

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

OBMOČNI GOZDNOGOSPODARSKI IN LOVSKO UPRAVLJAVSKI NAČRTI ZA OBDOBJE 2021–2030

KOMPENDIJ

Ljubljana, maj 2023

Naročnik	Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano, Dunajska 22, 1000 Ljubljana
Nosilec:	Zavod za gozdove Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana
Naslov naloge	Območni gozdnogospodarski in lovsko upravljavski načrti za obdobje 2021-2030 – kompendij
Odgovorni nosilec naloge:	dr. Aleš Poljanec
Avtorji:	dr. Aleš Poljanec mag. Matjaž Guček dr. Tina Simončič dr. Matija Stergar Miha Marenče, univ. dipl. inž. gozd. mag. Rok Pisek
Povzetek:	V letih 2020 do 2023 je potekala obnova območnih gozdnogospodarskih in lovsko upravljavskih načrtov (v nadaljevanju območni načrti), ki bodo usmerjali razvoj slovenskih gozdov do leta 2030. Poleg vsebinske prenove in presoje območnih načrtov preko postopka celovite presoje vplivov na okolje je bil pri tokratni obnovi območnih načrtov velik poudarek na vključevanju lastnikov gozdov in ostalih deležnikov v proces izdelave in sprejemanja načrtov. Posebnost območnih načrtov je hkratna obravnava gozdnogospodarskih vsebin in vsebin upravljanja s prostoživečimi živalskimi vrstami, zato so načrti pomemben instrument gozdarske politike, zagotavljanja lovsko upravljavskih ciljev, pomembno pa prispevajo tudi k interesom drugih področij (varstvo narave, kmetijstvo in razvoj podeželja). Območni načrti 2021–2030 so izdelani skladno z Resolucijo o nacionalnem gozdnem programu (Uradni list RS, št. 111/2007); Zakonom o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93 in nasl.); Zakonom o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/04 in nasl.) in Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Uradni list RS, št. 91/10 in 200/20). Ključne naloge območnih načrtov so: opredelitev temeljnih gozdnogospodarskih in lovsko upravljavskih izzivov ter zasnova strategije za njihovo reševanje, opredelitev območij s poudarjenimi funkcijami gozdov in določitev izhodišč za odločitve o rabi gozdnega prostora, opredelitev ključnih usmeritev za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje divjadi na različnih območjih. Opredelitev območij s poudarjenimi funkcijami gozdov in členitev prostora glede rekreacije in turizma v območnih načrtih sta pomembna za zagotavljanje večnamenskega gospodarjenja z gozdovi in sodelovanje v prostorskem načrtovanju.
Ključne besede:	gozdnogospodarski načrti območij, strateški lovsko upravljavski načrti, postopek sprejemanja načrtov, participativno načrtovanje, celovita presoja vplivov na okolje, izzivi upravljanja, večnamensko gospodarjenje, sonaravno gospodarjenje, klimatske spremembe
Predlog citiranja:	Poljanec, A., Guček, M., Simončič, T., Stergar, M., Marenče, M., Pisek, R. 2023. Območni gozdnogospodarski in lovsko upravljavski načrti za obdobje 2021–2030 - Kompendij. Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije.
Datum:	18. 5. 2023

KAZALO VSEBINE

1 Uvod	8
2 Temeljne značilnosti območnih načrtov 2021–2030	9
2.1 Cilji in opis GGN GGO 2021–2030	9
2.2 Cilji in opis LUN LUO 2021–2030	13
3 Proces obnove območnih načrtov.....	18
4 Opis stanja gozdov.....	21
4.1 Gozdni viri.....	21
4.2 Zdravje in vitalnost gozda.....	25
4.3 Proizvodnja lesa.....	27
4.4 Biotska raznovrstnost	28
4.5 Varovalni in zaščitni gozdovi	29
4.6 Rekreacija, turizem in izobraževanje.....	30
4.7 Vpliv gozdov na zdravje ljudi	33
5 Ocena stanja populacij divjadi in njihovega okolja	35
5.1 Ocena stanja populacij divjadi.....	35
5.2 Ocena stanja okolja divjadi.....	42
6 Temeljni vidiki gospodarjenja z gozdovi in upravljanja divjadi	44
6.1 Gozdnogospodarski cilji.....	44
6.2 Vidiki upravljanja divjadi.....	47
7 Temeljne strateške usmeritve in ukrepi.....	49
7.1 Gospodarjenje z gozdovi	49
7.2 Upravljanje divjadi.....	74
8 Prednostne naloge in priporočila	80
9 Reference	84
10 Priloge.....	86

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Opis drugih programov in dokumentov, povezanih z GGN GGO 2021–2030	11
Preglednica 2: Opis drugih programov in dokumentov, povezanih z LUN LUO 2021–2030	15
Preglednica 3: Površine gozda v obdobju 2011–2020 (prikaz po GGO je v Prilogi 1)	21
Preglednica 4: Krčitve gozdov (v ha) v obdobju 2011–2020 po namenu (prikaz po GGO je v Prilogi 2)	22
Preglednica 5: Lesna zaloga gozdov v obdobju 2011–2020 (prikaz po GGO je v Prilogi 3)	22
Preglednica 6: Prirastek gozdov v obdobju 2011–2020 (prikaz po GGO je v Prilogi 4)	22
Preglednica 7: Deleži skupin drevesnih vrst v lesni zalogi slovenskih gozdovih v obdobju 2011–2020 (prikaz po GGO je v Prilogi 5)	23
Preglednica 8: Debelinska struktura gozdov v obdobju 2011–2020 (prikaz po GGO je v Prilogi 6)	24
Preglednica 9: Deleži sestojnih tipov v obdobju 2011–2020 (prikaz po GGO je v Prilogi 11)	24
Preglednica 10: Delež drevja po vrstah poškodovanosti (prikaz po GGO je v Prilogi 8)	25
Preglednica 11: Sanitarni posek v obdobju 2011–2020 v m ³ (prikaz po GGO je v Prilogi 10)	26
Preglednica 12: Delež realizacije možnega poseka v obdobju 2021–2020 (prikaz po GGO je v Prilogi 9)	27
Preglednica 13: Ohranjenost gozdov (delež površine po razredih) v letu 2020 (prikaz po GGO je v Prilogi 7)	28
Preglednica 14: Količine odmrlega drevja v m ³ /ha (prikaz po GGO je v Prilogi 12)	29
Preglednica 15: Kazalci stanja ohranjenosti narave (kazalci stanja ohr. narave po GGO so v Prilogi 15)	29
Preglednica 16: Površina območij s poudarjeno funkcijo varovanja gozdnih zemljišč in sestojev in zaščitno funkcijo	30
Preglednica 17: Površina območij s poudarjeno rekreacijsko funkcijo	31
Preglednica 18: Površina območij s poudarjeno turistično funkcijo	31
Preglednica 19: Površina območij s poudarjeno poučno funkcijo	32
Preglednica 20: Površina območij s poudarjeno klimatsko funkcijo	33
Preglednica 21: Površina območij s poudarjeno higiensko zdravstveno funkcijo	34
Preglednica 22: Opis gozdnogospodarskih ciljev	45
Preglednica 23: Vrste in pomen gozdnogospodarskih ciljev po GGO	46
Preglednica 24: Temeljne značilnosti posameznih vidikov upravljanja z divjadjo	47
Preglednica 25: Vrste in pomen vidikov upravljanja z divjadjo po LUO	48
Preglednica 26: Načrtovan možni posek za celotno Slovenijo (možni posek po GGO je v Prilogi 17) ..	73
Preglednica 27: Skupni obseg načrtovanih gojitvenih in varstvenih del (obseg po GGO je v Prilogi 13)	73
Preglednica 28: Okvirne načrtovane dolžine gozdnih prometnic (prikaz po GGO je v Prilogi 14)	74

Preglednica 29: Prednostne naloge, ki presegajo okvir GGN GGO 2021–2030 in so pomembne za izvajanje javne gozdarske službe in gozdno politiko	80
Preglednica 30: Pregled prednostnih nalog v LUN LUO 2021–2030	82

KAZALO SLIK

Slika 1: Območje Slovenije z razdelitvijo na GGO.....	9
Slika 2: Območje Slovenije z razdelitvijo na LUO.....	13
Slika 3: Postopek izdelave in sprejemanja gozdnogospodarskih in lovsko upravljavskih načrtov območij za obdobje 2021–2030.	18
Slika 4: Karta območij gozdov in drugih gozdnih zemljišč	21
Slika 5: Karta uspešnosti pomlajevanja in vpliv divjadi na območjih neuspešnega pomlajevanja	25
Slika 6: Prostorski prikaz sanitarnih sečenj v obdobju 2011–2020	26
Slika 7: Primerjava prirastka in realiziranega poseka v preteklem obdobju	27
Slika 8: Prikaz členitve gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma	32
Slika 9: Prostorska razporeditev (levo) in dinamika (desno) odvzema srnjadi v Sloveniji v obdobju 2011–2020.....	35
Slika 10: Prostorska razporeditev (levo) in dinamika (desno) odvzema jelenjadi v Sloveniji v obdobju 2011–2020.....	36
Slika 11: Prostorska razporeditev (levo) in dinamika (desno) odvzema damjaka v Sloveniji v obdobju 2011–2020.....	36
Slika 12: Prostorska razporeditev (levo) in dinamika (desno) odvzema gamsa v Sloveniji v obdobju 2011–2020.....	37
Slika 13: Prostorska razporeditev (levo) in dinamika (desno) odvzema alpskega kozoroga v Sloveniji v obdobju 2011–2020	38
Slika 14: Prostorska razporeditev (levo) in dinamika (desno) odvzema muflona v Sloveniji v obdobju 2011–2020.....	38
Slika 15: Prostorska razporeditev (levo) in dinamika (desno) odvzema divjega prašiča v Sloveniji v obdobju 2011–2020	39
Slika 16: Shematski prikaz odnosov med funkcijami (komp-kompatibilni odnos; nevtr-nevtralni odnos; konku-konkurenčni odnos; izključ-izključujoči odnos)	72
Slika 17: Vpliv divjadi na uspešnost pomlajevanja gozda.....	77
Slika 18: Prikaz koridorjev v Sloveniji	78

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Površine gozda po GGO v obdobju 2011–2020.....	86
Priloga 2: Krčitve gozdov v obdobju 2011–2020 po namenu po GGO	86
Priloga 3: Lesna zaloga gozdov po GGO v obdobju 2011–2020	87
Priloga 4: Prirastek gozdov po GGO v obdobju 2011–2020	88
Priloga 5: Drevesna sestava gozdov po GGO v obdobju 2011–2020 v m ³	89
Priloga 6: Debelinska struktura gozdov po GGO v obdobju 2011–2020 v m ³	91

Priloga 7: Deleži ohranjenosti drevesne sestave gozdov	93
Priloga 8: Delež drevja po vrstah poškodovanosti	93
Priloga 9: Delež realizacije možnega poseka v obdobju 2011–2020.....	94
Priloga 10: Sanitarni posek po GGO v obdobju 2011–2020 v m ³	95
Priloga 11: Razvojne faze oz. zgradbe gozdov po GGO v obdobju 2011–2020 v ha	96
Priloga 12: Količine odmrlega drevja v m ³ /ha po GGO	98
Priloga 13: Okvirne potrebe po gojitvenih, varstvenih in ostalih delih po oblikah lastništva po GGO .	98
Priloga 14: Okvirne načrtovane dolžine gozdnih prometnic po GGO	99
Priloga 15: Kazalci stanja ohranjenosti narave po GGO	100
Priloga 16: Površine funkcij gozdov po stopnjah poudarjenosti	101
Priloga 17: Možni posek po GGO v m ³ , m ³ na ha, leto, % od LZ, % od P za listavce in iglavce.....	101

1 UVOD

Slovenija ima bogato tradicijo načrtnega upravljanja z gozdovi in spada med gozdarsko najbolj razvite evropske države (Bončina, 2003). Gozd pokriva 58 % površine Slovenije in prispeva k prepoznavnosti države ter odslikava odnos družbe do trajnostnega razvoja. Načrtno upravljanje z gozdom je pomembno zaradi kompleksnosti gozdnih ekosistemov, dolgih proizvodnih ciklov, velike obsežnosti gozdnega prostora, velikega javnega pomena gozdov, razdrobljenosti gozdne posesti in številnih lastnikov gozdov (Poljanec, 2019). Zato je gozdarsko načrtovanje pomembno orodje za uresničevanje ciljev trajnostnega, sonaravnega in večnamenskega gospodarjenja z gozdovi.

V letih 2020 do 2023 je potekala obnova območnih gozdnogospodarskih in lovsko upravljavskih načrtov za obdobje 2021–2030. Načrti bodo usmerjali razvoj slovenskih gozdov v naslednjih desetih letih. Območni gozdnogospodarski načrti (v nadaljevanju GGN GGO) za štirinajst gozdnogospodarskih območij in območni lovsko upravljavski načrti (v nadaljevanju LUN) za petnajst lovsko upravljavskih območij, ki se vsakih deset let pripravljajo hkrati za celotno območje Slovenije, so pomembno orodje za uresničevanje Nacionalnega gozdnega programa (Resolucija o nacionalnem gozdnem programu, 2007). GGN GGO so bili prvič izdelani za obdobje 1971–1980, tokratna obnova GGN GGO je torej že peta po vrsti. Nekoliko krajšo tradicijo imajo LUN LUO, ki so v predpisani obliki in vsebini v pripravi četrtič, drugič hkrati z GGN GGO.

Posebnost območnih načrtov je hkratna obravnava gozdnogospodarskih vsebin in vsebin upravljanja s prostoživečimi živalskimi vrstami, zato so načrti pomemben instrument gozdarske politike, zagotavljanja lovsko upravljavskih ciljev, pomembno pa prispevajo tudi k interesom drugih področij (varstvo narave, kmetijstvo in razvoj podeželja). Ključne naloge območnih načrtov so: opredelitev temeljnih gozdnogospodarskih in lovsko upravljavskih problemov ter zasnova strategije za njihovo reševanje, opredelitev območij s poudarjenimi funkcijami gozdov in določitev izhodišč za odločitve o rabi gozdnega prostora, opredelitev ključnih usmeritev za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje divjadi na različnih območjih. Opredelitev območij s poudarjenimi funkcijami gozdov in členitev prostora glede rekreacije in turizma v območnih načrtih sta pomembna za zagotavljanje večnamenskega gospodarjenja z gozdovi in sodelovanje v prostorskem načrtovanju (Poljanec in sod., 2022).

V gozdarskem načrtovanju se je ob uveljavitvi koncepta večnamenskega gospodarjenja z gozdovi in mednarodnih zavez (npr. Resolution L1, 1993), ki določajo, naj načrtovanje vseh okoljskih zadev poteka v javno političnem dialogu, pojavil proces participativnega načrtovanja (MCPFE, 2002; Paletto, 2018). Sodelovanje z javnostjo tako postaja ena ključnih nalog gozdarstva in gozdarskega načrtovanja (Anko, 2003). Čas obnove območnih načrtov je namenjen kritični presoji stanja slovenskih gozdov in gozdarstva ter razmisleku o prihodnjem ravnanju z njimi, hkrati pa je to tudi priložnost za seznanitev javnosti o stanju gozdov ter njihovo vključevanje v prepoznavanje težav in iskanje razvojnih priložnosti, povezanih z gozdom in gozdarstvom.

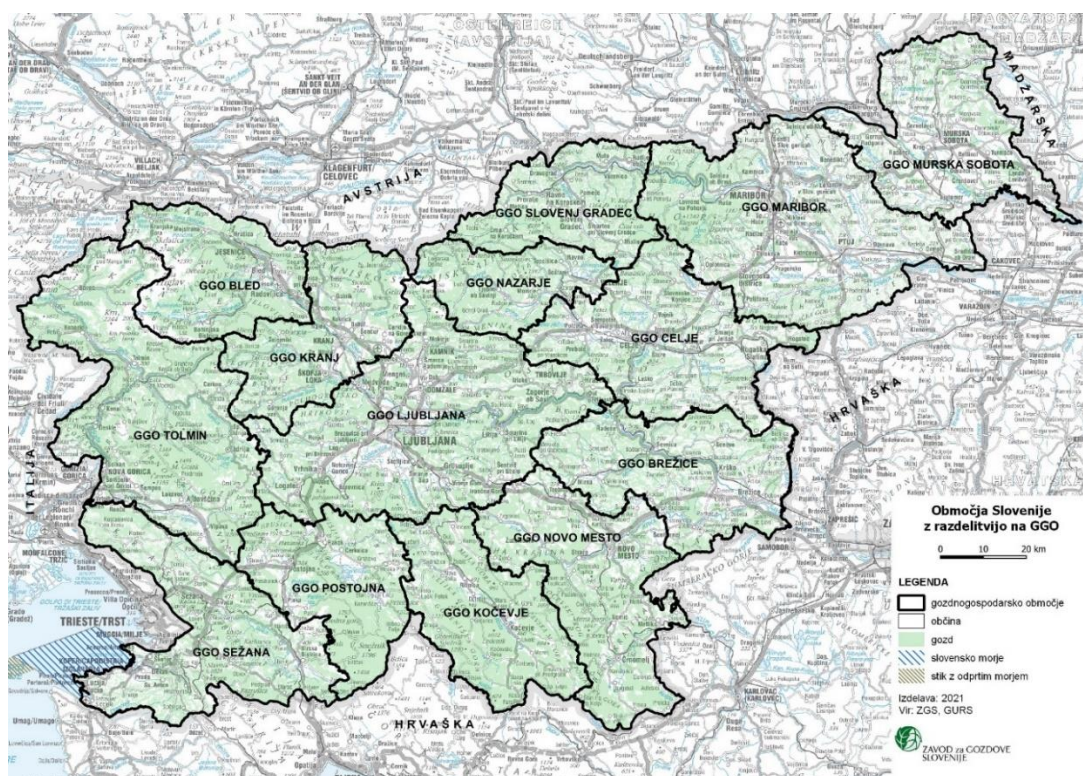
2 TEMELJNE ZNAČILNOSTI OBMOČNIH NAČRTOV 2021–2030

2.1 CILJI IN OPIS GGN GGO 2021–2030

Glavni cilji GGN GGO 2021–2030 so:

- konkretizacija strategij in usmeritev gozdarske politike, zapisane v Nacionalnem gozdnem programu (NGP);
- opredelitev strategij, usmeritev in okvirnih ukrepov kot okvir za izdelavo podrobnejših gozdnogospodarskih načrtov enot;
- določitev funkcij gozdov kot osnova za zagotavljanje večnamenskega gospodarjenja z gozdovi;
- sodelovanje z drugimi institucijami in javnostmi v prostoru.

GGN GGO 2021–2030 so strateški načrti, v katerih so navedene splošne, strateške usmeritve na ravni GGO, in predstavljajo pomembno orodje uresničevanja strateških usmeritev na ravni države, zapisanih v NGP. Slovenija je razdeljena na 14 GGO, ki so pomemben prostorski okvir med državo in GGE (Slika 1). GGE je premajhna za strateške vsebine, saj zajema le del občin, država pa je prevelik okvir za obravnavanje regionalnih razlik in območne problematike. Ker se izzivi na različnih prostorskih ravneh razlikujejo, to zahteva hierarhično organiziranost gozdnogospodarskega načrtovanja, pri katerem iz splošnih, strateških usmeritev na ravni države, preko strategij na ravni GGO postopno prehajamo do konkretnih smernic in ukrepov na ravni GGN GGE in gozdnogojitvenih načrtov, ki so podlaga za realizacijo z načrti predvidenih in s skupno izbiro revirnega gozdarja in lastnika gozda določenih ukrepov v konkretnih gozdnih sestojih (Bončina, 2009). Na ta način je zagotovljena konkretizacija temeljnih načel gospodarjenja z gozdovi (trajnost, sonaravnost in večnamenskost) ter glavnih principov, kot sta ekosistemski pristop in vgrajeno varstvo narave in ohranjanje biotske raznovrstnosti pri gospodarjenju z gozdovi.

Slika 1: Območje Slovenije z razdelitvijo na GGO

Vsak GGN GGO 2021–2030 vsebuje opis GGO z orisom glavnih dejavnikov, ki vplivajo na gospodarjenje z gozdovi, in opis stanja ter razvoja gozdov (lesna zaloga, drevesna sestava, debelinska struktura in prirastek itd.).

Z vidika analize preteklega gospodarjenja pomemben del načrtov predstavlja presoja gospodarjenja z gozdovi s presojo izvedbe načrtovanih ukrepov v preteklem obdobju, presojo trajnostnega gospodarjenja z gozdovi in presojo doseganja ciljev. Analiza trajnosti je bila pripravljena z upoštevanjem kriterijev Forest Europe. Na podlagi analize stanja in razvoja gozdov, ocene stanja in razvoja populacij divjadi ter presoje gospodarjenja z gozdovi so v načrtih opredeljeni temeljni problemi in priložnosti gospodarjenja z gozdovi.

Pomemben sestavni del vseh GGN GGO 2021–2030 je določitev funkcij gozdov, kar je pomembno za zagotavljanje večnamenskega gospodarjenja z gozdovi in sodelovanje v prostorskem načrtovanju. Določenih je 17 funkcij gozdov v obliki ploskovnih, linijskih in točkovnih objektov s tremi stopnjami poudarjenosti, pri čemer 1. stopnja pomeni, da funkcija določa način gospodarjenja z gozdovi, 2. stopnja, da funkcija pomembno vpliva na gospodarjenje z gozdovi, in 3. stopnja, da funkcija le delno vpliva na gospodarjenje z gozdovi.

Ključni del načrta predstavljajo gozdnogospodarski cilji, temeljne strategije, usmeritve po posameznih področjih gospodarjenja z gozdovi in okvirna ocena ukrepov na strateški ravni. V poglavju *5.1 Cilji gospodarjenja z gozdovi* glavni cilji v GGO vključujejo zlasti temeljne učinke (funkcije gozda), ki naj bi bili glede na specifične naravne, gozdnogospodarske in posestne razmere ter glede na potrebe po zagotavljanju funkcij gozdov uresničeni z gospodarjenjem z gozdovi v GGO. Določitev gozdnogospodarskih ciljev pomeni konkretizacijo načela večnamenskosti in predstavlja opredelitev večnamenske vloge gozda v konkretnem GGO.

Glede na izpostavljene glavne probleme pri gospodarjenju, presojo vpliva podnebnih sprememb na gozdove, cilje gospodarjenja z gozdovi in usmeritve, določene z NGP, so v načrtih v poglavju *5.2 Temeljne strategije in prednostne naloge pri gospodarjenju z gozdovi* opredeljene temeljne strategije, s katerimi določamo prioritete gospodarjenja z gozdovi v prihodnjem ureditvenem obdobju. Strategije so usmerjene v zagotavljanje gozdnogospodarskih ciljev, blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje gozdov na podnebne spremembe ter rešujejo ključne probleme v območju. Posamezne strategije ni moč vezati zgolj na določen gozdnogospodarski cilj ali temeljni problem, pač pa s sistemom strategij kompleksno rešujemo celotno problematiko gospodarjenja z gozdovi v konkretnem GGO (npr. s strategijo zagotavljanja ustrezne drevesne sestave gozdov krepimo večnamensko vlogo gozda, saj vplivamo na več ciljev hkrati, prispevamo k prilagajanju in blaženju podnebnih sprememb in hkrati prispevamo k reševanju enega ali več temeljnih problemov, kot so na primer krepitev mehanske in biološke stabilnosti gozdov, povečanje donosnosti gozdov, krepitev biotske raznovrstnosti, ipd.). Strategije nadalje konkretiziramo s podrobnejšimi usmeritvami po posameznih področjih gospodarjenja z gozdovi, njihova kvantifikacija pa se odraža v predvidenih ukrepih.

V poglavju *5.3 Usmeritve po področjih gospodarjenja z gozdovi* so med drugimi usmeritvami vključene tudi pridobljene smernice za različna področja (Naravovarstvene smernice ZRSVN, Splošne kulturnovarstvene usmeritve ZVKDS in Usmeritve s področja upravljanja z vodami DRSV). Na koncu načrta so izpostavljena tudi glavna tveganja za uresničevanje območnega načrta, ki predstavljajo področja, za katera območni načrti nimajo pristojnosti za reševanje.

Splošne strategije, usmeritve in okvirni ukrepi, zapisani v posameznem GGN GGO 2021–2030, se konkretizirajo in implementirajo v GGN GGE. Vsak GGN GGO 2021–2030 tako predstavlja strateški okvir za pripravo GGN GGE. Slednji pa združujejo elemente okvirnega (GGE, oblika lastništva,

rastiščnogojitveni razredi) in podrobnega (sestoj, odseki) načrtovanja in tako predstavljajo ključen načrt za gospodarjenje z gozdovi.

GGN GGO 2021–2030 so pripravljene skladno z nadrejenimi in vzporednimi programi in dokumenti in podajajo ključne usmeritve za podrejene dokumente. Odnos do drugih ustreznih programov in dokumentov je podan v Preglednici 1.

Preglednica 1: Opis drugih programov in dokumentov, povezanih z GGN GGO 2021–2030

Nadrejeni programi	Opis vsebin
Nacionalni gozdni program (NGP)	je najvišji strateški dokument s področja gozdov in gozdarstva Slovenije. Določa državno politiko trajnostnega razvoja gospodarjenja z gozdovi. NGP predvideva, da gozdovi trajno zagotavljajo ohranjanje zdravja prebivalcev Slovenije in ob trajnostnem gospodarjenju ter rabi lesa, ohranjanju okolja in biotske raznovrstnosti omogočajo ekonomski razvoj in delovna mesta. V ta namen NGP poda stanje na posameznem področju, opredeljuje cilje in predlaga usmeritve za doseganje zastavljenih ciljev. Glavna načela NGP so usmerjena v ohranitev sklenjenosti gozda, gozdnih površin ter zagotavljanje večnamenske vloge, ki vključuje okoljski, socialni in gospodarski vidik. Vključuje cilje in aktivnosti na področju podnebne politike zaradi ponorov CO ₂ , rabo lesa kot materiala in uporabo lesa v energetske namene za zmanjšanje rabe fosilnih goriv
Nacionalni program varstva okolja za obdobje 2020–2030 (NPVO 2020–2030)	je najvišji strateški dokument varstva okolja, ki vsebuje dolgoročne cilje, usmeritve in naloge ter ukrepe na področju varstva okolja. Vsebuje tudi nacionalni program varstva narave, ki zajema ohranjanje biotske raznovrstnosti in varstvo naravnih vrednot.
Strategija prostorskega razvoja Slovenije	predstavlja temeljni državni dokument o usmerjanju razvoja v prostoru, podaja okvir za prostorski razvoj na celotnem ozemlju države in postavlja usmeritve za razvoj v evropskem prostoru.
Dolgoročna podnebna strategija Slovenije 2050 (DPS2050)	postavlja jasno usmeritev razvoja Slovenije do leta 2050 v smeri podnebne nevtralnosti, kar pomeni tudi spremembo družbe kot celote. S postavljenim podnebnim ciljem DPS2050 zastavlja ostalim sektorjem in njihovim sektorskim politikam cilj doseganja (skupnih) neto ničelnih emisij do leta 2050. Sledi zavezam Pariškega sporazuma in je pripravljena skladno z Okvirjem dolgoročne podnebne politike Slovenije.
Vzporedni dokumenti	Opis dokumenta
Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2015–2020/2022 (PUN 2000 (2015–2020))	opredeljuje izvajanje obveznosti varstva posebnih varstvenih območij Natura 2000, ki jih Sloveniji nalagata Direktiva o pticah in Direktiva o habitatih in zagotavljanje ugodnega stanja ohranjenosti evropsko pomembnih rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov. S PUN 2000 (2015–2020) so podrobneje opredeljeni varstveni cilji in ukrepi na območjih Natura 2000, pa tudi pristojni sektorji in odgovorni nosilci za izvajanje varstvenih ukrepov. Tako se omogočajo horizontalne povezave s strateškimi načrti in razvojnimi programi.
Program razvoja podeželja 2014–2020 (PRP 2014–2020)	je skupni programski dokument Slovenije in Evropske komisije, ki predstavlja programsko osnovo za črpanje finančnih sredstev iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP). PRP 2014–2020 se osredotoča na tri glavna področja, s katerimi Slovenija zagotavlja izboljšanje biodiverzitete, stanje voda in tal, konkurenčnost kmetijskega sektorja in socialno vključenost ter lokalni razvoj podeželskih območij, s čimer se v največji meri odražajo nacionalne prednostne naloge, ki jih je Slovenija opredelila na podlagi analize danosti in stanja kmetijstva, živilstva in gozdarstva, pa tudi vpetosti teh gospodarskih panog v dogajanje na podeželju in celotnem prostoru.
10-letni lovsko upravljavski načrti (LUN)	se izdelajo za vsako od 15-ih lovsko upravljavskih območij (LUO). Načrti predstavljajo strateški dokument za upravljanje divjadi. LUN zasleduje

	naslednje strateške cilje: trajnostno ohranjanje vitalnih populacij vseh avtohtonih vrst divjadi in drugih prostoživečih živali ter njihovih habitatov; sooblikovanje življenjskega prostora divjadi in drugih prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst; zmanjševanje ali preprečevanje nastajanja neželenih vplivov v okolju; zagotavljanje prehranskega vira za velike zveri; preprečevanje širjenja invazivnih tujerodnih vrst.
Načrt upravljanja z vodami (NUV)	vpliva na gospodarjenje z gozdom v odvodnem pasu.
Celoviti nacionalni energetski in podnebni načrt Republike Slovenije (NEPN)	predvideva izrabo lesne biomase v energetske namene.
Podrejeni dokumenti/programi	Opis dokumenta
GGN GGE	Zaradi prilagojenega gospodarjenja z gozdovi, ki temelji na načrtovanju, kot tudi za spremljanje izvedenih ukrepov, se gozdnogospodarsko območje razdeli na GGE. Za njih se pripravijo GGN GGE, ki vsebujejo elemente okvirnega načrtovanja (določitev usmeritev na ravni GGE, lastništva in rastiščnogojitvenega razreda), kot elemente podrobnega načrtovanja, pri katerem z zbranimi podatki in na podlagi analize preteklega gospodarjenja načrtujemo ukrepe na ravni posameznih odsekov in sestojev. GGN GGE so hkrati načrti upravljanja z gozdnimi območji Natura 2000. Iz splošnih smernic GGN GGO izhajajo podrobne usmeritve za posamezne funkcije v načrtih GGE. Nekoč je bil poglobitni in skoraj edini cilj gospodarjenja z gozdovi proizvodnja lesa. Danes ob tem, sicer še vedno pomembnem cilju, vztrajno pridobivajo na pomenu novi cilji, povezani s pomembnimi funkcijami gozdov, kot so funkcija varovanja gozdnih zemljišč in sestojev, funkcija ohranjanja biotske pestrosti, hidrološka, rekreacijska idr. Za objektivnejšo in racionalno oceno teh ciljev služi karta funkcij gozdov. Ureditvena obdobja za GGN GGE so določena z veljavnimi GGN GGO. Vsako leto se izdela približno desetina vseh GGN GGE oz. zbere podatke o gozdovih na desetini celotne površine gozdov v Sloveniji.
Občinski prostorski načrti	Z občinskim prostorskim načrtom (OPN) se načrtujejo prostorske ureditve lokalnega pomena ter določajo namenska raba prostora in prostorski izvedbeni pogoji za umestitev načrtovanih posegov v prostor. OPN je podlaga za izdajo predodločb in gradbenih dovoljenj v skladu s predpisi, ki urejajo graditev, in določa pogoje za druge posege za prostor, razen na območjih, kjer je z OPN predvidena izdelava občinskega podrobnega prostorskega načrta. Namenska raba je določena s prostorskimi akti, zato jo je možno spremeniti samo s spremembo prostorskih aktov.

Nadrejeni programi Slovenije podajajo smernice, na podlagi katerih GGN GGO 2021–2030 določajo cilje in ukrepe na področju trajnostnega razvoja gospodarjenja z gozdovi. Določajo ukrepe za zagotavljanje večnamenske vloge gozda, za trajnostno gospodarjenje ter rabo lesa, ohranjanje okolja in biotske raznovrstnosti in varstvo naravnih vrednot ter omogočanje ekonomskega razvoja. GGN GGO 2021–2030 so tudi pripravljene ob upoštevanju nekaterih ključnih nastavkov nove EU Gozdarske strategije (akumulacija CO₂, ohranjanje in povečevanje površin negospodarjenih gozdov, povečevanje odmrle biomase in krožno gospodarstvo).

GGN GGO 2021–2030 usklajujejo cilje z vzporednimi dokumenti: Program upravljanja območij Natura 2000, PRP 2014–2020 in LUN, jih spodbujajo in nadgrajujejo in podajajo ukrepe skladno s temi področji. Z načeli sonaravnega gospodarjenja z gozdovi zasledujejo varstvene cilje in ukrepe za Naturo 2000 in zagotavljajo ohranitev in ugodno stanje izbranih habitatov in vrst. Ker za območja Natura 2000 upravljavski načrti niso specifično zasnovani, so ukrepi integrirani v GGN GGO 2021–2030 in tako predstavljajo pomembno orodje za zagotavljanje varstva narave in ohranjanje ugodnega stanja kvalifikacijskih habitatnih tipov in kvalifikacijskih vrst na območjih Natura 2000. Preko finančnega

mehanizma Gozdnega sklada je na podlagi ukrepov, določenih v GGN GGE 2021–2030 ali gozdnogojitvenih načrtih, omogočeno sofinanciranje prilagojenega gospodarjenja z gozdom za ohranjanje ali izboljšanje stanja območij Natura 2000. Ustrezno usmerjanje razvoja gozdov, ki vključuje ekološke funkcije, med njimi zlasti funkcijo ohranjanja biotske raznovrstnosti, je mogoče le ob poznavanju vrst ter njihovih ekoloških potreb.

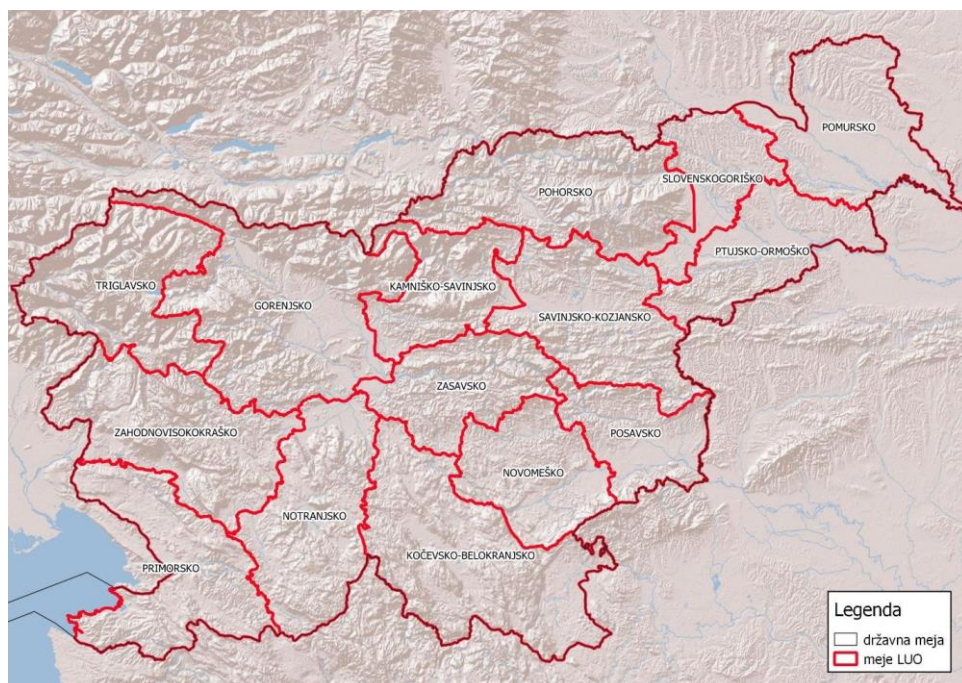
Gozdni sklad in Podnebni sklad sta finančna vira, s katerima se krepijo okoljske funkcije gozdov, in sta pomembna za prihodnjo načrtovalsko obdobje. GGN GGO 2021–2030 so strateški načrti, ki na področju rabe gozdov usmerjajo potrebo po sredstvih obeh skladov, namenjenih za krepitev biotske raznovrstnosti in zmanjševanja vpliva podnebnih sprememb na gozdove v prihodnjih desetih letih.

2.2 CILJI IN OPIS LUN LUO 2021–2030

Glavni cilji GGN GGO 2021–2030 so:

- konkretizacija strategij in usmeritev Programa upravljanja z divjadjo iz Nacionalnega gozdnega programa;
- konkretizacija usmeritev iz Smernic za upravljanje divjadi v Sloveniji v obdobju 2021–2030;
- opredelitev ciljev, usmeritev in ukrepov kot okvir za izdelavo operativnih dvoletnih lovsko upravljavskih načrtov;
- priprava podlag in usmeritev za usklajevanje in sodelovanje z drugimi sektorji in rabami prostora.

Slovenija je razdeljena na 15 lovsko upravljavskih območij (dalje LUO), ki predstavljajo prostorski okvir za strateško načrtovanje upravljanja populacij divjadi v Sloveniji (Slika 2). Hkrati predstavljajo tudi razmeroma zaokrožena območja s podobnimi geografskimi, klimatskimi in drugimi ekološkimi razmerami. Za vsak LUO se za 10-letno obdobje izdelava LUN LUO, ki predstavlja strateški dokument za upravljanje divjadi.

Slika 2: Območje Slovenije z razdelitvijo na LUO

Uredba o določitvi divjadi in lovskih dob (Ur. l. RS, št. 101/04 in 81/14) kot divjad opredeljuje 24 prostoživečih živalskih vrst, od teh 18 vrst sesalcev (navadni jelen (*Cervus elaphus*), damjak (*Dama*

dama), srna (*Capreolus capreolus*), gams (*Rupicapra rupicapra*), alpski kozorog (*Capra ibex*), muflon (*Ovis aries musimon*), divji prašič (*Sus scrofa*), poljski zajec (*Lepus europaeus*), alpski svizec (*Marmota marmota*), navadni polh (*Glis glis*), nutrija (*Myocastor coypus*), pižmovka (*Ondatra zibethicus*), lisica (*Vulpes vulpes*), rakunasti pes (*Nyctereutes procyonoides*), šakal (*Canis aureus*), kuna zlatica (*Martes martes*), kuna belica (*Martes foina*), jazbec (*Meles meles*)) in 6 vrst ptic (poljska jerebica (*Perdix perdix*) – gojena oblika, fazan (*Phasianus colchicus*), (raca) mlakarica (*Anas platyrhynchos*), šoja (*Garrulus glandarius*), sraka (*Pica pica*), siva vrana (*Corvus cornix*)).

LUN LUO 2021–2030 zasledujejo naslednje strateške cilje:

1. trajnostno ohranjanje vitalnih populacij vseh avtohtonih vrst divjadi in drugih prostoživečih živali ter njihovih habitatov;
2. sooblikovanje življenjskega prostora divjadi in drugih prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst;
3. optimalna trajnostna raba vrst divjadi z lovom;
4. zmanjševanje ali preprečevanje nastajanja neželenih vplivov v okolju, in sicer: A) zmanjševanje škod na kmetijskih površinah in drugem človekovem premoženju in B) zmanjševanje vpliva rastlinojedov na območjih, kjer je ogroženo naravno pomlajevanje, ali so prisotni drugi vplivi, ki ogrožajo trajnost gozda;
5. omejevanje prostorske razširjenosti in številčnosti invazivnih ter drugih tujerodnih vrst.

V lovskem načrtovanju se uporablja pristop odzivnega (adaptivnega) upravljanja s pomočjo kontrolne metode, kar pomeni, da preko spremljanja trendov kazalnikov v populacijah divjadi in njenega okolja zaznavamo dinamiko populacij in okolja divjadi. Za spremljanje trendov populacij divjadi in njenega okolja se uporablja nabor obveznih in priporočenih kazalnikov, ki se med posameznimi vrstami divjadi razlikujejo. Najpogosteje uporabljeni kazalniki so telesne mase uplenjene divjadi, višina, delež in vzroki izgub, prostorska razporeditev odvzema, objedenost gozdnega mladja, škode na kmetijskih kulturah, spolna in starostna struktura odvzema itd. S pomočjo spremljanja in sistematične analize omenjenih kazalnikov se ugotavlja, kaj se z divjadjo oziroma odnosom okolje–divjad dogaja. Na ravni LUO oz. posameznih nižjih načrtovalskih enot se nato načrtovalci odločajo, kako prilagajati odvzem različnih vrst divjadi (povečevanje ali zmanjševanje populacijskih gostot) in hkrati izvajati ukrepe v življenjskem okolju divjadi, da se obstoječe stanje čim bolj približa ciljnemu. Načrtovane ukrepe izvajajo upravljavci lovišč, ki so lahko javni zavodi (lovišča s posebnim namenom) ali lovska društva, ki imajo z državo sklenjene koncesije za upravljanje lovišč.

Vsi LUN LUO 2021–2030 zajemajo naslednje vsebine:

- namen načrta in pravne podlage;
- opis LUO, kjer je opredeljena lega LUO znotraj Slovenije, opisane narave razmere, dejavnosti v prostoru, ekološka povezljivost, zavarovana območja in druge značilnosti LUO;
- ocena stanja življenjskega okolja in prisotnih populacij divjadi, vključno z vplivom divjadi na okolje (npr. škode v kmetijstvu);
- presoja trajnostnega upravljanja divjadi in življenjskega okolja, ki vključuje presojo izvedenih ukrepov, doseganje zastavljenih ciljev, ustreznost preteklega načrta in opis glavnih prednosti in problemov upravljanja divjadi v LUO;
- cilji in usmeritve upravljanja z divjadjo in njenega življenjskega okolja.

Vsak LUN LUO 2021–2030 opredeljuje tudi prednostne naloge, ki lahko v izvedbenem smislu presegajo pristojnost LUN in jih bo treba v naslednjem obdobju izvajati projektno ter v sodelovanju z drugimi sektorji.

Cilji in usmeritve za posamezne vrste divjadi so prilagojeni stanju populacij divjadi in njihovega okolja v LUO oz. na ravni posameznih nižjih načrtovalskih enot (kadar je LUO z vidika ekoloških značilnosti, rabe prostora ipd. notranje heterogen).

V nadaljevanju vsak načrt podaja usmeritve za določitev ukrepov v življenjskem okolju divjadi, ki zasledujejo sledeče operativne cilje:

- zagotavljanje prehranskih razmer, razmer za kritje in pogojev za razmnoževanje;
- zagotavljanje ekološke povezljivosti;
- zmanjševanje neželenih vplivov divjadi na okolje (povzročanje škod v kmetijstvu, objedanje gozdnega mladja ...).

Usmeritve za določitev ukrepov v življenjskem okolju divjadi se nanašajo na sledeča področja:

- ukrepi za varstvo in monitoring divjadi;
- biomeliorativni ukrepi (vzdrževanje travnikov in pašnikov v gozdnem prostoru, vzdrževanje grmišč in obrečnih pasov, vzdrževanje remiz za malo divjad, vzdrževanje gozdnega roba, vzdrževanje vodnih virov, sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja, postavitve in vzdrževanje gnezdnice);
- biotehniški ukrepi (krmljenje, krmne njive, pridelovalne njive, sečnja v zimskem času, zaščita s tehničnimi in kemičnimi sredstvi);
- lovskotehniški objekti (lovske preže, krmišča, solnice, lovske steze, lovske kočice, domovi, bivaki, zbiralnice uplenjene divjadi).

Vsak od 15 LUN LUO 2021–2030 usmerja tudi posege v prostor v povezavi s prostoživečimi živalmi in lovstvom v fazi snovanja planskih dokumentov v državnih in občinskih prostorskih načrtih ter ob naknadnih vlogah za posege v prostor, pri katerih sodeluje tudi ZGS (mnenja, soglasja). ZGS po strokovni plati presoja širši vplivni prostor in kumulativne vplive izvedbe posega in drugih načrtovanih ali tudi že izvedenih posegov v prostor, ki (skladno z ZDLov-1):

- ožijo življenjski prostor in zmanjšujejo prehranske možnosti divjadi;
- zmanjšujejo možnosti za razmnoževanje, kotenje in gnezdenje, poleganje ter vzrejo mladičev;
- spreminjajo naravni življenjski ritem divjadi z vnašanjem nemira;
- preprečujejo stike (koridorske povezave) ter s tem prenos genskega materiala med (sub)populacijami divjadi ali neposredno ogrožajo življenje divjadi ter življenje in varnost ljudi ter njihovega premoženja.

LUN LUO 2021–2030 so pripravljene skladno z nadrejenimi in vzporednimi programi in dokumenti in podajajo ključne usmeritve za podrejene dokumente. Odnos do drugih ustreznih programov in dokumentov je podan v Preglednici 12.

Preglednica 2: Opis drugih programov in dokumentov, povezanih z LUN LUO 2021–2030

Nadrejeni programi	
Nacionalni gozdni program (NGP)	je temeljni strateški dokument, ki določa državno politiko trajnostnega razvoja gospodarjenja z gozdovi in opredeljuje gozd v Republiki Sloveniji kot simbol prepoznavnosti države in odraz njenega odnosa do trajnostnega razvoja. NGP za področje lovstva opredeljuje cilj: zagotoviti trajno gospodarsko rabo vseh lovnih vrst, ter podaja sledeče usmeritve: realizirati

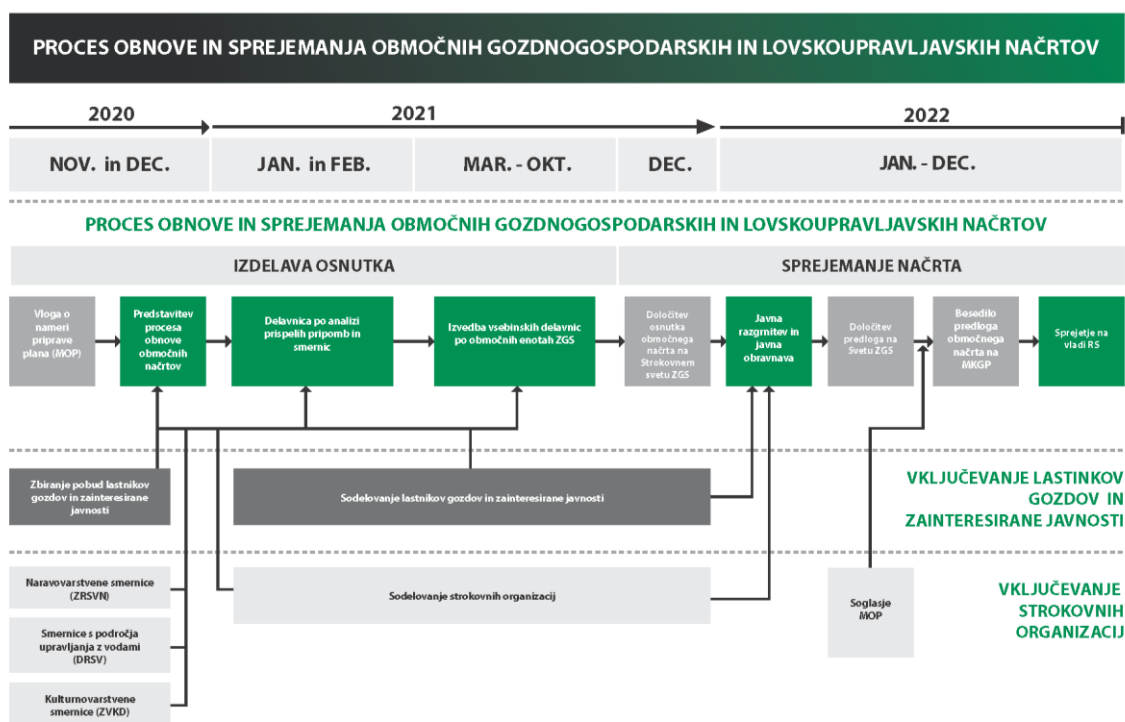
	<p>načrtovani odstrel, zagotoviti izvedbo načrtovanih ukrepov v okolju in preprečevati škodo od divjadi in na njej.</p>
<p>Strategija razvoja Slovenije 2030 (SRS 2030)</p>	<p>je krovni razvojni okvir države, ki v ospredje postavlja kakovost življenja za vse. Strategija vključuje cilje trajnostnega razvoja, dogovorjene na globalni ravni, in s petimi strateškimi usmeritvami in dvanajstimi medsebojno povezanimi razvojnimi cilji postavlja nove dolgoročne razvojne temelje Slovenije. Osrednji cilj SRS 2030 je kakovostno življenje za vse, razvojni cilji Slovenije pa so: 1. Zdravo in aktivno življenje, 2. Znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo, 3. Dostojno življenje za vse, 4. Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete, 5. Gospodarska stabilnost, 6. Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor, 7. Vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta, 8. Nizkoogljično krožno gospodarstvo, 9. Trajnostno upravljanje naravnih virov, 10. Zaupanja vreden pravni sistem, 11. Varna in globalno odgovorna Slovenija in 12. Učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve.</p> <p>Strateški cilji vsakega načrta se do določene mere prepletajo z razvojnimi cilji SRS 2030 ter so na strateškem nivoju z njimi skladni. LUN LUO 2021–2030 v veliki meri in najbolj neposredno prispevajo k zasledovanju razvojnega cilja 9. Trajnostno upravljanje naravnih virov.</p>
<p>Strategija prostorskega razvoja Slovenije (SPRS)</p>	<p>je temeljni strateški prostorski akt in celovit prostorski dokument, ki udejanja koncept vzdržnega prostorskega razvoja. Skupaj s Strategijo gospodarskega razvoja Slovenije predstavlja krovni dokument za usmerjanje prostorskega razvoja v državi in je osnova za usklajevanje sektorskih politik. Prostorska strategija, upoštevajoč raznolikost in pestrost slovenskega prostora ter izhajajoč iz njegovih primerjalnih prednosti, postavlja pogoje za skladen gospodarski, socialni in kulturni razvoj, pri čemer zagotavlja tak razvoj, ki bo omogočil tudi ohranitev okolja, narave in dediščine ter kvalitet bivanja.</p> <p>LUN LUO 2021–2030 z zasledovanjem svojih strateških ciljev, povezanih z upravljanjem divjadi in urejanjem življenjskega okolja divjadi, ki vplivajo na populacije prostoživečih živali, tesno sledijo opredeljeni nalogi oz. aktivnosti SPRS, ki se nanaša na skrb za populacije prostoživečih živali.</p>
<p>Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja za obdobje 2020–2030 (ReNPVO20–30)</p>	<p>opredeljuje okoljsko vizijo: ohranjena narava in zdravo okolje v Sloveniji in zunaj nje omogočata kakovostno življenje zdajšnjim in prihodnjim generacijam, ki bo dosežena z ukrepi treh strateških usmeritev. Ena teh usmeritev je varovati, ohranjati in izboljševati naravni kapital Slovenije, z ukrepi, ki bodo pripomogli k doseganju vsebinskega cilja ohranjena visoka stopnja biotske raznovrstnosti in varovanja naravnih vrednot. Področje biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot kot kazalec okolja oz. kazalec za spremljanje napredka opredeljuje tudi ohranjenost populacij divjadi.</p> <p>LUN LUO 2021–2030 bodo z zasledovanjem strateškega cilja ohranjanje vitalnih populacij divjadi in drugih prostoživečih živali ter njihovih habitatov neposredno prispevali k varovanju, ohranjanju in izboljšanju naravnega kapitala Slovenije.</p>
<p>Vzporedni dokumenti</p>	
<p>GGN GGO 2021–2030</p>	<p>so strateški načrti, ki predstavljajo pomembno orodje uresničevanja strateških usmeritev na ravni države, zapisanih v Nacionalnem gozdnem programu (NGP). Slovenija je razdeljena na 14 GGO, ki so pomemben prostorski okvir med državo in GGE. LUN LUO in GGN GGO imata preko usmeritev močan medsebojni vpliv. Z vidika ciljev in usmeritev sta</p>

	<p>medsebojno vsebinsko usklajena, kar med drugim zagotavlja tudi enoten proces priprave in sprejemanja LUN LUO in GGN GGO.</p>
<p>Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 (PRP 2014–2020)</p>	<p>je skupni programski dokument Slovenije in Evropske komisije, ki predstavlja programsko osnovo za črpanje finančnih sredstev iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP). PRP 2014–2020 se osredotoča na tri glavna področja, s katerimi Slovenija zagotavlja izboljšanje biodiverzitete, stanje voda in tal, konkurenčnost kmetijskega sektorja in socialno vključenost ter lokalni razvoj podeželskih območij. Vsak LUN LUO na razvoj podeželja neposredno ali posredno vpliva preko več vzvodov: zmanjševanje škod v kmetijstvu in s tem pospeševanje lokalne kmetijske proizvodnje, zmanjševanje poškodb v gozdovih in s tem zagotavljanje trajnosti lesno-proizvodne funkcije, sooblikovanje kmetijske krajine, zlasti remiz in biokoridorjev. Vsak LUN LUO usmerja oblikovanje kmetijskih površin v gozdni krajini, spodbujanje dodatne turistične ponudbe preko lovnega turizma in nepotrošne rabe divjadi itd.</p>
<p>Strateški dokumenti za upravljanje populacij velikih zveri</p>	<p>so strategije, ki vsebujejo splošne usmeritve in se običajno sprejemajo za obdobje 10 let, ter akcijski načrti, ki so bolj izvedbene narave in običajno veljajo 5 let. Oba tipa strateških dokumentov sprejme Vlada RS, s svojimi usmeritvami pa deloma posegajo tudi na področje lovstva.</p> <p>LUN LUO so v celoti usklajeni z usmeritvami strateških dokumentov za upravljanje velikih zveri in jim sledijo preko ciljev in konkretnih usmeritev (npr. ohranjanje vitalnih populacij ter prilagajanje višine in strukture odvzema parkljaste divjadi na območju stalne prisotnosti volka in risa, prilagajanje režima krmljenja).</p>
<p>Program upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2015–2020 (PUN)</p>	<p>določa podrobne varstvene cilje, ki se v glavnem nanašajo na notranje cone območij Natura 2000. Izhajajo iz varstvenih ciljev, določenih z Uredbo o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000), in varstvenih ciljev za ohranjanje habitatov ogroženih rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju. Program nadalje določa varstvene ukrepe oz. usmeritve za doseganje varstvenih ciljev, in sicer za vsako območje Natura posebej, pri čemer je nabor ukrepov določen glede na značaj območja Natura 2000.</p> <p>PUN 2000 je v posamezen LUN LUO 2021–2030 prenesen preko naravovarstvenih smernic, ki jim LUN s svojimi usmeritvami delno sledijo.</p>
<p>Podrejeni dokumenti/programi</p>	
<p>Dvoletni LUN LUO</p>	<p>Strateškim odločitvam dolgoročnih območnih načrtov o smereh upravljanja posameznih vrst divjadi pa tudi njihovega okolja v dvoletnih LUN LUO sledijo konkretno in kvantitativno opredeljeni ukrepi (npr. višina odvzema divjadi, obseg biomeliorativnih ukrepov). Naslednje raven načrtovanja predstavljajo letni načrti lovišč, s katerimi se ukrepi, predvideni za določeno LUO, številčno razdelijo po loviščih znotraj tega območja.</p>

3 PROCES OBNOVE OBMOČNIH NAČRTOV

Proces priprave in sprejemanja območnih načrtov je obsežen, formalno se je pričel z uvodno predstavitvijo poteka postopka izdelave in sprejemanja načrtov v novembru 2020 in je v celoti potekal v letih 2021 in 2022 (Slika 3). Zaradi usklajevanja številnih interesov družbe do gozdov je participacija deležnikov v postopku priprave in sprejemanja območnih načrtov zelo pomembna. Zato se je v postopek priprave aktivno vključila različna zainteresirana javnost (predstavniki lastnikov gozdov, zastopnikov upravljavcev lovišč, kmetijskega sektorja, služb za varstvo narave, služb za kulturno dediščino, sektorja za upravljanja z vodami, lokalnih skupnosti ...). Poleg formalno določene participacije deležnikov v okviru zbiranja pobud pred pričetkom izdelave načrta ter v okviru javne razgrnitve in javne predstavitve osnutka načrta so se v procesu izdelave pripravili dogodke, na katerih so lastniki gozdov in njihovi predstavniki (KGZS, ZLGS, ZVGP ...) ter ostali deležniki lahko aktivno sodelovali in prispevali k oblikovanju osnutkov območnih načrtov. V maju 2021 so se po območnih enotah izvedle delavnice, na katerih sta bila predstavljena stanje in analiza preteklega gospodarjenja z gozdovi in upravljanja z divjadjo. Z udeleženci delavnic so bile opredeljene glavne prednosti, slabosti, priložnosti in tveganja pri gospodarjenju z gozdovi in upravljanju z divjadjo. Nadalje se je za gozdnogospodarski del območnih načrtov v juliju 2021 izvedla anketa za opredelitev pomembnosti različnih ciljev gospodarjenja z gozdovi. V septembru 2021 so se oblikovale skupne delavnice za gozdnogospodarski in lovsko upravljavski del, kjer so bili predstavljeni cilji gospodarjenja in vidiki upravljanja divjadi, strategij, usmeritev in ukrepov, poseben poudarek pa je bil dan povezavi med gozdnogospodarskim in lovsko upravljavskim delom območnih načrtov. Rezultati delavnic so bili vgrajeni v osnutke območnih načrtov, ki jih je na decembrski seji dne 10. 12. 2021 določil Strokovni svet Zavoda za gozdove Slovenije (v nadaljevanju ZGS).

Slika 3: Postopek izdelave in sprejemanja gozdnogospodarskih in lovsko upravljavskih načrtov območij za obdobje 2021–2030.

Vzporedno s pripravo območnih načrtov je potekal tudi proces izdelave okoljskega poročila in dodatka za varovana območja (v nadaljevanju OP) v postopku CPVO. Izvedena sta bila dva postopka CPVO, in sicer eden za 14 GGN GGO in eden za 15 LUN LUO. V okviru obeh postopkov je bilo izvedeno interno vsebinjenje in vsebinjenje s sektorji, na katerih so se skupaj z udeleženci identificirali potencialni vplivi, določili okoljski cilji in kazalniki ter merila vrednotenja. Osnutka OP sta bila, skupaj z osnutki območnih načrtov, obravnavana na seji Strokovnega sveta ZGS in z vlogo za izdajo mnenja o ustreznosti OP in sprejemljivosti vplivov Območnih načrtov za obdobje 2021–2030 na okolje poslana na Ministrstvo za okolje in prostor. Pripravljena OP sta se večkrat usklajevala z mnenjedajalci in v juniju 2022 je bilo podano mnenje o ustreznosti OP. Oba OP sta bila skupaj z območnimi načrti razgrnjena in predstavljena na javnih obravnavah v avgustu 2022.

Po zaključku javne razgrnitve so se območni sveti ZGS opredelili do pripomb, prispelih v času javne razgrnitve in javne predstavitve načrtov. Območni načrti so bili, skladno z omilitvenimi ukrepi iz OP in utemeljenimi pripombami, dopolnjeni in poslani v nadaljnji postopek sprejemanja območnih načrtov. V obdobju med 13. 2. 2023 in 13. 4. 2023 so bile izdane vse odločbe Ministrstva za okolje, podnebje in energijo o okoljski sprejemljivosti vseh GGN GGO in LUN LUO.

Zaradi epidemije korona virusa SarS-Cov-2 je bila v letih 2020 in 2021 večina participativnih aktivnosti izvedenih v digitalni obliki (obveščanje po spletu, zbiranje pobud, spletne predstavitve in delavnice, anketa za deležnike, odnosi z javnostmi). Proces izdelave in sprejemanja območnih načrtov je spremljala komunikacija z lastniki gozdov, ostalimi deležniki in javnostjo. Vzpostavljena je bila namenska spletna stran na naslovu www.zgs.si/on2021, na kateri so bila redno objavljena gradiva in novice o procesu. Proces je bil podprt z redno objavo novic na spletni strani in spletnih družbenih omrežjih. Ob pomembnejših mejnikih in ob vabljenju udeležencev na aktivnosti so bili širša javnost in deležniki obveščeni skozi sporočila za javnost, ki so jih pogosto povzemali mediji. Ti so pripravili tudi večje število člankov in prispevkov na temo območnih načrtov, ki so bili objavljeni v večini pomembnejših nacionalnih in lokalnih medijev. Za namen obveščanja in vabljenja deležnikov k participaciji so bili objavljeni tudi časopisni oglasi v osrednjih slovenskih časopisih.

Območni načrti so izdelani skladno z Resolucijo o nacionalnem gozdnem programu (Uradni list RS, št. 111/2007), Zakonom o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO–1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16), Zakonom o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON–C, 31/18, 65/20 in 97/20 – popr.) in Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Uradni list RS, št. 91/10 in 200/20). Metodologija izdelave načrtov je podrobneje opredeljena v Navodilih za izdelavo načrtov za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Navodila ..., 2023).

GGN GGO 2021–2030 so izdelani na podlagi podatkovnih zbirk veljavnih GGN GGE, ki se posodablja na ZGS in hranijo na podatkovnem skladišču. Upoštevani so bili podatki o sestojih, odsekih in stalnih vzorčnih ploskvah GGN GGE s prvim letom veljavnosti med 2011 in 2020. Zbirke podatkov so bile pred obdelavo usklajene z veljavno Uredbo o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom (2005). Za izdelavo GGN GGO 2021–2030 so bili uporabljeni tudi različni prostorski in opisni podatki ostalih inštitucij in uporabnikov prostora:

- MOP – Geodetska uprava Republike Slovenije: kataster gospodarske javne infrastrukture, pregledne karte v različnih merilih (1:25.000, 1:50.000, 1:250.000), karta EHIS, karta naselij, občin, UE, prostorskih enot, kataster stavb, REN;
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije: karta rabe tal (2009, 2021);

- MOP – Agencija Republike Slovenije za okolje: meja TNP, sloji naravnih vrednot (območja, točke in jame), ekološko pomembna območja (EPO), karta projektne hitrosti vetra 10 m nad tlemi (10 sekundni interval), povprečna letna hitrost vetra 1994–2001, karta pojavljanja snežnih plazov (2020);
- DRSV – Direkcija Republike Slovenije za vode: Karte poplav s slojem katastrofalnih, pogostih in redkih poplav, sloji vodnih teles površinskih voda, kategorizacija vodotokov, vodovarstvenih območij (cone), integralne karte razredov poplavne nevarnosti, ostale karte DRSV (poplavni dogodki, vodna dovoljenja, izviri vode, jame);
- MK – Ministrstvo za kulturo: register kulturne dediščine s priročnikom (2021);
- GIS – Gozdarski inštitut Slovenije: karta raziskovalnih ploskev (Nivo II) (2021), karta semenskih sestojev (2021);
- ZRSVN – Zavod Republike Slovenije za varstvo narave: karte zavarovanih območij (2021), karte naravnih vrednot (2021);
- GZS – Geološki zavod Slovenije: zemljevid verjetnosti pojavljanja plazov v Sloveniji;
- PZS – Planinska zveza Slovenije: planinske poti Slovenije;
- BF – Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: karta nevarnosti skalnih podorov 1:50.000 (Kobal, M. 2021).

LUN LUO 2021–2030 so bili izdelani na podlagi analiz podatkovnih zbirk Zavoda za gozdove Slovenije, ki vključujejo podatke o odvzemu divjadi, izvedenih delih v njihovem življenjskem okolju, povzročenih škodah, podatkih objedenosti gozdnega mladja ter ostalih baz, ki celovito obravnavajo prostor.

4 OPIS STANJA GOZDOV

4.1 GOZDNI VIRI

4.1.1 POVRŠINA GOZDA

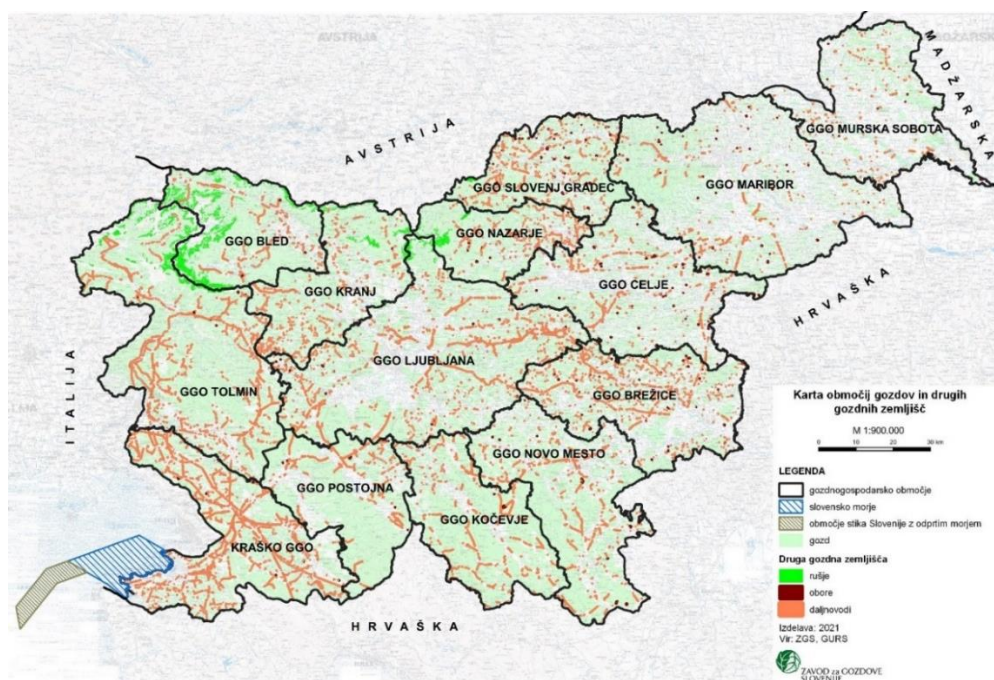
Obstaja zelo dolg niz podatkov o površini gozdov, ki sega vse do leta 1875, ko je bilo na območju današnje Slovenije le 36 % gozda (Poljanec in Bončina, 2020). Površina gozdov se na ravni Slovenije po več kot 140 letih ne povečuje več. Gozd prekriva 58 % površine Slovenije (Preglednica 3). Po letu 2008 je prišlo do spremenjene zakonsko določene interpretacije gozda in posledično do izločitve površin rušja iz gozda. Zato se je površina gozda nekoliko zmanjšala, medtem ko ostaja skupna površina gozda in drugih gozdnih zemljišč, ki so z gozdom funkcionalno povezana, enaka. To je bil glavni razlog pri zmanjšanju površine v GGO Tolmin, Bled in Nazarje. Na drugi strani pa se je površina zaradi zaraščanja najbolj povečala v Kraškem GGO (+2,8 %).

Delež gozda je najmanjši v ravninskem severovzhodnem delu Slovenije (30 %), največji pa v območjih Dinaridov (do 79 %), Julijskih Alp ter Kamniško-Savinjskih Alp (Slika 4).

Preglednica 3: Površine gozda v obdobju 2011–2020 (prikaz po GGO je v Prilogi 1)

GGO	Površina gozda (ha)		Delež gozda (%)
	2011	2020	2020
Skupaj	1.179.329	1.176.173	58

Skupna površina gozda je 1.176.173 ha. Površina gospodarskih gozdov (večnamenski gozdovi in gozdovi s posebnim namenom, v katerih so gozdnogospodarski ukrepi dovoljeni) meri 1.067.919 ha, varovalnih gozdov je 98.829 ha in gozdnih rezervatov 9.426 ha. Površina gozda skupaj z drugimi gozdnimi zemljišči (rušje, površine pod daljnovodi, obore) in negozdnimi zemljišči, ki so z gozdom funkcionalno povezani, predstavlja gozdni prostor, ki znaša 1.235.015 ha, kar je 60,9 % celotne površine v Sloveniji.

Slika 4: Karta območij gozdov in drugih gozdnih zemljišč

V slovenskem prostoru sta prisotna dva nasprotujoča si procesa, ki pa sta prostorsko ločena. To sta nadaljevanje zaraščanja v odmaknjenih in za kmetijsko pridelavo manj primernih območjih ter veliki pritiski na gozd in gozdni prostor v primestnih območjih in v območjih intenzivnega kmetijstva. Kljub temu obseg krčitev gozdov ostaja relativno majhen. Giblje se od 350–550 ha/leto in tako ne predstavlja bistvenega dejavnika pri spremembah gozdnatosti. V obdobju 2011–2020 se je tako na ravni Slovenije skupno izkrčilo nekaj več kot 5.000 ha gozdov. Med vzroki za krčitve je ponovno vzpostavljanje nekdanjih kmetijskih površin glavni dejavnik in predstavlja 70 % vseh krčitev (Preglednica 4). Nekaj več kot 10 % krčitev je posledica urbanizacije. Površina gozdov, izkrčenih zaradi urbanizacije, na ravni Slovenije ni velika, predstavlja pa pomemben delež (preko 20 %) krčitev v bolj urbanih okoljih (npr. območja okrog Ljubljane, Kranja in Novega mesta).

Pri izdaji soglasij za posege v gozd in gozdni prostor se sledi usmeritvi ohranjanja ekoloških in socialnih funkcij in drugih javnih interesov. V preteklem obdobju ne beležimo večjih posegov, ki bi bistveno negativno vplivali na večje komplekse gozdov. Ti ostajajo bolj ali manj sklenjeni tako, da se je celotna gozdna krajina ohranila.

Preglednica 4: Krčitve gozdov (v ha) v obdobju 2011–2020 po namenu (prikaz po GGO je v Prilogi 2)

Urbanizacija	Infrastruktura	Kmetijstvo	Rudarstvo	Energetika	Drugo	Skupaj
613	455	3.367	321	173	150	5.081

4.1.2 LESNA ZALOGA IN PRIRASTEK

Lesno zalogo definiramo kot količino lesa stoječega drevja, s skorjo, nad meritvenim pragom (10 cm) na določeni površini, običajno izraženo v kubičnih metrih na hektar. Lesna zaloga je eden od temeljnih kazalnikov ocene zagotavljanja trajnosti gozdnih virov. Prirastek pa opredelimo kot količino lesa sestoja, ki se poveča zaradi rasti v določenem časovnem obdobju in se izraža s kubičnimi metri lesa oziroma kubičnimi metri na hektar.

Preglednica 5: Lesna zaloga gozdov v obdobju 2011–2020 (prikaz po GGO je v Prilogi 3)

GGO	Lesna zaloga 2011 (m ³)			Lesna zaloga 2020 (m ³)			Lesna zaloga 2020 (m ³ /ha)		
	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj
Skupaj	153.821.422	177.520.872	331.342.294	158.486.430	198.513.661	357.000.091	135	169	304

Gozdovi se z vidika lesnih zalog in prirastka krepijo. Lesna zaloga se je v zadnjih 70 letih povečala za 2,5 krat (Poljanec in Bončina, 2020). Krepitev lesne zaloge je med drugim posledica načrtnega gospodarjenja z gozdovi, ko se zmerno in selektivno akumulira prirastek. Lesna zaloga gozdov v Sloveniji znaša 357 mio m³ oziroma 304 m³/ha (Preglednica 5).

Preglednica 6: Prirastek gozdov v obdobju 2011–2020 (prikaz po GGO je v Prilogi 4)

GGO	Prirastek 2011 (m ³)			Prirastek 2020 (m ³)			Prirastek 2020 (m ³ /ha)		
	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj
Skupaj	3.625.082	4.640.803	8.265.886	3.797.176	4.999.165	8.796.341	3,2	4,3	7,5

Letni prirastek znaša 8,8 mio m³ lesa oziroma 7,5 m³/ha (Preglednica 6). Lesna zaloga se približuje optimalni, ki po NGP znaša 320–330 m³/ha in pomeni številko, ob kateri bi bila proizvodna sposobnost rastišč popolnoma izkoriščena.

Višina lesne zaloge gozdnih sestojev (in tudi njene spremembe) se pomembno razlikuje med različnimi gozdnimi predeli (od 168 m³/ha na območju Krasa do 391 m³/ha na Koroškem (območje Slovenj

Gradca)). Različna je tudi višina lesne zaloge med lastniškimi kategorijami. Najvišjo lesno zalogo imajo državni gozdovi, najnižjo pa gozdovi lokalnih skupnosti.

4.1.3 DREVESNA SESTAVA IN ZGRADBA GOZDA

Drevesna sestava

Med drevesnimi vrstami v lesni zalogi prevladujeta bukev (32,9 %) ter smreka (30,1 %) (Preglednica 7). Sledijo jelka (7,4 %), hrasti (7,1 %), bori (5,4 %), drugi trdi listavci (8,5 %), plemeniti listavci (5,4 %). V primerjavi s prejšnjim načrtom se je nekoliko povečal delež bukve in plemenitih listavcev, zmanjšal pa delež bora in smreke. Pri ostalih drevesnih vrstah ni opaznih znatnih sprememb v deležih lesne zaloge.

Drevesna sestava se med različnimi predeli Slovenije očitno razlikuje, saj so območja rastiščno zelo raznolika. Bukve v lesni zalogi prevladuje v dinarskem svetu in vzhodnem delu Slovenije (celjsko in brežiško območje). Iglavci prevladujejo v severni Sloveniji (območje Pohorja, Julijske Alpe, Kamniško-Savinjske Alpe) in na visokih planotah (Pokljuka, Jelovica, Mežakla), kjer v lesni zalogi močno prevladuje smreka (v nekaterih delih znaša njen delež v skupni lesni zalogi več kot 60 %). Takšno stanje je delno posledica preteklega gospodarjenja z gozdovi, ko se je v sestojih s sadnjo močno pospeševala smreka.

Preglednica 7: Deleži skupin drevesnih vrst v lesni zalogi slovenskih gozdovih v obdobju 2011–2020 (prikaz po GGO je v Prilogi 5)

Skupina	2011 %	2020 %
Smreka	31,7	30,1
Jelka	7,4	7,4
Bori	5,9	5,4
Macesen	1,2	1,2
Ostali bori	0,2	0,3
Bukev	31,8	32,9
Hrasti	7,0	7,1
Plemeniti listavci	4,9	5,4
Drugi trdi listavci	8,1	8,5
Mehki listavci	1,7	1,7

Debelinska struktura

Debelinska struktura oziroma struktura po razvojnih fazah kaže na prevladujoči delež razvojnih faz z debelejšim drevjem (

Preglednica 8). K zmanjševanju deleža takšnih sestojev in povečevanju površin mladih gozdov so v zadnjih petih letih znatno pripomogle naravne ujme in gradacije podlubnikov. Debelinska struktura gozdov kaže, da je največ srednje debelega drevja (premer drevja od 30 do 49 cm). Pričakovano je najmanjša lesna zaloga tankega drevja (premer drevja 10 do 29 cm).

Kažejo se značilne razlike med iglavci in listavci. Iglavcem se je delež povečal le v razredu nad 50 cm, listavcem pa se je delež lesne zaloge povečal v vseh razredih nad 30 cm. Za listavce je značilno, da je odstotek njihove lesne zaloge v mlajših razvojnih fazah tudi do dvakrat večji glede na delež iglavcev znotraj razreda. V skupnem se je v zadnjih 10 letih delež iglavcev zmanjšal za dve odstotni točki.

Preglednica 8: Debelinska struktura gozdov v obdobju 2011–2020 (prikaz po GGO je v Prilogi 6)

Debelinski razred	2011			2020		
	Iglavci %	Listavci %	Skupaj %	Iglavci %	Listavci %	Skupaj %
10 do 19 cm	3,8	7,6	11,4	3,0	6,7	9,7
20 do 29 cm	8,5	14,1	22,6	7,3	13,0	20,4
30 do 39 cm	11,4	13,6	24,9	10,1	13,7	23,8
40 do 49 cm	11,3	10,0	21,3	10,9	11,6	22,5
Nad 50 cm	11,5	8,3	19,8	13,0	10,7	23,7
Skupaj	46,4	53,6	100,0	44,4	55,6	100,0

Sestojni tipi

Pod sestojnimi tipi razumemo razvojne faze in zgradbo sestojev. Med sestojnimi tipi prevladujejo debeljaki (nekaj manj kot 44 % vse gozdne površine), sledijo drogovnjaki, sestoji v obnovi, skupinsko-gnezdsto raznomerni sestoji ter mladovja (Preglednica 9).

Raznomerni sestoji so pogostejši v območjih, kjer je prisotno zaraščanje kmetijskih površin (npr. Tolminska), ali pa tam, kjer prevladujejo jelovo-bukov gozd in jelovi gozdovi ter se posamezne razvojne faze med seboj prekrivajo (območje dinarskih jelovo-bukovih gozdov). Prebiralni gozdovi so tipični za območja z večjim deležem jelke, ki je ključna vrsta prebiralnega načina gospodarjenja z gozdovi.

Preglednica 9: Deleži sestojnih tipov v obdobju 2011–2020 (prikaz po GGO je v Prilogi 11)

Sestojni tip	2011	2020
Mladovje	4,1	4,1
Drogovnjak	26,7	22,8
Debeljak	41,4	43,6
Sestoj v obnovi	9,8	13,6
Dvoslojni sestoj	0,2	0,1
Raznomerno (ps.-šp.,preb.)	2,2	1,4
Raznomerno (sk.gnz.)	7,5	8,9
Panjevec	3,5	2,7
Grmičav gozd	1,2	0,5
Pionirski gozd z grmišči	2,1	1,3
Tipični prebiralni sestoj	1,2	1,1

V primerjavi s prejšnjim obdobjem se je zmanjšal delež drogovnjakov (za 3,9 odstotne točke), povečal pa delež debeljakov (za 2,2 odstotni točki) ter sestojev v obnovi (za 3,8 odstotne točke), kar lahko kaže na povečanje deleža mladovij v naslednjem ureditvenem obdobju.

Pomlajevanje

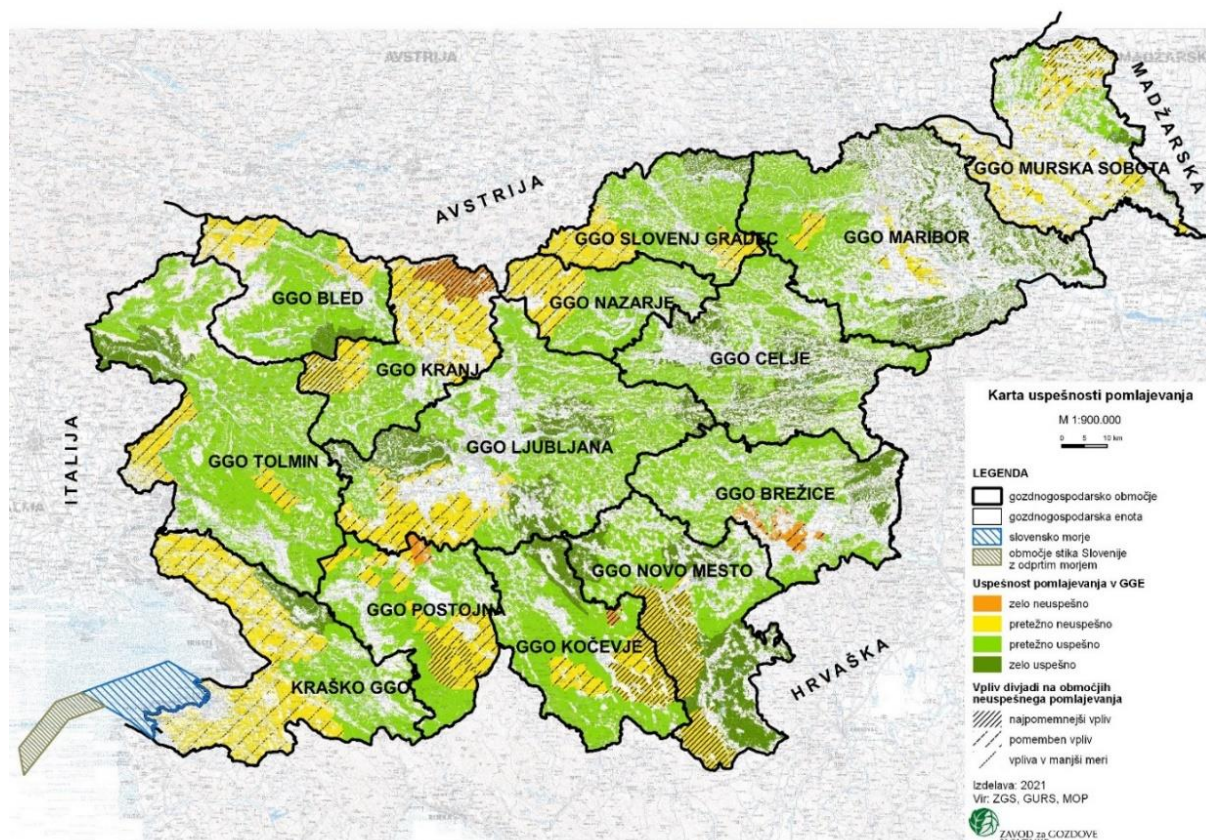
Naravno pomlajevanje je ključen znak vitalnosti gozda in zagotovo za njegovo trajno uspevanje, zato ga moramo varovati in zagotavljati z vsemi ukrepi v gozdovih. Sposobnost naravne obnove gozdov, ki je v Sloveniji prisotna na več kot 90 % gozdnih površin, potrebnih obnove, je prednost, ki je rezultat sonaravnega gospodarjenja z gozdovi. Pomlajevanje poteka s semenom prisotnih semenskih dreves odraslega gozdnega sestaja, od katerih je odvisna tudi drevesna sestava bodočega mladja.

Obnova s sadnjo sadik gozdnega drevja se tako izvaja le tam, kjer naravna obnova zaradi različnih razlogov ni možna, kot na primer pri velikih ogolelih površinah po naravnih ujmah, ob motnjah naravne obnove gozda, ko v bližini ni semenskih dreves in s tem možnosti za naravno nasemenitev gozdnega

drevja, ko obstaja nevarnost razvoja erozijskih procesov na odprtih gozdnih površinah ali ko želimo s posajenimi drevesnimi vrstami spremeniti obstoječo, rastišču neustrezno drevesno sestavo gozda.

Rastlinojeda parkljasta divjad lokalno povzroča težave pri razvoju gozda, zlasti pri njegovi obnovi, predvsem v posameznih predelih GGO Kranj, Novo mesto, Postojna in Kočevje (Slika 5). Divjad otežuje predvsem pomlajevanje nekaterih drevesnih vrst (npr. jelka v jelovo bukovem gozdu, manjšinske drevesne vrste listavcev, plemeniti listavci, sadike, vzgojene v drevesnici).

Slika 5: Karta uspešnosti pomlajevanja in vpliv divjadi na območjih neuspešnega pomlajevanja

4.2 ZDRAVJE IN VITALNOST GOZDA

4.2.1 DELEŽ DREVJA PO VRSTAH POŠKODOVANOSTI

Analiza podatkov stalnih vzorčnih ploskev za obdobje 2011–2020 kaže, da je v povprečju 10,5 % dreves močneje poškodovanih (Preglednica 10). Po vrstah poškodb prevladujejo poškodbe debla, le te so v veliki večini posledica sečnje in spravila. Poškodb krošenj je 3,3 %, močneje osutih dreves pa je 2,0 %. V preteklem desetletju se je kot posledica številnih ekstremnih vremenskih pojavov (suša, veter, žled, sneg) tako na regionalni kot tudi na nacionalni ravni in posledično večjih koncentracij sečnje povečal delež poškodovanih dreves.

Preglednica 10: Delež drevja po vrstah poškodovanosti (prikaz po GGO je v Prilogi 8)

GGO	Delež drevja po vrstah poškodovanosti (%)		
	Deblo in koreničnik	Veje in krošnja	Osutost
Skupaj	5,2	3,3	2,0

4.2.2 SANITARNI POSEK

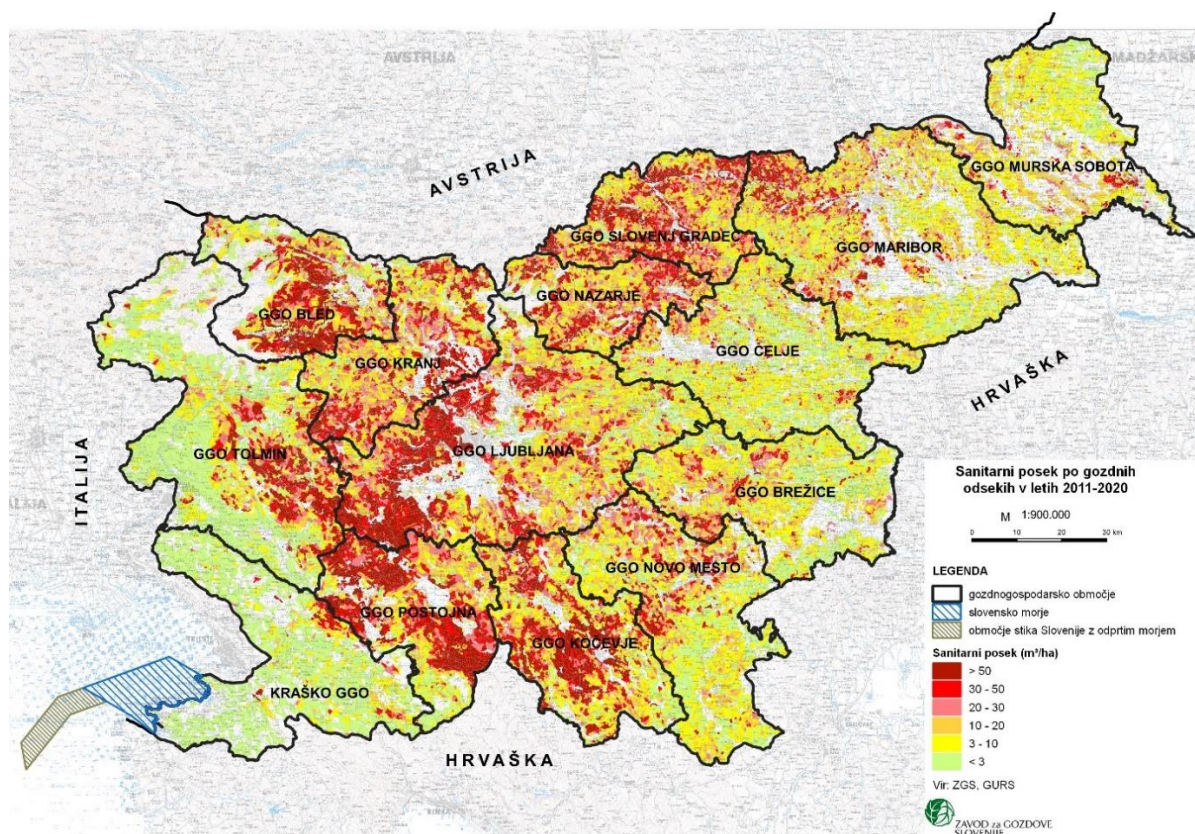
Posek zaradi sanitarnih vzrokov je dober kazalec vitalnosti in zdravja gozda in s tem stabilnosti in odpornosti gozdov. V obdobju 2011 do 2020 je bilo zaradi sanitarnih vzrokov (dalje: sanitarni posek) letno povprečno posekanih za 2,6 mio m³ dreves, kar je 51 % od povprečnega letnega poseka v višini 5,1 mio m³ (Preglednica 11). Delež sanitarnega poseka v skupnem poseku je bil v obdobju 2014–2019 vseskozi večji od 50 %, kar je povezano s poškodovanostjo gozdov zaradi naravnih ujm in prenamnožitvijo podlubnikov. Šele v letu 2020 je ta delež prvič po šestih letih ponovno padel pod 50 %.

V sanitarnem poseku prevladujejo iglavci s 76 %. Najmanjši delež sanitarnega poseka (pod 30 %) je bil v gozdovih v okolici Celja, Novega mesta, v Pomurju in na Krasu (Slika 6). Največji delež sanitarnega poseka so zabeležili v okolici Bleda (79 %) in na območjih, ki jih je v letu 2014 močno prizadel žled (Postojna, Ljubljana).

Preglednica 11: Sanitarni posek v obdobju 2011–2020 v m³ (prikaz po GGO je v Prilogi 10)

GGO	Abiotiski m ³	Biotski m ³	Sanitarni skupaj m ³	Delež sanitarnega poseka (%)
Skupaj	12.380.694	13.488.125	25.868.819	51

Delež poseka zaradi biotskih dejavnikov, kjer prevladujejo podlubniki, je znašal 52 %, ostalo je bil posek zaradi abiotiskih dejavnikov (veter in žled).

Slika 6: Prostorski prikaz sanitarnih sečenj v obdobju 2011–2020

4.2.3 TUJERODNE DREVESNE VRSTE

Lesna zaloga tujerodnih drevesnih vrst v naših gozdovih znaša 3,7 milijona m³, kar je 1,04 % celotne lesne zaloge. Največji delež v lesni zalogi imajo robinija (0,63 %), zeleni bor (0,20 %), topoli (0,12 %), duglazija (0,05 %) in rdeči hrast (0,03 %). Večina tujerodnih drevesnih vrst večjih težav v naših gozdovih

še ne povzroča. Trenutno sta problematični drevesni vrsti robinija in veliki pajesen, katerih delež se v lesni zalogi povečuje. Večinoma pa te drevesne vrste (kot npr. ameriški javor (*Acer negundo L.*) ob reku Muri) težave povzročajo predvsem lokalno.

4.3 PROIZVODNJA LESA

4.3.1 POSEK

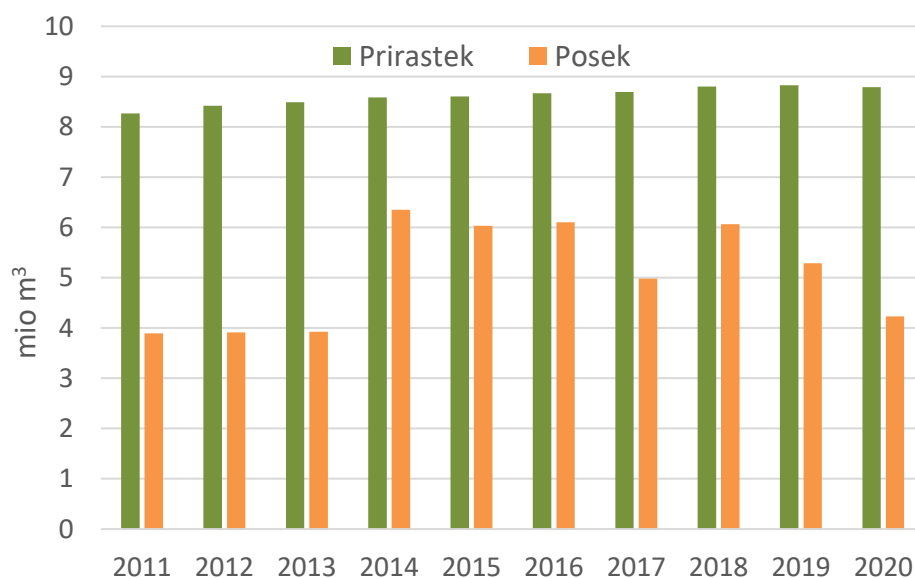
Pomemben pokazatelj trajnostnega gospodarjenja z gozdovi je primerjava med prirastkom in posekom (uporabljen posek kot ga izkazujejo evidence poseka ZGS). Prirastek se vseskozi povečuje, letni posek pa se je zaradi naravnih ujm (žledolom, vetrolomi, prenamnožitve podlubnikov) po letu 2014 močno povečal in nato ob koncu desetletja začel spet počasi upadati (Slika 7). V povprečju je predstavljal 57 % prirastka (v letu 2020 le 48 %).

Realiziran posek zaostaja za načrtovanim možnim posekom (77 %) in se je v zadnjih desetih letih gibal med 75 in 95 % (Preglednica 12). Načrtovan možni posek je bil presežen le na območju Bleda (podlubniki) in Postojne (žledolom). Realiziran posek je bil zelo majhen v Kraškem GGO, kjer je v povprečju predstavljal le 33 % možnega poseka (Priloga 9).

Preglednica 12: Delež realizacije možnega poseka v obdobju 2021–2020 (prikaz po GGO je v Prilogi 9)

	Realizacija (%)		
	Iglavci	Listavci	Skupaj
Skupaj	99	58	77

Pri iglavcih realiziran posek predstavlja 99 % načrtovanega možnega poseka, vendar se med območji zelo spreminja. V GGO Bled ta delež znaša kar 153 %, v Kraškem GGO pa le 31 %. Pri listavcih je posek v povprečju manjši in znaša 58 % možnega poseka, vendar pa se med območji prav tako močno razlikuje (od 35 % v Kraškem GGO do 78 % v GGO Murska Sobota).

Slika 7: Primerjava prirastka in realiziranega poseka v preteklem obdobju

4.4 BIOTSKA RAZNOVRSTNOST

4.4.1 OHRANJENOST DREVESNE SESTAVE GOZDOV

Ohranjenost gozdov je rezultat človekovega delovanja, s katerim je povzročil, da se je naravna drevesna sestava ohranila oziroma spremenila. Gozdovi Slovenije so razmeroma dobro ohranjeni, še posebno glede pestrosti naravne sestave drevesnih vrst in (vertikalne in horizontalne) strukturiranosti sestojev. Danes delež ohranjenih gozdov in le delno spremenjenih gozdov presega 70 %, močnejše spremenjenih gozdov in izmenjanih gozdov je le dobra četrtina (Preglednica 13). Stopnja ohranjenosti gozdov je povezana z (ne)dostopnostjo gozdnih zemljišč, proizvodno sposobnostjo rastišč, zgodovino gospodarjenja z gozdovi in interesom lastnikov za gospodarjenje z gozdnimi sestoji.

Ohranja se trend v strukturi lesne zaloge po drevesnih vrstah. Delež iglavcev v lesni zalogi se znižuje, v zadnjem obdobju večinoma zaradi sanacij ujm in njim sledečih prenamnožitev podlubnikov. Obraten trend nakazujejo listavci, saj v slovenskih gozdovih vedno višji delež pripada bukvi. Ta tako postaja prevladujoča drevesna vrsta, s čimer se približujemo naravnemu stanju, saj v Sloveniji prevladujejo bukova rastišča.

Preglednica 13: Ohranjenost gozdov (delež površine po razredih) v letu 2020 (prikaz po GGO je v Prilogi 7)

Leto	Površina (%)			
	Ohranjeni	Spremenjeni	Močno spremenjeni	Izmenjani
2020	27,5	44,3	22,0	6,3

Iz primerjave podatkov o deležih gozdov po različnih razredih ohranjenosti med letoma 2011 in 2020 zaradi spremenjene metodologije ugotavljanja tega parametra ne moremo neposredno ugotoviti trenda. V letu 2021 je bil kazalnik ohranjenost gozdov izračunan po enotni metodologiji (Bončina in sod., 2017) na podlagi določanja stanja na ravni odseka in naravne drevesne sestave na ravni vodilnega gozdnega rastiščnega tipa.

Spremenjena oziroma izmenjana drevesna sestava pogosto pomeni tudi zmanjšano stabilnost gozdnih sestojev. Odmik od naravnega stanja je nastal zaradi neustreznega gospodarjenja v preteklosti, predvsem pospeševanja smreke (na za smreko neprimerna rastišča), zlasti na Štajerskem, Koroškem in ponekod na Gorenjskem, ter sajenja črnega bora in njegovega nadaljnega razširjanja z lastno semenitvijo na Krasu. Med močno spremenjene in izmenjane gozdove uvrščamo tudi pionirske gozdove z grmišči. Drugi dejavniki spremenjenih gozdov so tujerodne vrste.

4.4.2 ODMRLO DREVJE

Skladno s ciljem ohranjanja biotske raznovrstnosti gozdov se delež odmrlega drevja po podatkih ZGS povečuje in je leta 2021 znašal 21 m³/ha (6,9 % lesne zaloge) (Preglednica 14). S Pravilnikom o varstvu gozdov je predpisan delež odmrlega drevja 3 %. Ta delež je dosežen predvsem na račun stoječega tankega odmrlega drevja (prsni premer pod 30 cm), medtem ko je delež odmrlega drevja med srednje debelim in debelim drevjem (prsni premer nad 30 cm) prenizek. Kljub temu pa opazamo pozitiven trend zaradi usmerjenih ukrepov puščanja odmrlega drevja v okviru ukrepov za izboljšanje stanja ogroženih vrst v gozdni krajini na območjih Natura 2000, financiranih iz Gozdnega sklada. Povečan skupni obseg odmrlega drevja ima več vzrokov. Pozitivno je, da se kaže rezultat razumevanja za okoljski vidik gospodarjenja z gozdovi (načrtno puščanje odmrle biomase). Drugi vzroki pa so številčnejši ekstremni vremenski dogodki in nizke cene manjvrednega lesa ter visoki stroški sečnje ter spravila.

Preglednica 14: Količine odmrlega drevja v m³/ha (prikaz po GGO je v Prilogi 12)

GGO	Odmrlo drevje (m ³ /ha)		
	Iglavci	Listavci	Skupaj
Skupaj	8,3	12,6	21,0

4.4.3 KAZALCI OHRANJENOSTI NARAVE

Slovenske gozdove uvrščamo v skupino najbolj ohranjenih gozdov v Evropi (EEA, 2021). Nekateri predeli gozdov so bili v preteklosti predvsem zasmrečeni, vendar se zaradi načrtnega trajnostnega, sonaravnega in večnamenskega gospodarjenja z njimi v zadnjem obdobju postopno vračajo v stanje, ki je z vidika drevesne sestave blizu naravnemu. Za gozdove so, z izjemo GGO Kras (ki ima povprečno lesno zalogo na ravni povprečja držav EU), značilne visoke lesne zaloge in prirastki, v njih se je lesna zaloga v zadnjem stoletju bistveno povečala, povečala pa se je tudi površina gozdov (Poljanec in Bončina, 2020). Slovenija ima najvišjo povprečno lesno zalogo v gozdovih v državah EU, ter še vedno seka manjši delež prirastka v primerjavi z ostalimi državami EU (EEA, 2021). Zaradi vseh naštetih dejstev se v omrežju Natura 2000 nahaja kar 44,6 % gozdov (524.593 ha) (Preglednica 15 in Priloga 15). Med GGO z največjim deležem gozdov v območju Natura 2000 izstopajo Kočevje (75,5 %), Postojna (73,7 %) in Murska Sobota (70,6 %). 172.894 ha (14,7 %) gozda je v zavarovanih območjih; največ v GGO Bled (63,6 %), predvsem zaradi Triglavskega narodnega parka (TNP), in GGO Murska Sobota (53,8 %). Naravne vrednote so opredeljene na 15,3 % površine; največ, skoraj 60 %, v GGO Bled. Obsežnejši predel naravnega okolja, kjer so dejavnosti, ki vznemirjajo divjad, omejene oziroma prepovedane, predstavljajo mirne cone. K skupni vrednosti mirnih con so vključene še površine con za divjega petelina in ruševca. Največje površine mirnih con in con za petelina so v GGO Tolmin, Postojna in Maribor. Naravnemu razvoju brez gospodarjenja so prepuščeni gozdni rezervati in ekocelice brez ukrepanja. Gozdni rezervati pokrivajo 9.426 ha (0,78 %) skupne površine, po absolutni vrednosti in deležu jih je največ v območju Postojna (1.752 ha, 2,2 %). Ekocelice brez ukrepanja pokrivajo 0,8 % površin; največ jih je v GGO Kočevje (4.721 ha, 5,1 %), v ostalih območjih jih je po manj kot 1,4 %. Varovalni gozdovi zavzemajo 8,4 % površin, največ jih je v GGO Bled (37 %) in Tolmin (19,4 %). Več kot polovica (53,1 %) gozdov je v ekološko pomembnih območjih (EPO), v katera med drugim spadajo vsi gozdovi GGO Kočevje in skoraj 96 % GGO Postojna.

Preglednica 15: Kazalci stanja ohranjenosti narave (kazalci stanja ohr. narave po GGO so v Prilogi 15)

Kazalec	Površina (ha)	Delež glede na skupno površino gozda (%)
Natura 2000	524.593	46,6
Zavarovana območja	172.894	14,7
Naravne vrednote	180.277	15,3
Mirne cone	107.590	9,1
Varovalni gozdovi	98.829	8,4
EPO	624.962	53,1
Gozdovi, prepuščeni naravnemu razvoju:		
Gozdni rezervati	9.426	0,8
Ekocelice brez ukrepanj	8.977	0,8

4.5 VAROVALNI IN ZAŠČITNI GOZDOVI

Gozdovi so lahko zelo pomemben dejavnik pri preprečevanju naravnih nesreč. Gozdovi na območjih erozije in plazov so opredeljeni kot gozdovi s funkcijo varovanja gozdnih zemljišč in sestojev ali kot zaščitni gozdovi, če pred erozijo in plazovi ščitijo prometnice, naselja in druge objekte.

Pri zaščitni funkciji 1. stopnje poudarjenosti gre za gozdove, ki na strmih brežinah nad elementi ogroženosti (železnice, javne kategorizirane ceste, naselja ali posamezne stavbe) te ščitijo pred

skalnimi podori, zemeljskimi plazovi in drobirskimi tokovi, ter gozdove na hudourniških območjih nad naselji, pri 2. stopnji pa za manj ogrožene objekte.

Območij s poudarjeno zaščitno funkcijo je na 1. stopnji v gozdnem prostoru 26.388 ha, na 2. stopnji pa 6.081 ha. Največ takšnih območij je v GGO Tolmin, Bled, Ljubljana in Kranj. V zadnjih desetih letih se je površina gozdov s poudarjeno zaščitno funkcijo na 1. stopnji zmanjšala za 717 ha, na 2. stopnji pa povečala za 691 ha (Preglednica 16). Glavni razlog za spremembo površin gozdov s poudarjenima funkcijama je uporaba boljših podlag (digitalni model reliefa, digitalna karta ekstremnih gozdno rastiščnih tipov, model skalnih podorov in njihovih dosegov).

Preglednica 16: Površina območij s poudarjeno funkcijo varovanja gozdnih zemljišč in sestojev in zaščitno funkcijo

	Območje (ha)	Območje (% glede na GP)	Sprememba v zadnjih 10 letih
Gozdovi s 1. stopnjo funkcije varovanja gozdnih zemljišč in sestojev	247.913	20,1	56.972
Gozdovi z 2. stopnjo funkcije varovanja gozdnih zemljišč in sestojev	233.344	18,9	-75.695
Gozdovi s 1. stopnjo zaščitne funkcije	26.388	2,1	-717
Gozdovi z 2. stopnjo zaščitne funkcije	6.081	0,5	691
Varovalni gozdovi	98.829	8,0	67

Na ravni Slovenije so bile v merilu 1:250.000 izdelane tudi karta potencialnih erozijskih območij, karta verjetnosti pojavljanja plazov in karta snežnih plazov, za katere pa je bodisi v elaboratu izdelave (<http://www.sos112.si/slo/tdocs/plazenja.pdf>), kot tudi na spletni strani e-vode (<http://www.evode.gov.si/index.php?id=120>), iz katere pridobivamo podatkov, navedeno, da so podatki primerni za uporabo v merilih 1:250.000 in manjših. Na podlagi tega rezultati teh kart niso uporabni za izdelavo gozdnogospodarskih načrtov.

4.6 REKREACIJA, TURIZEM IN IZOBRAŽEVANJE

Gozdovi so pomemben prostor za preživljanje prostega časa, rekreacijo in promocijo turizma. Njihov pomen v zadnjih letih izrazito narašča, v času epidemije korona virusa pa se je še povečal. Gozdovi, ki omogočajo prosto gibanje, raziskovanje, izobraževanje, zgolj preživljanje prostega časa, ali pa izvajanje različnih rekreativnih oblik (hoja, tek, kolesarjenje), so izjemno pomembni za psihofizično stanje ljudi in imajo izjemen pozitiven vpliv na zdravje ljudi. Prav tako lahko gozdovi povečajo privlačnost območja za turizem, zato mora biti ukrepanje v teh predelih prilagojeno. Dostopnost gozdov za rekreacijo in turizem ter sama primernost gozdov za izvajanje teh aktivnosti (ustrezna struktura gozdov, mreža rekreacijske infrastrukture, urejenost zanimivih točk, opremljenost gozdnih učnih poti itd.) sta ključna kazalnika vpliva gozdov na kakovost življenja ljudi.

Gozdovom, ki so pomembni z vidika rekreacije, turizma in izobraževanja, so določene rekreacijska, turistična in poučna funkcija. Hkrati je celotna Slovenija razdeljena na cone z vidika primernosti za rekreacijo in turizem.

Poudarjeno rekreacijsko funkcijo imajo gozdovi z ustreznimi naravnimi danostmi, dostopnostjo in dosegljivostjo ter rekreacijsko infrastrukturo (poti, objekti). Gre predvsem za gozdove v bližini mest, gozdove, skozi katere vodijo pešpoti do turističnih in rekreacijskih točk, gozdove, ki so opremljeni s tablami in drugo rekreacijsko infrastrukturo, gozdove ob močno obiskanih poteh, druga območja z urejenimi poligoni in rekreacijski objekti.

Na 1. stopnji je rekreacijska funkcija poudarjena na 21.394 ha gozdnega prostora, ob 3.802 km najpomembnejših rekreacijskih poti z vplivnim radijem in okoli 72 točkovnih objektov z vplivnim radijem. Na 2. stopnji je rekreacijska funkcija poudarjena na 32.498 ha gozdnega prostora, ob

12.993 km ostalih pomembnih rekreacijskih poti z vplivnim radijem in okoli 193 točkovnih objektov z vplivnim radijem. Največ takšnih območij je v GGO Ljubljana, Bled, Maribor in Kranj.

V primerjavi s preteklim načrtom se je površina gozdov z rekreacijsko funkcijo na 1. stopnji zmanjšala za 8.901 ha, na 2. stopnji pa zmanjšala za 29.589 ha (Preglednica 17). Spremembe površin so večinoma posledica spremenjene metodologije določanja, po kateri linijskim in točkovnim objektom določamo vplivno območje, ne pa tudi površine. Ker na vplivnem območju veljajo enake usmeritve in omejitve, so spremembe površine le tehnične narave.

Preglednica 17: Površina območij s poudarjeno rekreacijsko funkcijo

	Območje (ha)	Območje (% glede na GP)	Sprememba v zadnjih 10 letih
Gozdovi s 1. stopnjo rekreacijske funkcije	21.394	1,7	-8.901
Gozdovi z 2. stopnjo rekreacijske funkcije	32.498	2,6	-29.589

Nekateri gozdovi se zaradi izjemno poudarjenih socialnih funkcij razglasijo za gozdove s posebnim namenom – takšni so predvsem mestni gozdovi, razglašeni z odlokom lokalne skupnosti. Odlok določa režim gospodarjenja z njimi, izvajalca tega režima in zavezanca za zagotovitev sredstev za stroške, ki nastajajo zaradi posebnega režima gospodarjenja ali posebnega režima ureditve in opreme gozdov s posebnim namenom. V Sloveniji imamo z odloki razglašene mestne gozdove v Celju, Ljubljani, Novem mestu, Velenju in Novi Gorici. Poleg mestnih gozdov so lahko razglašena še druga območja, pomembna zaradi njihove zaščitne, turistične, rekreacijske, poučne ali higiensko-zdravstvene in estetske funkcije. Skupno je vseh gozdov s posebnim namenom, kjer so ukrepi dovoljeni, 84.811 ha. Največje površine teh gozdov so v GGO Murska Sobota, Bled in Tolmin.

Poudarjeno turistično funkcijo imajo gozdovi v okolici turističnih krajev, v katerih se nahajajo turistični objekti, turistične točke in znamenitosti, ali po katerih se odvija turistično vodenje. Največje površine območij s poudarjeno turistično funkcijo so opredeljene na območjih v okolici turističnega centra ali počitniškega naselja oziroma zelo obiskani gozdovi mesta ali večjega naselja.

Preglednica 18: Površina območij s poudarjeno turistično funkcijo

	Območje (ha)	Območje (% glede na GP)	Sprememba v zadnjih 10 letih
Gozdovi s 1. stopnjo turistične funkcije	14.131	1,1	-16.669
Gozdovi z 2. stopnjo turistične funkcije	5.146	0,4	-25.062

Na 1. stopnji je turistična funkcija poudarjena na 14.131 ha gozdnega prostora, okoli 1.525 km najpomembnejših turističnih poti z vplivnim radijem in okoli 15 točkovnih objektov z vplivnim radijem. Na 2. stopnji je turistična funkcija poudarjena na 5.146 ha, okoli 1.475 km ostalih pomembnih turističnih poti z vplivnim radijem in okoli 413 točkovnih objektov z vplivnim radijem. Največ takšnih območij je v GGO Bled, Postojna in Celje. V zadnjih desetih letih se je površina gozdov s turistično funkcijo na 1. stopnji zmanjšala za 16.669 ha, na 2. stopnji pa zmanjšala za 25.062 ha (Preglednica 18). Spremembe površin so večinoma posledica spremenjene metodologije določanja, po kateri linijskim in točkovnim objektom določamo vplivno območje, ne pa tudi površine. Ker na vplivnem območju veljajo enake usmeritve in omejitve, so spremembe površine le tehnične narave.

Poudarjeno poučno funkcijo imajo gozdovi, ki se uporabljajo kot učni prostor (gozdne učilnice), gozdovi, po katerih so speljane oziroma v katerih se nahajajo gozdne, naravoslovne, ipd. poti, učni in demonstracijski objekti za izvajanje praktičnega pouka v sistemu gozdarskega izobraževanja in poklicnega usposabljanja ipd.

Poučna funkcija je na 1. stopnji poudarjena na 3.134 ha, okoli 463 km učnih poti z vplivnim radijem in okoli 40 točkovnih objektov z vplivnim radijem. Poučna funkcija je na 2. stopnji poudarjena na 1.598

ha gozdov. Največ območij s 1. stopnjo poudarjenosti poučne funkcije je v GGO Maribor, Slovenj Gradec in Kočevje. V zadnjih desetih letih se je površina gozdov s poučno funkcijo na 1. stopnji zmanjšala za 4.481 ha, na 2. stopnji pa zmanjšala za 3.690 ha (Preglednica 19). Spremembe površin so večinoma posledica spremenjene metodologije določanja, po kateri linijskim in točkovnim objektom določamo vplivno območje, ne pa tudi površine. Ker na vplivnem območju veljajo enake usmeritve in omejitve, so spremembe površine le tehnične narave.

Preglednica 19: Površina območij s poudarjeno poučno funkcijo

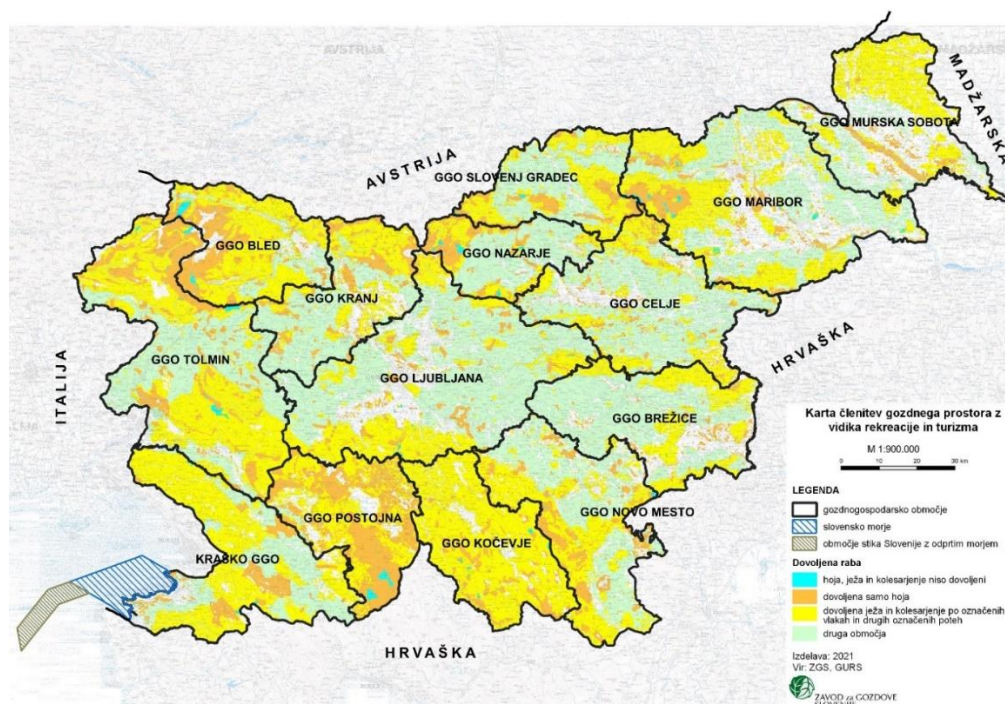
	Območje (ha)	Območje (% glede na GP)	Sprememba v zadnjih 10 letih
Gozdovi s 1. stopnjo poučne funkcije	3.134	0,3	-4.481
Gozdovi z 2. stopnjo poučne funkcije	1.598	0,1	-3.690

Členitev gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma

Karta členitve gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma je nastala na podlagi določbe 10. člena Zakona o gozdovih in je sestavni del prostorskega dela GGN GGE (Slika 8). Karta določa območja gozdnega prostora, v katerih sta načeloma mogoči ježa in vožnja s kolesom brez motorja po označenih gozdnih vlakih in drugih poteh. Je podlaga za presojo primernosti gozdnega prostora, pri čemer pa je le osnovna orientacijska strokovna podlaga za presojo oziroma odločanje, dopustnost tovrstne rabe pa je sicer treba presoditi za vsako posamezno lokacijo posebej.

Pri izdelavi predloga členitve gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma so bile upoštevane naslednje strokovne podlage: gozdni rezervati, varovalni gozdovi, druga zavarovana naravna območja, območja poudarjenih funkcij gozdov, tipi krajin, območja Natura 2000, ekološko pomembna območja (EPO), mirne cone in zimovališča divjadi.

V gozdnem prostoru je 11.307 ha območij kategorije A (Hoja, ježa in kolesarjenje niso dovoljeni), 252.366 ha območij kategorije B (Dovoljena samo hoja – izjemoma ježa in kolesarjenje po označenih vlakih na podlagi posebne presoje), 572.713 ha območij kategorije C (Dovoljena ježa in kolesarjenje po označenih vlakih in drugih označenih poteh) ter 398.629 ha območij kategorije D (dejavnosti pod B in C ter druga raba).

Slika 8: Prikaz členitve gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma

4.7 VPLIV GOZDOV NA ZDRAVJE LJUDI

Gozdovi so ključen dejavnik izboljšanja kakovosti zraka in lokalne klime, saj prispevajo k zmanjševanju obremenitev zraka s prašnimi delci, zmanjšujejo prisotnost trdnih delcev v zraku in blažijo temperaturne viške, kar je še posebej ključnega pomena v urbanih okoljih in na zelo obiskanih območjih. Gozdovi v različnih krajinah blažijo učinke vremenskih ekstremov, kot so visoke temperature, močan veter itd., ter s tem prispevajo k boljši kakovosti življenja prebivalcev.

Vpliv gozdov na lokalno klimo pri gospodarjenju z gozdovi zagotavljamo že z aktivnim gospodarjenjem z gozdovi in z vitalnimi in stabilnimi gozdovi. Območja gozdov, ki so z vidika vpliva na zdravje ljudi še posebej pomembna, imajo določeno 1. stopnjo poudarjenosti klimatske ali higiensko-zdravstvene funkcije.

Klimatska funkcija pomeni manjšanje hitrosti in spreminjanje smeri vetrov, vpliv na temperaturo in vlažnost zraka ter na razmerje med plini v ozračju (proizvodnja kisika, skladiščenje ogljika v lesu in tleh). Poudarjeno klimatsko funkcijo imajo zlasti gozdovi, ki varujejo naselja ter kmetijske površine pred škodljivimi učinki vetra in mraza ter gozdovi na območjih stalnih ali pogostih močnih vetrov, ki lahko povzročajo vetrolome ali deformirano rast gozdnega drevja. Funkcija je na 1. stopnji poudarjena v okolici večjih strnjenih naselij, v bližini turističnih naselij in v okolici zaselkov v gorskem pasu, kjer jih varujejo pred vetrom in mrazom, ter gozdovih, ki varujejo rekreacijske objekte pred vremenskimi ekstremi. Funkcija je na 1. stopnji določena tudi v gozdovih, ki varujejo kmetijske površine pred vetrom in izsuševanjem. Na 2. stopnji je funkcija poudarjena na območju gozdov okrog manjših strnjenih naselij, če je v pasu 500 m okrog njih gozda manj kot 25 %.

Območij s poudarjeno klimatsko funkcijo je na 1. stopnji v gozdnem prostoru 42.317 ha, na 2. stopnji pa 46.508 ha. Največ takšnih območij je v GGO Maribor, Murska sobota in Kranj; gre predvsem za območja v okolici večjih mest in območja, ki varujejo kmetijske površine. V zadnjih desetih letih se je površina gozdov s klimatsko funkcijo na 1. stopnji povečala za 6.738 ha, na 2. stopnji pa povečala za 3.329 ha (Preglednica 20). Spremembe površin so posledica enotnih izhodišč za to funkcijo in boljših podatkov o večjih naseljih.

Preglednica 20: Površina območij s poudarjeno klimatsko funkcijo

	Območje (ha)	Območje (% glede na GP)	Sprememba v zadnjih 10 letih
Gozdovi s 1. stopnjo klimatske funkcije	42.317	3,4	6.738
Gozdovi z 2. stopnjo klimatske funkcije	46.508	3,8	3.329

Higiensko-zdravstvena funkcija gozda pomeni izboljšanje kakovosti in ohranjanje zdravega življenjskega okolja ter blaženje škodljivih vplivov imisij z absorpcijo sestavin onesnaženega ozračja, intenzivnejšo termiko in turbulenco ter izolacijo pred hrupom. Poudarjeno higiensko-zdravstveno funkcijo imajo zlasti gozdovi v neposredni bližini večjih naselij, bolnic in zdravilišč ter gozdovi, ki se nahajajo v pasu med naselji oziroma bivalnimi objekti ter večjimi viri hrupa, smradu, sevanja in onesnaženja, kot so npr. avtocesta, železnica, termoelektrarne, kamnolomi in peskokopi, večje farme, smetišča, sežigalnice in predelovalnice odpadkov, dirkališča ipd.

Območij s poudarjeno higiensko-zdravstveno funkcijo je na 1. stopnji v gozdnem prostoru 28.637 ha, na 2. stopnji pa 86.616 ha. Največ takšnih območij je v GGO Ljubljana, Kranj in Postojna. V zadnjih desetih letih se je površina gozdov s poudarjeno higiensko-zdravstveno funkcijo na 1. stopnji povečala za 81 ha, na 2. stopnji pa za 12.426 ha (Preglednica 21). Spremembe površin so posledica enotnih izhodišč za to funkcijo in boljših podatkov o večjih naseljih.

Preglednica 21: Površina območij s poudarjeno higiensko zdravstveno funkcijo

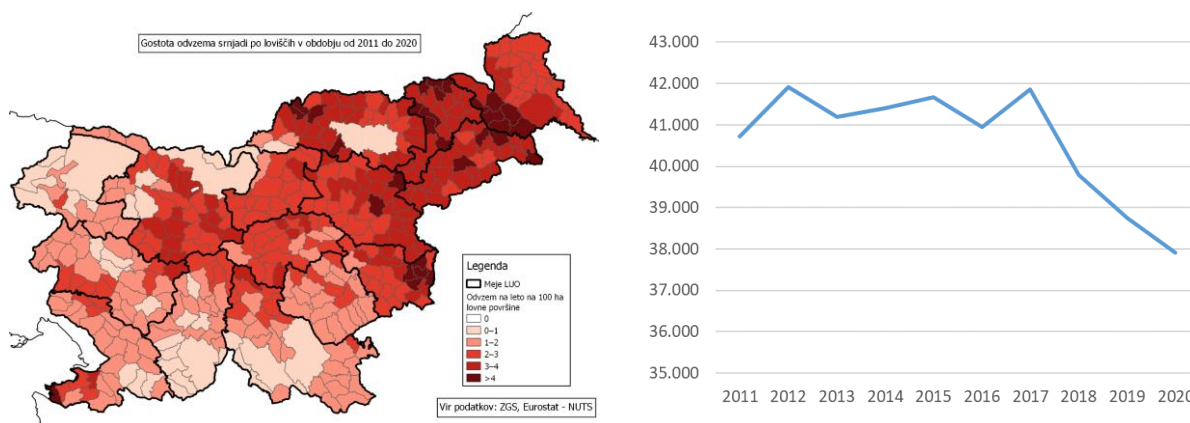
	Območje (ha)	Območje (% glede na GP)	Sprememba v zadnjih 10 letih
Gozdovi s 1. stopnjo higiensko-zdravstvene funkcije	28.637	2,3	81
Gozdovi z 2. stopnjo higiensko-zdravstvene funkcije	86.616	7,0	12.426

5 OCENA STANJA POPULACIJ DIVJADI IN NJIHOVEGA OKOLJA

5.1 OCENA STANJA POPULACIJ DIVJADI

V nadaljevanju podajamo ocene stanja in sprememb populacij posameznih vrst divjadi v obdobju 2011–2020. Ocene pretežno temeljijo na analizi in presoji kazalnikov v populacijah (npr. dinamika izgub, zdravstveno stanje) in okolju (vplivi na gozd in kmetijske kulture) ter na ostalih kazalnikih (dinamika in prostorska razporeditev odvzema). Poleg povzetka stanja in sprememb populacij na ravni države navajamo zaznane razlike med posameznimi območji. Nekoliko podrobnejšo oceno podajamo za populacije vrst parkljaste divjadi, o katerih imamo primerjalno z ostalimi vrstami več podatkov in z njimi tudi intenzivneje upravljamo.

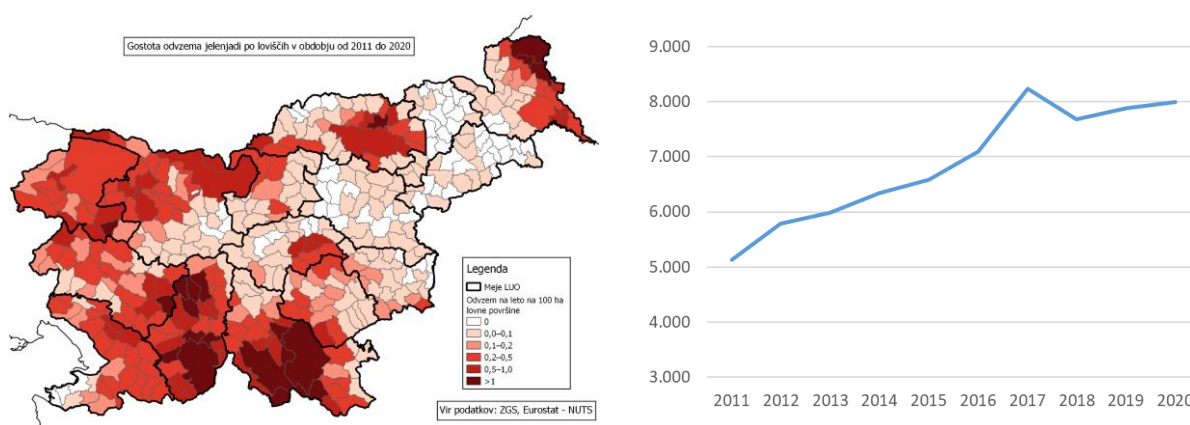
Evropska srna

Slika 9: Prostorska razporeditev (levo) in dinamika (desno) odvzema srnjadi v Sloveniji v obdobju 2011–2020

Lokalne populacijske gostote evropske srne (dalje srnjad), ki se odražajo tudi na gostoti odvzema, so najvišje v gričevnatem in ravninskem svetu vzhodne in severovzhodne Slovenije (Pomursko, Slovensko goriško, Ptujsko-Ormoško, Pohorsko, Savinjsko-Kozjansko in Posavsko LUO), najmanjše pa v dinarskem (Kočevsko-Belokranjsko in Notranjsko LUO) ter alpskem svetu (Triglavsko LUO) (Slika 9). Izgube srnjadi po posameznih LUO znašajo od 15 % (Zasavsko, Posavsko LUO) do 27 % (Gorenjsko LUO) odvzema in so v vseh območjih v največji meri posledica smrtnosti zaradi prometa. V mnogih LUO je delež izgub v obdobju 2011–2020 upadel oz. je bil manjši v primerjavi s predhodnim desetletjem, pri čemer pa ponekod zaznavamo povečan delež izgub zaradi povozov na cesti in plenjenja zveri. Zaznavamo negativen vpliv velikih zveri, šakala, lisice in divjega prašiča na dinamiko populacij srnjadi (zlasti preko plenjena mladičev pa tudi odraslih osebkov) in preko kompeticije tudi negativen vpliv konkurenčno nadrejene jelenjadi. V večini LUO (z izjemo Zasavskega, Novomeškega, Pohorskega) zaznavamo postopen upad številčnosti srnjadi, v večini območij najbolj izrazito po letu 2017, pri čemer razlogi za »prelom« populacije ravno v tem obdobju niso povsem pojasnjeni. Ne glede na to ocenjujemo, da so populacije na ravni območij še vedno povsod vitalne. Na lokalni ravni pa je ponekod (npr. Snežnik) vitalnost populacij že kritično upadla.

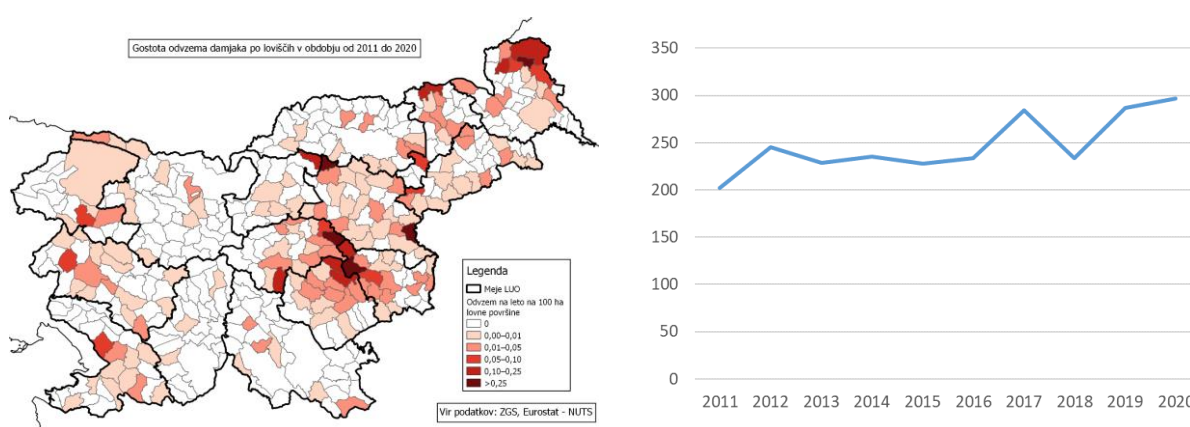
Navadni jelen

Slika 10: Prostorska razporeditev (levo) in dinamika (desno) odvzema jelenjadi v Sloveniji v obdobju 2011–2020

Populacijske gostote navadnega jelena (dalje jelenjad) so bile v obdobju 2011–2020 najvišje dinarskem svetu južne Slovenije (Kočevsko-Belokranjsko in Notranjsko LUO) in v nekaterih delih Pomurskega, Triglavskega, Gorenjskega, Zahodno visoko kraškega ter Pohorskega LUO in najmanjše v Slovensko goriškem, Ptujsko-Ormoškem ter Savinjsko-Kozjanskem LUO, kjer se jelenjad pojavlja večinoma le prehodno (Slika 10). V smislu vplivov dejavnikov okolja na jelenjad prehranske razmere in razmere za kritje v območjih stalne prisotnosti jelenjadi pretežno ocenjujemo kot ugodne. Kot neugoden pa ocenjujemo vpliv antropogenih motenj ter ponekod pomanjkljivo ekološko povezljivost. Izgube jelenjadi znašajo od 5 % (Kamniško-Savinjsko, Zasavsko, Pomursko LUO) pa do 19 % odvzema na območjih, kjer je konstantna prisotnost velikih zveri – plenilcev jelenjadi (Kočevsko-Belokranjsko, Notranjsko LUO). Značilnih trendov izgub jelenjadi nismo zaznali. V večini območij (z izjemo Posavskega LUO in območij neprimernih habitatov za jelenjad) smo zaznali številčno rast populacij ter v območjih, kjer jelenjad še ni v celoti poselila vseh zanjo primernih habitatov, tudi prostorsko širjenje vrste (Gorenjsko, Primorsko, Savinjsko-Kozjansko, Triglavsko, Kamniško-Savinjsko LUO). V vseh območjih stalne prisotnosti jelenjadi populacije ocenjujemo kot vitalne.

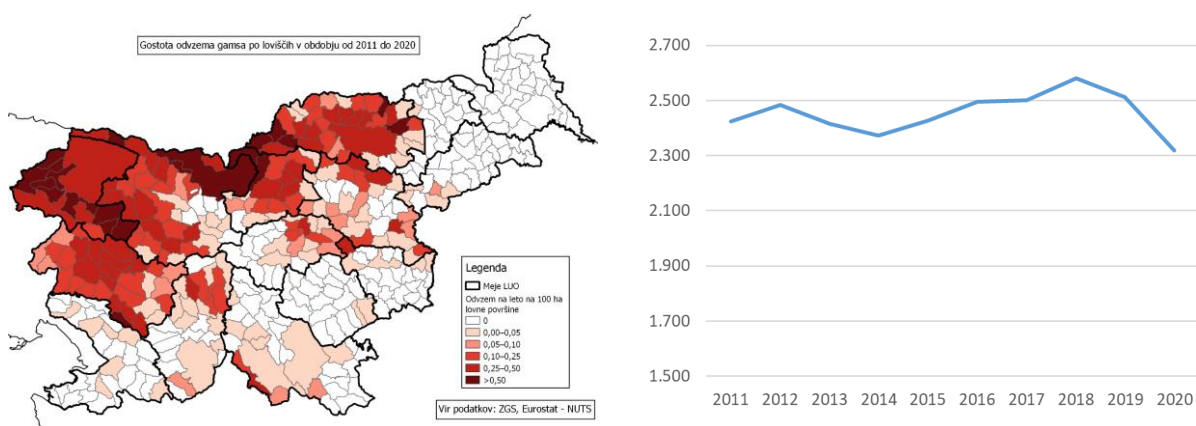
Damjak

Slika 11: Prostorska razporeditev (levo) in dinamika (desno) odvzema damjaka v Sloveniji v obdobju 2011–2020

Damjak je v Sloveniji v prosti naravi v obliki stalne poselitve razširjen le lokalno v obliki posameznih prostorsko medsebojno izoliranih skupin v Novomeškem, Primorskem, Posavskem, Pomurskem, Savinjsko-Kozjanskem, Zasavskem in Kamniško-Savinjskem LUO (Slika 11). Poleg tega se v prosti naravi v vseh LUO občasno pojavljajo osebk, pobegli iz pomanjkljivo vzdrževanih rejnih obor. Številčnost posameznih maloštevilčnih skupin medletno niha. Trend naraščanja številčnosti skupin smo zaznali v Novomeškem, Primorskem in Posavskem LUO, pri čemer pa se skupine prostorsko ne širijo. Upadanje številčnosti pa ocenjujemo v skupini na meji Savinjsko-Kozjanskega in Kamniško-Savinjskega LUO. Razen slednje skupine, ki je slabo vitalna, ostale skupine kljub razmeroma majhni številčnosti ocenjujemo kot vitalne.

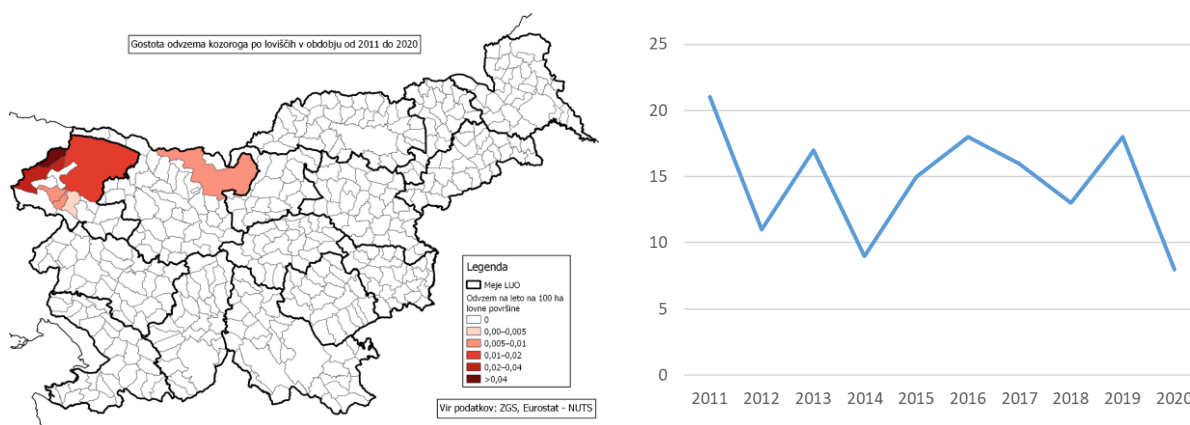
Gams

Slika 12: Prostorska razporeditev (levo) in dinamika (desno) odvzema gamsa v Sloveniji v obdobju 2011–2020

Največje gostote poselitve gamsa v Sloveniji so značilne za alpsko visokogorje, v zmernih gostotah in pretežno sklenjeno pa poseljuje še predalpski svet zahodne in severne Slovenije (Slika 12). V Dinaridih, Zasavskem, Kozjanskem in nekaterih ostalih hribovjih je prisoten v obliki bolj ali manj prostorsko ločenih skupin na strmejših in reliefno razgibanih predelih. Območja, ki jih gams poseljuje z vidika zagotavljanja prehranskih razmer in razmer za kritje, ocenjujemo kot pretežno ugodna. Kot neugoden pa ocenjujemo vpliv antropogenih motenj in pomanjkljivo ekološko povezljivost – zlasti v območjih »otoških« poselitev (prostorsko ločene skupine). Evidentirane izgube gamsov so razmeroma nizke (med območji variirajo od 3 % do 9 % odvzema) in medletno nihajo – višje so zlasti v ostrih zimah. Gamsje garje in druge bolezni se občasno pojavljajo na območjih najvišjih gostot (Triglavsko in Gorenjsko LUO). V vseh območjih populacije ocenjujemo kot številčno stabilne in razmeroma vitalne.

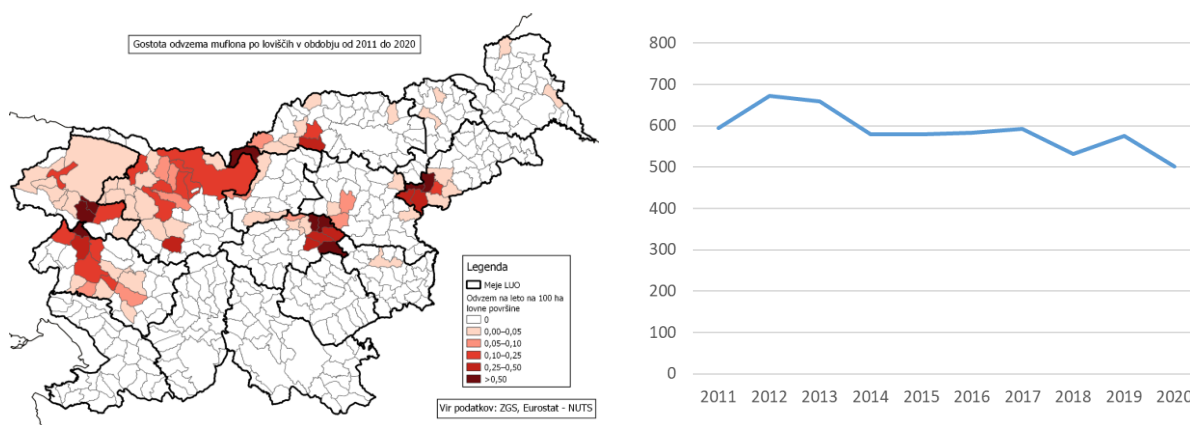
Alpski kozorog

Slika 13: Prostorska razporeditev (levo) in dinamika (desno) odvzema alpskega kozoroga v Sloveniji v obdobju 2011–2020

Alpski kozorog (dalje kozorog) je v Sloveniji prisoten v dveh LUO: v Triglavskem (več skupin – skupaj do 230 osebkov) in v Gorenjskem (okrog 30 osebkov) (Slika 13). V Triglavskem LUO osebki občasno prehajajo med skupinami, povezljivost pa obstaja tudi s kozorogi v Italiji. Številčnost teh skupin je bila v zadnjem desetletju kljub občasnim pojavom garij in ostalih boleznih (izgube so znašale 39 % odvzema) razmeroma stabilna. Ne glede na to je zaradi relativne majhnosti in slabe ekološke povezljivosti populacija dolgoročno ogrožena. Številčnost osebkov v Gorenjskem LUO (LPN Kozorog) se je v zadnjem desetletju prepolovila (evidentirane izgube zaradi boleznih in ostalih vzrokov so znašale 42 % odvzema), skrčilo se je tudi območje njene razširjenosti. Vitalnost te skupine je zaradi majhnosti in prostorske izoliranosti zelo slaba, populacija je že kratkoročno kritično ogrožena.

Muflon

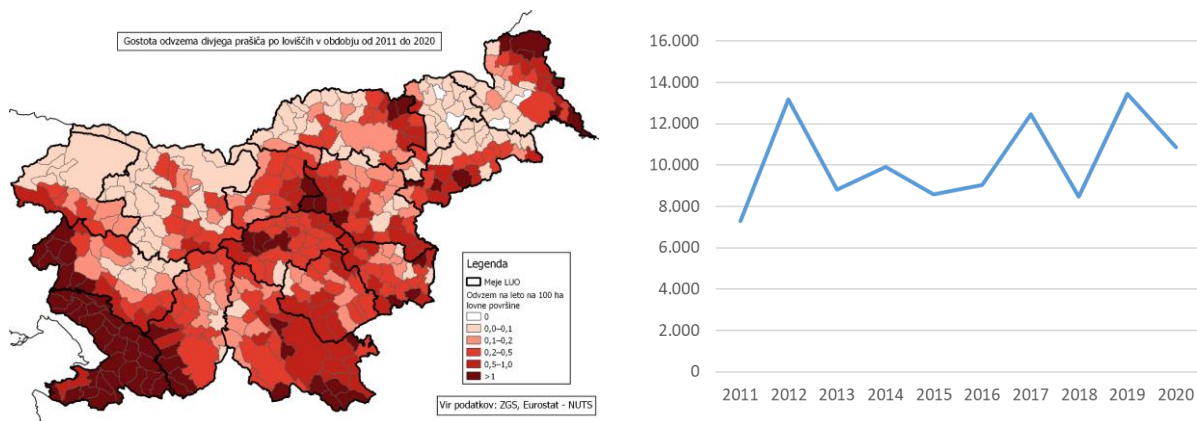
Slika 14: Prostorska razporeditev (levo) in dinamika (desno) odvzema muflona v Sloveniji v obdobju 2011–2020

Muflon je v Sloveniji v prosti naravi (neupoštevaje občasne pobege iz rejnih obor) v obliki prostorsko ločenih skupin prisoten v osmih LUO (Gorenjsko, Pohorsko, Savinjsko-Kozjansko, Triglavsko, Zahodno visoko kraško, Zasavsko, Kamniško-Savinjsko, Ptujsko-Ormoško) (Slika 14). Največ skupin (osem) je prisotnih v Gorenjskem LUO, medtem so v ostalih LUO prisotne od ena do tri skupine. Zabeležene izgube so razmeroma nizke (v posameznih LUO med 5 % in 11 %). V zadnjih letih je v nekaterih skupinah opazen vpliv plenjenja volka (Gorenjsko, Zahodno visoko kraško, Kamniško-Savinjsko LUO). V večini

skupin ocenjujemo upadajoč populacijski trend – z izjemo skupine na pogorju Boča (Ptujsko-Ormoško LUO), kjer je številčnost živali v preteklem desetletju nekoliko narasla. Vitalnost večine skupine je dolgoročno ogrožena zaradi njihove majhnosti in prostorske izoliranosti.

Divji prašič

Slika 15: Prostorska razporeditev (levo) in dinamika (desno) odvzema divjega prašiča v Sloveniji v obdobju 2011–2020

Divji prašič je prisoten v vseh LUO. Najboljše habitatne razmere in s tem najvišja lokalna populacijska gostota vrste je na Primorskem (Primorsko in zahodni del Zahodno visoko kraškega LUO) (Slika 15). Visoke gostote lokalno (razpršeno) dosega tudi v drugih delih Slovenije; sicer je za vsa območja značilna heterogena razporeditev lokalnih populacijskih gostot vrste. Odsoten oz. kvečjemu občasno prisoten je le v visokogorju in v močno razdrobljeni krajini ravninskih ter gričevnatih delov Slovenije. Zabeležene izgube divjega prašiča so zelo nizke (do 3 % odvzema) in medletno nihajoče. V več delih Slovenije zaznavamo negativen vpliv divjega prašiča na dinamiko populacij srnjadi (preko plenjenja mladičev). Populacije divjih prašičev so povsod ocenjene kot vitalne, stabilne oz. v več območjih v številčnem porastu (Gorenjsko, Primorsko, Posavsko, Pomursko, Slovensko-Goriško, Ptujsko-Ormoško LUO).

Evrazijski šakal

Evrazijski šakal (dalje šakal) se je v Sloveniji začel nekoliko pogosteje pojavljati v 80-ih letih prejšnjega stoletja; k nam se je razširil z vzhoda, preko Hrvaške in Madžarske. Z aktivnim upravljanjem vrste (odstrelom) smo v Sloveniji pričeli v letu 2020. Podatki o pojavljanju in prostorski razporeditvi šakala v obdobju 2011–2020 zato pretežno temeljijo na beleženju izgub ter od leta 2018 na monitoringu, ki je bil vzpostavljen v projektu CRP (Kos in sod., 2018). Šakal je bil v največjih gostotah prisoten na Primorskem, na Ljubljanskem barju, v Posavju, na severnem Štajerskem in v Prekmurju, v manjših gostotah ali občasno pa se je pojavljal tudi v ostalih (večinoma nižinskih) delih Slovenije. V obravnavanem desetletju je v vseh delih Slovenije številčnost šakala naraščala, vrsta pa se je prostorsko širila. Populacija je v ugodnem stanju z izrazitim potencialom nadaljnega naraščanja številčnosti in prostorske širitve. Povsod, kjer je šakal prisoten v večjih gostotah, je zaznati njegov negativen vpliv na dinamiko populacij plenskih vrst, zlasti srnjadi.

Lisica

Lisica je razširjena po vsej Sloveniji, največje gostote dosega v bolj razdrobljeni krajini. Za populacijo so povsod značilna medletna nihanja, ki so pretežno pogojena s pojavom kužnih bolezni (npr. pasja kuga).

Kljub občasnim razmahom teh bolezni pa zaradi bioloških značilnosti vrste (zlasti visok razmnoževalni potencial) vrsta nikjer ni niti lokalno ogrožena in stanje populacij povsod ocenjujemo kot vitalno. V večini delov Slovenije je populacija dolgoročno ocenjena kot stabilna ali celo v naraščanju – z izjemo Primorskega LUO, kjer je številčnost lisice upadla zaradi vpliva konkurenčno nadrejenega šakala. V vseh območjih je zaznan negativen vpliv lisice na dinamiko populacij male poljske divjadi, srnjadi (plenjenje mladičev) in tudi nekaterih zavarovanih živalskih vrst, npr. gozdnih kur.

Rakunasti pes

Rakunasti pes je v Evropi, tako tudi v Sloveniji, invazivna tujerodna vrsta. Kljub temu, da je v Sloveniji obravnavan kot divjad, je pri nas praktično odsoten. V obdobju 2011–2020 je bil zabeležen odvzem zgolj štirih osebkov (v Novomeškem, Pomurskem, Savinjsko-Kozjanskem in Slovensko goriškem LUO); z ostalimi zanesljivimi podatki o pojavljanju vrste pri nas ne razpolagamo.

Jazbec

Jazbec je razširjen po celotni Sloveniji, najvišje gostote dosega na Primorskem (Kras, Vipavska dolina). Izgube v posameznih LUO so razmeroma visoke (med 24 % in 50 % odvzema) – glavni vzrok je povoz, kar pa je v veliki meri posledica nizkega odstrela (zaradi nizkega lovnega interesa). Na območjih visokih gostot jazbeca ima ta negativen vpliv na dinamiko populacij male poljske divjadi. V vseh LUO so populacije ocenjene kot vitalne in številčno stabilne ali celo v naraščanju.

Kuna zlatica

Kuna zlatica se pojavlja v vseh LUO v Sloveniji, njena gostota pa v splošnem narašča od zahoda od jugozahoda (na Primorskem so gostote zelo nizke) proti severovzhodu (največje gostote so na vzhodu Štajerske in v Prekmurju). Znotraj posameznih LUO je razporeditev lokalnih gost precej heterogena. V vseh LUO je populacija ocenjena kot vitalna, populacijski trend pa kot stabilen – z izjemo Gorenjskega LUO, kjer je trend ocenjen kot padajoč. Kjer dosega večje gostote, ima negativen vpliv na dinamike populacij male poljske divjadi, gozdnih kur in ostalih talnih gnezdilcev.

Kuna belica

Kuna belica je prisotna po vsej Sloveniji (vsa lovišča). Glede na to, da so zanjo najugodnejši habitati v razdrobljeni krajini, so gostote najmanjše v strnjenih gozdovih Dinaridov in v visokogorju, najvišje pa na Štajerskem. Populacija je v vseh LUO ocenjena kot vitalna in številčno stabilna ali celo v rahlem porastu – z izjemo Novomeškega, Zasavskega in Zahodno visoko kraškega LUO, kjer populacija številčno upada. Kjer dosega večje gostote, ima negativen vpliv na dinamike populacij male poljske divjadi, gozdnih kur in ostalih talnih gnezdilcev.

Alpski svizec

Alpski svizec je pri nas prisoten le v visokogorju v Triglavskem in Gorenjskem LUO (Julijske in Kamniško-Savinjske Alpe). V Julijskih Alpah je prisoten v več kolonijah v več loviščih, ki so se oblikovale po ponovnih naselitvah med 50-imi in 80-imi leti prejšnjega stoletja. V Kamniško-Savinjskih Alpah je prisoten le v LPN Kozorog. Kljub razmeroma majhni številčnosti so kolonije ocenjene kot stabilne in vitalne.

Poljski zajec

Poljski zajec je prisoten po vsej Sloveniji, njegove populacijske gostote so najvišje v nižinskih in gričevnatih predelih, kjer prevladuje razdrobljena krajina – zlasti v vzhodni in severovzhodni Sloveniji

(Štajerska, Prekmurje). V večini območij Slovenije (z izjemo Kočevsko-Belokranjskega, Primorskega, Pohorskega in Kamniško-Savinjskega LUO) je populacija v številčnem upadanju, kar je zlasti posledica intenziviranja kmetijstva ter s tem slabšanja v preteklosti najbolj primernih habitatov, pa tudi vpliva plenilcev (predvsem lisice, šakala, obeh vrst kun), prometa, urbanizacije in antropogenih motenj.

Pižmovka

Pižmovka je v Sloveniji tujerodna invazivna vrsta. Pojavlja se ob vodotokih osrednje, jugovzhodne, vzhodne in severovzhodne Slovenije. Povsem odsotna je le v Triglavskem in Primorskem LUO. V vseh območjih je njena številčnost v preteklosti močno upadla, skrčilo se je tudi območje razširjenosti vrste, pri čemer razlogi za tak trend niso poznani. Med poznanimi dejavniki se omenja le negativen vpliv nadrejene nutrije na pižmovko.

Nutrija

Tudi nutrija je pri nas invazivna tujerodna vrsta. Najmočnejše je razširjena ob vodotokih v osrednji Sloveniji (Ljubljanska kotlina), v Pomurju, v vzhodni Sloveniji in na obali, njena prisotnost pa je bila zaznana tudi že v Posočju in na Kočevskem. V večini območij razširjenosti je bila v desetletju 2011–2020 zaznana številčna rast in prostorsko širjenje populacije. Kot telesno večja vrsta s podobno ekološko nišo izpodriva manjšo pižmovko.

Navadni polh

Navadni polh je prisoten v vseh loviščih Slovenije in poseljuje gozdove do zgornje gozdne meje; najugodnejše razmere zanj so v listnatih in mešanih gozdovih. Njegova številčnost izrazito medletno niha kot posledica nihanja obroda plodonosnih drevesnih vrst. V vseh območjih populacije ocenjujemo kot vitalne in dolgoročno stabilne. Polh je pomembna plenska vrsta malih zveri, risa, ujed in sov.

Fazan

Fazan je bil v desetletju 2011–2020 prisoten v vseh LUO z izjemo Triglavskega. Populacijska gostota je bila največja v nižinskih in gričevnatih predelih vzhodne Slovenije (Pomursko, Slovensko-goriško, Ptujsko-Ormoško, Posavsko LUO), v delih Primorske (zlasti ob obali), na Ljubljanskem barju in zelo lokalno tudi v nekaterih drugih delih države. V vseh območjih je populacija v upadanju, kar je posledica degradacije habitatov – zlasti zaradi intenziviranja kmetijstva, vpliva plenilcev in nekaterih drugih dejavnikov. Populacije so povsod slabo vitalne in odvisne od vlaganj osebkov iz umetne vzreje v naravno okolje. Brez pomoči človeka bo vrsta v prihodnosti iz večine (ali vseh) območij v Sloveniji izginila.

Poljska jerebica

Vrsta je v Sloveniji le še izjemno redko prisotna in je v večini območij že izginila. V preteklem desetletju je bila lokalno (v posameznih nižinskih loviščih) prisotna še v Gorenjskem, Primorskem, Posavskem, Pomurskem, Savinjsko-Kozjanskem, Slovensko-Goriškem, Zahodno visoko kraškem in Ptujsko-Ormoškem LUO. V preteklosti sta tako populacijska gostota vrste kot njena prostorska razširjenost bistveno upadla kot posledica – v največji meri zaradi intenziviranja kmetijstva in s tem izgube habitata. Za vsa območja sedanje prisotnosti vrste, sta značilna nadaljnje upadanje številčnosti in slaba vitalnost populacij. Poljska jerebica je vrsta divjadi, ki je trenutno v Sloveniji najbolj ogrožena in bo brez odločnih ukrepov za izboljšanje njenih habitatov kmalu izumrla.

Raca mlakarica

Raca mlakarica je prisotna v vseh LUO v Sloveniji, a je razporeditev njenih lokalnih gostot znotraj posameznih LUO precej heterogena. Odvzem vrste je sicer v vseh območjih upadal, kar pa praviloma ni odraz upadanja številčnosti vrste v naravi, temveč upadanja lovnega interesa. V večini območij je številčnost vrste ocenjena kot stabilna, le v zahodni Sloveniji (Primorsko, Triglavsko in Zahodno visoko kraško LUO) je populacijski trend ocenjen kot rahlo upadajoč. Kljub temu je vitalnost populacij povsod ocenjena kot ustrezna.

Sraka

Sraka je razširjena bolj ali manj po vsej Sloveniji, z izjemo visokogorja in osrednjih delov strnjenih gozdnih masivov; najpogosteje se pojavlja v nižinskih in gričevnatih delih Slovenije. V obravnavanem desetletju nikjer nismo zaznali bistvenih populacijskih nihanj ali trendov; populacija je vitalna in številčno stabilna. Kot plenilska vrsta ima vpliv na manjše vrste ptic pevk, a tega vpliva posebej ne zaznavamo.

Šoja

Šoja je verjetno prisotna v vseh loviščih Slovenije, njena gostota je največja v loviščih Primorskega LUO. Populacije so v vseh območjih ocenjene kot vitalne in številčno stabilne; v Primorskem in Pohorskem celo ocenjujemo, da je populacija v desetletju 2011–2022 nekoliko narasla. Pomembnejših neposrednih vplivov šoje na ostale živalske vrste ne zaznavamo. Ima pa šoja zelo pomemben vpliv pri raznosu plodov oz. semen gozdnega drevja.

Siva vrana

Siva vrana je razširjena bolj ali manj po vsej Sloveniji, njene gostote so najvišje v nižinskih in gričevnatih predelih. V preteklosti je populacija številčno močno naraščala, a ocenjujemo, da se je v desetletju 2011–2020 to naraščanje v večini območij upočasnilo ali ustavilo. Z vidika neželenih vplivov vrste v okolju (škoda v kmetijstvu, pojav v urbanih središčih, vpliv na plenske vrste) je številčnost sive vrane v večini območij ocenjena kot previsoka.

5.2 OCENA STANJA OKOLJA DIVAJDI

Življenjsko okolje oz. raba prostora se stalno spreminja. Večina sprememb je vezanih na strukturne spremembe znotraj posamezne rabe, v manjšem obsegu pa prihaja do sprememb med posameznimi rabami. Med strukturnimi spremembami so v življenjskem okolju divjadi najpomembnejše spremembe v gozdovih, ki predstavljajo prevladujočo rabo prostora. V desetletju 2011–2020 so se v gozdovih zgodile znatne spremembe, ki so pomembno vplivale na življenjske razmere za divjad. Največji vpliv so imele obsežne ujme (žledolom, vetrolom) ter posledične gradacije podlubnikov in s tem intenziviranje sečnje. Zaradi odprtosti gozdov se je bistveno povečala produkcija zelene biomase in s tem prehranska nosilna zmogljivost prostora za rastlinojedo parkljasto divjad (zlasti jelenjad). Ti sestoji vsaj v času vegetacije nudijo tudi boljše kritje in pogoje za vzrejo mladičev, medtem ko se razmere v zimskem obdobju na večini območij še niso izboljšale, saj večina neolesenelega rastlinja (zelišča, trave) v pozni jeseni odmre ali se posuši oziroma je prekrito s snežno odejo. Navedene spremembe so zlasti značilne za večje strnjene gozdove dinarskega in (pred)alpskega dela Slovenije, manj prisotne pa so bile na Primorskem ter v nižinskih in ravninskih predelih (predvsem vzhodne) Slovenije.

Za kmetijsko krajino celotne Slovenije je bilo v obdobju 2011–2020 značilno nadaljevanje trenda intenziviranja kmetijstva, ki ga ob spodbudah kmetijske politike spremljajo krčitve gozda, zlasti pa krčitve in izginjanje posamičnega gozdnega drevja, omejkov, mejic, obrežnih pasov in ostalih

vegetacijskih struktur. Vse navedeno pomeni poslabšanje habitatnih razmer: manj kritja (npr. za skrivanje pred plenilci, za vzrejo mladičev), daljše poti umikanja, previdnejše vedenje, pomikanje aktivnosti v nočni čas. Krčitve pomenijo tudi izginjanje plodonosnega drevja (hrast, češnja itd.) in grmovja, zaradi česar je na voljo manj hrane in so bolj obremenjene kmetijske površine (npr. popašenost žit). Neposredna posledica je tudi slabšanje ekološke povezljivosti kmetijske krajine. Spremembe so najbolj prisotne v kmetijsko najbolj intenzivnih območjih – v vzhodni Sloveniji ter ostalih nižinskih predelih države; najbolj pa so prizadete vrste divjadi, ki so prvenstveno vezane na kmetijsko krajino – zlasti mala poljska divjad pa tudi srnjad. Vrste male poljske divjadi (najbolj poljska jerebica in fazan) so zaradi izgube habitata ponekod že povsem izginile.

Pomemben negativen vpliv na divjad ima tudi naraščanje obsega človekovih aktivnosti v prostoru. Za celotno Slovenijo je bilo za obdobje 2011–2020 značilno naraščanje s turizmom povezanih aktivnosti in rekreacije (pohodništvo, kolesarjenje, motokros itd.), kar predstavlja vir nemira in motnjo življenjskega ritma divjadi. Nemir povzroča stalen stres, živali se odzivajo z begom, spremenjenim dnevno-nočnim ritmom (pomikanje aktivnosti v nočni čas) in spremenjenim vzorcem izbora habitatov. Divjad, še posebej jelenjad, se pred vznemirjanjem zateče v kritje (npr. goste sestoje), kar lahko ima za posledico povečan obseg poškodb gozdnega mladja in poškodb zaradi lupljenja skorje dreves. Vse bolj nočna aktivnost živali pomeni tudi otežene možnosti izvajanja lova.

Za večino območij v Sloveniji je bilo značilno tudi naraščanje prometne obremenitve, kar poleg nemira in s tem povezanih posledic pomeni večjo smrtnost divjadi zaradi povozov. Od ostalih okoljskih sprememb so bile ponekod značilne še: nadaljnja urbanizacija prostora, pozidava v industrijske namene in razvoj prometne infrastrukture, kar razen na izgubo habitatov divjadi vpliva na slabšanje ekološke povezljivosti prostora.

6 TEMELJNI VIDIKI GOSPODARJENJA Z GOZDOVI IN UPRAVLJANJA DIVJADI

6.1 GOZDNOGOSPODARSKI CILJI

Z gozdnogospodarskimi cilji opredelimo večnamensko vlogo gozda in določamo prioritete pri gospodarjenju z gozdovi v konkretnem GGO. Vključujejo zlasti temeljne učinke (funkcije gozda), ki naj bi bili glede na specifične naravne, gozdnogospodarske in posestne razmere ter glede na potrebe po zagotavljanju funkcij gozdov uresničeni z gospodarjenjem z gozdovi v GGO. Osnova za določitev ciljev so zahteve lastnikov in javnosti do gozdov, valorizirane funkcije gozdov, družbeno-ekonomske razmere v območju in cilji iz NGP. Mnenje različnih deležnikov (lastniki, upravljalci, občine, ostala zainteresirana javnost) se je ugotavljalo preko spletne ankete, ki je bila odprta en mesec, in sicer med 28. junijem in 28. julijem. V spletni anketi so anketiranci vnaprej določenim 12 ciljem glede na območje, iz katerega pripadajo, določili relativni pomen.

V okviru priprave GGN GGO 2021–2030 so se nato cilji na podlagi strokovne ocene in rezultatov ankete rangirali, pri čemer je najpomembnejši cilj dobil rang 1, najmanj pomemben pa rang 12. Pri opredelitvi pomena ciljev je treba poudariti, da gre za posplošen prikaz pomena gozdov, ki služi za določanje okvirnih prioritet pri gospodarjenju na ravni GGO. Gozdnogospodarski cilji so prostorsko in vsebinsko konkretizirani preko funkcij gozdov, kar pomeni, da funkcija gozda, ki na ravni GGO nima bistvenega pomena, lahko na konkretnih lokacijah celo določa način gospodarjenja z gozdom (npr. ohranjanje kulturne dediščine določa čas in način sečnje in spravila na območju enot kulturne dediščine) ali obratno, gozdnogospodarski cilj, ki je na ravni območja najpomembnejši (npr. lesnoproizvodni cilj), se v konkretnih predelih gozdov lahko podredi drugim ciljem/funkcijam (npr. ohranjanju biotske raznovrstnosti na območju ekocelic).

Najpomembnejši gozdnogospodarski cilji na ravni Slovenije so proizvodnja lesa ter okoljski cilji (Preglednica 22). Proizvodnja lesa je zlasti pomembno gonilo razvoja podeželja in predstavlja pomemben dejavnik razvoja zelenega krožnega gospodarstva. Okoljska vloga gozdov se je v zadnjem desetletju močno okrepila, kar je tudi posledica ambiciozno zastavljenih okoljskih ciljev zelene evropske politike ter vseh strateških okoljskih dokumentov, katerih podpisnica je tudi Slovenija. Med okoljskimi cilji izstopata ohranjanje voda ter varstvo narave. Gozdovi imajo velik okoljski pomen tudi zaradi čiščenja zraka in regulacije klime, varstva pred naravnimi nesrečami ter zagotavljanja ponorov ogljika. Socialne funkcije gozda so prav tako pomembne, vendar primerjalno nekoliko manj – rekreacija in turizem sta med vsemi cilji na sedmem mestu. Med GGO so tudi nekatere razlike v pomenu ciljev, ki so povezane predvsem z lego GGO ter socio-ekonomskimi razmerami v območju (Preglednica 23). Proizvodnja lesa je nekoliko manj pomembna v Kraškem GGO, kjer je na prvem mestu po pomenu varovanje pred naravnimi nesrečami, predvsem požari, ki ogrožajo ta GGO. Socialne funkcije (rekreacija in turizem) so manj pomembne v tistih GGO, ki so bolj odmaknjena, manj naseljena oziroma nimajo kakšnih večjih turističnih in urbanih središč (npr. GGO Tolmin, Postojna, Brežice). Pomen lova je med GGO-ji najbolj različen; bistveno večji je v območjih, kjer so lovišča s posebnim namenom (GGO Tolmin, Bled, Kranj, Kočevje, Postojna). Varstvo pred naravnimi nesrečami je bistveno bolj pomembno v območjih gorskega sveta in v predelih, kjer se elementi ogroženosti (npr. naselja, infrastrukturni objekti) nahajajo v območjih naravnih nevarnosti (GGO Tolmin, Bled, Kranj, Postojna, Celje, Nazarje, Slovenj Gradec), ter na Kraškem GGO, kjer so pomemben dejavnik požari.

Preglednica 22: Opis gozdnogospodarskih ciljev

Gozdnogospodarski cilji*
Proizvodnja lesa (pod ta cilj štejejo zaposlitve v gozdno-lesnem sektorju, les za prodajo, oskrba z lesom za domače potrebe (dohodek iz gozda), kot tudi gozd kot rezerva (socialna varnost))
Ohranjanje voda (pod ta cilj štejejo ohranjanje dobrega stanja površinskih in podzemnih voda ter ohranjanje in uravnavanje vodnih količin)
Varstvo narave, ohranjanje rastlinskih in živalskih vrst (pod ta cilj štejejo varstvo naravnih vrednot in zavarovanih območij, kot tudi ohranjanje biotske raznovrstnosti na genski, vrstni in ekosistemski ravni, ter ohranjanje posebnih varstvenih območij (Natura 2000) in ekološko pomembnih območij)
Čiščenje zraka in regulacija klime (pod ta cilj štejejo ohranjanje zdravega življenjskega okolja, blaženje škodljivih vplivov emisij in blaženje klimatskih ekstremov v krajini)
Varovanje pred naravnimi nesrečami (pod ta cilj štejejo varovanje tal in gozdnih sestojev ter varovanje pred naravnimi nesrečami (npr. poplave, snežni in zemeljski plazovi, podori))
Zagotavljanje ponorov ogljika (pod ta cilj štejejo zagotavljanje ponorov ogljika, saj je Slovenija podpisnica različnih evropskih dokumentov, na podlagi katerih se pričakuje, da gozdovi zagotavljajo določen delež ponorov ogljika)
Rekreacija in turizem (pod ta cilj štejejo omogočanje različnih okolju prijaznih rekreativnih aktivnosti v gozdu in pospeševanje trajnostnega turizma)
Lov in dohodek od lova (pod ta cilj štejejo poleg upravljanja s populacijami divjadi, rekreativnega lova in lovskega turizma tudi prodajo trofej in divjačine)
Vzgoja in izobraževanje ter raziskovanje gozdov (pod ta cilj štejejo zagotavljanje možnosti za igro, učenje, doživljanje narave in raziskovanje mlajših in starejših generacij ter načrtno zbiranje, opazovanje in ugotavljanje dejstev o gozdovih, njihovem izkoriščanju in rabi)
Pridobivanje drugih gozdnih proizvodov (pod ta cilj štejejo izkoriščanje nelesnih materialnih koristi iz gozda, npr. med, gobe, gozdni sadeži, oglarjenje)
Estetski videz krajine (pod ta cilj štejejo oblikovanje robov, ohranjanje zanimivih dreves, oblikovanje zanimive strukture gozdov in ohranjanje prepoznavnih krajinskih oblik)
Ohranjanje kulturne dediščine (pod ta cilj štejejo ohranjanje objektov, gozdov ali njihovih delov, ki imajo po predpisih, ki urejajo varstvo kulturne dediščine, status kulturne dediščine ali se nahajajo v njihovi neposredni okolici, kot tudi tiste, ki še nimajo statusa, so pa z vidika kulturne dediščine v območju pomembni, ter ohranjanje tradicionalnih oblik gospodarjenja z gozdovi (npr. steljniki, gaji, logi)).

Preglednica 23: Vrste in pomen gozdnogospodarskih ciljev po GGO

GGO	Gozdnogospodarski cilji											
	Proizvodnja lesa	Varstvo narave, ohranjanje rastlinskih in živalskih vrst	Rekreacija in turizem	Ohranjanje voda	Čiščenje zraka in regulacijo klime	Lov in dohodek od lova	Zagotavljanje ponorov ogljika	Vzgoja in izobraževanje ter raziskovanje gozdov	Pridobivanje drugih gozdnih proizvodov	Estetski videz krajine	Varovanje pred naravnimi nesrečami	Ohranjanje kulturne dediščine
Tolmin	1	4	9	2	8	6	5	10	7	12	3	11
Bled	1	3	7	2	5	6	8	11	8	8	4	12
Kranj	1	3	5	2	7	6	8	9	11	10	4	12
Ljubljana	1	3	5	2	4	11	6	8	9	12	7	10
Postojna	1	3	8	2	4	5	6	6	7	8	7	8
Kočevje	1	3	7	2	4	6	5	10	8	12	11	9
Novo mesto	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Brežice	1	2	9	3	4	11	6	5	10	8	7	12
Celje	1	3	8	2	5	9	7	6	10	11	4	12
Nazarje	1	3	5	2	7	10	6	9	12	11	4	8
Slovenj Gradec	1	2	6	3	5	8	7	10	11	9	4	12
Maribor	1	2	8	3	4	7	5	10	9	11	6	12
Murska Sobota	1	4	5	2	2	11	6	7	9	8	10	12
Kraško	2	4	7	3	5	6	8	11	10	9	1	12

6.2 VIDIKI UPRAVLJANJA DIVJADI

Z vidiki upravljanja divjadi opredelimo večnamensko vlogo in prioritete upravljanja divjadi v konkretnem LUO in na ravni celotne države. Vključujejo zlasti temeljne vidike, ki naj bi bili glede na specifične naravne in družbeno-ekonomske potrebe uresničeni z upravljanjem divjadi v LUO. V okviru priprave LUN LUO 2021–2030 se je posameznim vidikom na podlagi strokovne ocene (skupina strokovnjakov na ravni pristojne OE ZGS) določilo njihov pomen v LUO. Strokovnjaki so relativni pomen posameznih vidikov ovrednotili (ocenili) na način, da je vsota pomenov vseh vidikov znašala 100 enot. Več kot je posamezni vidik prejel enot, večji je njegov pomen (Preglednica 24).

Na ravni Slovenije prevladuje upravljavski vidik. Le ta je najpomembnejši v vseh LUO, pri čemer je upravljavski vidik najbolj izpostavljen v Gorenjskem, Pohorskem in Zasavskem LUO, najmanj pa v Triglavskem in Zahodno visoko kraškem LUO (Preglednica 25). Znanstveno-raziskovalni vidik je med drugim bolj poudarjen v LUO, ki vključujejo tudi lovišča s posebnim namenom (npr. Notranjsko, Pohorsko LUO). V teh območjih izstopa tudi družbeno ekonomski vidik, saj so lovišča s posebnim namenom nudijo vir dohodka in zaposlitev lokalnemu prebivalstvu. Naravovarstveni vidik izstopa v LUO z večjim deležem zavarovanih območij oziroma območij Natura 2000 (npr. Triglavsko, Notranjsko, Zahodno visoko kraško LUO). Izobraževalni vidik je bolj izpostavljen v Gorenjskem, Kamniško-Savinjskem in Kočevsko-Belokranjskem LUO.

Preglednica 24: Temeljne značilnosti posameznih vidikov upravljanja z divjadjo

Vidiki upravljanja divjadi
<p>Upravljavski vidik. Z načrtnim upravljanjem usmerjeno delujemo na populacije divjadi in njeno življenjsko okolje. V okviru upravljanja s populacijami divjadi so bile izpostavljene vrste, pri katerih želimo usmerjati upravljanje v zmanjševanje in preprečevanje neželenih vplivov v okolju. Objedenost gozdnega mladja in drevesna sestava v mladovju je izpostavljen gozdnogospodarski problem, ki ga je treba reševati tudi v okviru lovskega načrtovanja. Velik izziv pri upravljanju predstavlja tudi izboljšanje okolja in stanja populacij male poljske divjadi.</p>
<p>Znanstveno-raziskovalni vidik. Upravljavske odločitve temeljijo na rezultatih proučevanja in spremljanja populacij vrst divjadi in njihovih habitatov. Raziskave prispevajo k ohranjanju populacij divjadi in sobivanju med ljudmi in divjadjo ter imajo velik pomen za razvoj metod na tem področju. Razumevanje tako vrstnih kot medvrstnih odnosov izboljšuje kvaliteto odločitev in s tem zmanjševanje neželenih učinkov, ki so pomemben cilj pri upravljanju populacij divjadi.</p>
<p>Naravovarstveni vidik. Trajnostno upravljanje populacij divjadi zagotavlja ohranjanje biotske raznovrstnosti. To pomeni tako gensko, kot vrstno in ekosistemsko raznovrstnost ter vse vplive in ekološke vloge divjadi. Z načrtnim upravljanjem divjadi in njenega življenjskega okolja pomembno vplivamo tudi na druge živalske in rastlinske vrste ter habitatne tipe, pri čemer so nekateri prepoznani kot kvalifikacijski habitatni tipi ali kvalifikacijske vrste območij Natura 2000. Naravovarstveni vidik je prav tako močnejše izražen na področjih večjih vodnih akumulacij in ostalih vodnih teles, ki predstavljajo pomembne habitate zavarovanih vrst ptic in v zavarovanih območjih (npr. Triglavski narodni park). Izvajanje lovsko-čuvajske službe in stalna prisotnost lovcev v prostoru je pomoč pri naravovarstvenem nadzoru, ki v zadnjih letih močno pridobiva na javnem pomenu.</p>
<p>Nepotrošna raba divjadi nudi številne priložnosti za učinkovitejše varstvo narave, ob tem pa tudi za razvoj pomembnih dodatnih virov dohodka za lokalne skupnosti ter spreminja razmere znotraj turističnega sektorja.</p>
<p>Družbeno-ekonomski vidik. Lov in udejstvovanje v lovstvu predstavljata za več kot 20.000 nepoklicnih lovcev način kakovostnega preživljanja prostega časa. S tem se ohranja tudi lovsko izročilo, ki je pomemben del kulturne dediščine v Sloveniji. Poleg tega optimalna trajnostna raba divjadi z lovom prinaša neposredne dohodke od prodane divjačine in trofejnega lova ter posredne dohodke od ostalih lovskih dejavnosti. V lokalnem okolju prispeva k razvoju turizma in infrastrukture, vezane na lov. Pridobivanje divjačine predstavlja ekološko neoporečno lokalno pridelavo mesa in povečuje prehransko samooskrbo. Trajnostna raba tako zagotavlja lokalna delovna mesta, pomaga pri ohranjanju kulturne krajine preko ukrepov za izboljšanje</p>

Vidiki upravljanja divjadi

habitatov divjadi in s posegi v populacije divjadi manjša negativne vplive na okolje ter preprečuje nastajanje škode.

Izobraževalni vidik: Strokovna predstavitev značilnosti in upravljanja divjadi ter njenega življenjskega okolja, organiziranosti lovstva ipd. kot pristop k ozaveščanju (in s tem tudi ohranjanju narave) različnih javnosti, kot so: predšolski in osnovnošolski otroci, dijaki in študentje, različne zainteresirane skupine javnosti, strokovna javnost, npr. lovci in lovski čuvaji; visokošolske ustanove s tega področja in tuja zainteresirana laična in strokovna javnost, ki nam priznava uspešnost upravljanja s populacijami divjadi in zavarovanih vrst na številnih področjih.

Preglednica 25: Vrste in pomen vidikov upravljanja z divjadjo po LUO

LUO	Vidiki upravljanja divjadi					
	Upravljavski	Znanstveno-raziskovalni	Naravovarstveni	Nepotrošna raba divjadi	Družbeno-ekonomski	Izobraževalni
Gorenjsko	57	12	6	3	18	4
Kamniško-Savinjsko	40	10	15	10	20	5
Kočevsko-Belokranjsko	40	10	15	10	20	5
Notranjsko	35	15	25	5	10	10
Novomeško	50	5	15	5	15	10
Pohorsko	45	15	17	5	10	8
Pomursko	35	10	10	10	25	10
Posavsko	40	5	15	5	30	5
Primorsko	40	15	20	5	12	8
Ptujsko-Ormoško	40	14	15	5	14	12
Savinjsko-Kozjansko	45	15	12	6	12	10
Slovensko goriško	37	12	18	6	16	11
Triglavsko	30	10	20	15	15	10
Zahodno visoko kraško	30	10	20	15	15	10
Zasavsko	43	15	10	5	15	12
Skupaj	40	12	16	7	16	9

7 TEMELJNE STRATEŠKE USMERITVE IN UKREPI

7.1 GOSPODARJENJE Z GOZDOVI

7.1.1 STRATEGIJE GOSPODARJENJA Z GOZDOVI

Gozdnogojitveni sistem in zgradba gozdov sta prilagojena rastiščnim razmeram, podnebnim spremembam in ciljem gospodarjenja

Na večini gozdnih površin v Sloveniji prevladuje skupinsko postopno gospodarjenje, pri katerem je ključno dosledno izvajanje načrtovanih ukrepov s pravočasnim uvajanjem sestojev v obnovo in pravočasnim zaključkom obnove. Velikost obnovitvenih jeder se prilagaja ciljni zgradbi gozdov (npr. malopovršinsko enomerne zgradbe, veliko površinsko enomerne zgradbe). V bukovih gozdovih mora obnova potekati v jedrih, da se vzpodbudi malopovršinsko enomerna zgradba, in sicer se dosledno upošteva prostorski red, da se ne poškoduje pomladka. Obnova v hrastovih, hrastovo bukovih gozdovih in v kisloljubnih borovjih se izvaja na večjih površinah s krajšimi pomladitvenimi dobami, z namenom omogočiti razvoj hrasta, bora in drugih svetloljubnih drevesnih vrst, čemur mora slediti intenzivno izvajanje nege z večkratnimi obžetvami. Večje površinska obnova je potrebna tudi na rastiščih, kjer želimo vzpodbuditi pomlajevanje macesna, pri čemer je potrebno na strmih legah paziti na ohranjanje varovalnih učinkov gozda, predvsem z velikostjo in obliko sestojnih vrzeli. V obsežnejših enomernih sestojih z večjim deležem smreke v višjih nadmorskih višinah (npr. v GGO Bled) se s selektivnim uvajanjem sestojev v obnovo izkorišča možnost oblikovanja bolj razgibanih struktur in pospešuje malopovršinska enomerna (velikosti 0,5–2,0 ha) ali raznomerna zgradba sestojev.

V manjšem deležu gozdnih sestojev sta predvidena tudi zastorno in prebiralno gospodarjenje, z vsemi vmesnimi oblikami teh konceptov gospodarjenja. Zastorno gospodarjenje je smiselno na bukovih rastiščih, s praviloma slabše odprtimi enomernimi bukovimi sestoji, oziroma na rastiščih bukve in hrasta, in sicer v sestojih s prevladujočim deležem bukve in hrasta (GGO Tolmin, GGO Maribor). V jelovih in jelovo bukovih gozdovih se pospešuje malopovršinsko raznomerno in mestoma tudi prebiralno zgradbo sestojev (GGO Tolmin, Postojna, Kočevje, Novo mesto, Slovenj Gradec, Maribor). V gozdovih na teh gozdnih rastiščih in tudi v gorskih smrekovih gozdovih uporabljamo predvsem ukrep skupinskega prebiranja. Malopovršinsko raznomerne zgradbe gozdnih sestojev je potrebno v večji meri vpeljati v koncept gospodarjenja z gozdovi tudi v GGO Bled, Kranj, Nazarje in Brežice. Prebiralno oziroma malopovršinsko raznomerno zgradbo pospešujemo tudi na strmih in močno skalovitih predelih.

Kjer je nevarnost erozije tal, poteka obnova gozdov pri vseh gojitvenih sistemih (skupinsko postopno, zastorno in prebiralno gospodarjenje) pod zastorom. V raznomernih pionirskih gozdovih listavcev in ogroženih sestojih (smrekovi nasadi) se izvajajo ukrepi premene (GGO Tolmin, Bled, Kranj, Kočevje, Novo mesto, Brežice, Celje, Maribor), v panjevskih gozdovih trdih listavcev in robinije pa se prednostno uporablja panjevsko gospodarjenje (Kraško GGO, GGO Tolmin in Brežice).

Podrobnejše usmeritve za gospodarjenje z gozdnimi sestoji so v vseh GGN GGO 2021–2030 navedene v poglavju 5.3.1 *Usmerjanje razvoja gozdnih sestojev*.

Obnova temelji na naravnem pomlajevanju; kjer je naravno pomlajevanje oteženo, se poslužujemo obnove s sadnjo ali setvijo

Obnova temelji na naravnem pomlajevanju gozdnih sestojev, obnovo s sadnjo ali setvijo pa izvajamo le tam, kjer je naravna obnova motena zaradi različnih vzrokov.

Pri obnovi imajo prednost stari in fiziološko oslabei sestoji ter sestoji v razvojni fazi debeljaka na večjih površinah. V splošnem je treba nadaljevati in zaključiti obnovo v vseh dobro pomlajenih sestojih na vseh rastiščih, v sestojih, v katerih se povečujejo tveganja zaradi podnebnih sprememb in potencialnih naravnih ujm, v sestojih z neugodno debelinsko strukturo (npr. s (pre)velikim deležem debelega drevja, v jelovih, jelovo bukovih gozdovih in nekaterih bukovih gozdovih) ter v sestojih, kjer je že kulminiral vrednostni prirastek. Intenzivno naj se z obnovo nadaljuje tudi v dobro pomlajenih sestojih, ki so bili poškodovani v naravnih ujmah (npr. v GGO Kranj, Ljubljana, Postojna, Kočevje, Slovenj Gradec). Z namenom zmanjševanja tveganj pri gospodarjenju z gozdovi je potrebno sestoj s prevelikim deležem smreke v nižinskih predelih predčasno uvajati v obnovo (npr. GGO Bled, Kočevje).

Kjer je otežena naravna obnova, se kombinirata naravna obnova in obnova s sadnjo ali setvijo. Obnova s sadnjo ali setvijo je primerna pri obnovi sestojev z izmenjano drevesno sestavo (npr. zasmrečeni sestoji, kjer želimo pospeševati listavce), v sestojih, kjer ciljev zaradi motenj v pomlajevanju ne dosegamo z naravno obnovo, na večjih ogolelih površinah v ujmah poškodovanih gozdov, predvsem na površinah z močno razrastjo zeliščnega, grmovnega sloja ter invazivnih vrst in na površinah, kjer obstaja nevarnost degradacije (erozije) tal (npr. Kraško GGO, GGO Postojna, Kočevje, Bled). Prav tako je ustrezna obnova s sadnjo ali setvijo nujna pri obnovi gozdnih sestojev, kjer sta ogroženi vrstna in genetska pestrost.

Kot nosilne drevesne vrste se vnašajo jelka, bukev in hrasti, kot spremljevalne vrste pa še smreka, plemeniti listavci, bori in plodonosne vrste. Zlasti pri sanaciji ujm se lahko v manjšem obsegu poskusi tudi z vnosom primernih avtohtonih drevesnih vrst, ki niso prisotne v območju, njihove rastiščne zahteve pa so skladne z napovedanimi spremembami rastiščnih pogojev zaradi podnebnih sprememb in z vnosom primernih tujerodnih vrst, kot sta črni oreh in ameriška duglazija, ki so se v določenem okolju izkazale kot uspešne in nimajo invazivnega značaja. S sadnjo ali setvijo velja intervenirati na visoko produktivnih rastiščih (npr. aceretalnih), kjer podrast ovira pomlajevanje, in v smrekovih monokulturah, kjer ni ustreznega pomladka. Jelko se vnaša in pospešuje v gorskih gozdovih na karbonatnih rastiščih, kjer njen delež močno upada. S sadnjo se pospešuje tudi druge avtohtone vrste, ki jih želimo na določenem mestu pospeševati (npr. macesen v Alpah; GGO Bled, Nazarje, Tolmin), obnavlja pa tudi tiste gozdove, kjer naravna obnova ni uspešna (npr. nižinski hrastovi gozdovi; GGO Brežice, Novo Mesto).

Podrobnejše usmeritve za gospodarjenje z gozdnimi sestoji so v vseh GGN GGO 2021–2030 navedene v poglavju 5.3.1 *Usmerjanje razvoja gozdnih sestojev*.

Drevesna sestava, prilagojena rastiščnim razmeram, upoštevanje pričakovane podnebne spremembe

Pri usmerjanju drevesne sestave gozdnih sestojev je ključna uporaba pestre ustrezne zmesi različnih drevesnih vrst, provenienc in genotipov glede na pričakovane podnebne spremembe. Ključna je tudi izbira tistih drevesnih vrst, ki so prilagojene na različne rastiščne razmere, prednostna uporaba avtohtonih drevesnih vrst in njihovih provenienc ter sprememba vrstne sestave s povečanjem deleža na pričakovane podnebne spremembe bolj prilagojenih avtohtonih vrst.

V tej smeri je treba povečati delež jelke, hrastov, borov in macesna (velja predvsem za Alpe), delež smreke pa na njej neprimernih rastiščih zmanjšati.

V smrekovih in drugih iglastih sestojih na rastiščih, kjer drevesna sestava močno odstopa od naravne (vzrok je predvsem zasmrečenost), je treba povečati delež listavcev in predvsem ostalih iglavcev, v alpskem svetu predvsem z vnosom in pospeševanjem macesna in delno jelke (npr. GGO Tolmin, Bled, Kranj, Nazarje), na kisloljubnih bukovjih z borom (npr. GGO Kranj, Ljubljana, Celje), na jelovo-bukovih in jelovih rastiščih pa z vnosom in pospeševanjem jelke. Slednje je zlasti pomembno v območjih, kjer je dober obnovitveni potencial jelke (npr. GGO Brežice, Celje, Bled). Čiste smrekove sestoj na rastiščih

bukovih in jelovo bukovih gozdov je treba preoblikovati v mešane gozdove smreke in bukve s primesjo ostalih rastišču prilagojenih vrst. V nekaterih območjih (npr. GGO Kranj) so smrekovi sestoji na rastiščih hrastov; te se preoblikuje v mešane sestoj hrasta, belega gabra in ostalih listavcev s posamično primesjo smreke. Delež smreke se bolj intenzivno zmanjšuje na rastiščih do 900 m nadmorske višine. Na rastiščih, kjer smreka ni naravno prisotna, jo ohranjamo posamično ali v manjših skupinah (npr. GGO Celje, Brežice). Jelko je treba ohranjati in tudi vnašati s sadnjo v gorskih gozdovih na karbonatnih rastiščih, kjer njen delež močno upada (npr. GGO Nazarje). Delež borov se za razliko od ostalih GGO izjemoma zmanjšuje v kraškem GGO, kjer je treba sukcesijo v smeri listnatih gozdov spodbuditi z intenzivnejšimi gojitvenimi ukrepi, ki pospešujejo predvsem bukev, hrast in kostanj.

Pri listavcih je ključna drevesna vrsta bukev. V čistih bukovih sestojih pospešujemo vse druge vrste, predvsem delež plemenitih listavcev in v nižinsko-predgorskem svetu tudi hrasta. Delež hrastov je potrebno povečati, kar je še posebej pomembno v nižinskih gozdovih na celjskem, brežiškem in novomeškem GGO, kjer je graden pomembno zastopan v drevesni sestavi gozdov.

Minoritetne in plodonosne drevesne vrste (brek, skorš, mali jesen, češnja, divja hruška) v sestojih ohranjamo. Na območjih, kjer je to pomembno (npr. GGO Murska Sobota, Tolmin, Kraško GGO), se ohranjajo tudi medonosne drevesne vrste. Kjer so rastišča primerna, se spodbuja kostanj (npr. Kraško GGO, GGO Brežice). V sestojih v nižinsko-predgorskem svetu je treba vsaj ohraniti, še boljše pa povečati delež črnega gabra, cera in lipovca (npr. GGO Novo mesto). Povečevanje deleža minoritetnih in gospodarsko manj zanimivih drevesnih vrst je pomembno zaradi povečanja biotske pestrosti gozdov nasploh ter s tem zaradi prilagajanja pričakovanim podnebnim spremembam. Zaradi ohranjanja genetske pestrosti populacij gozdnega drevja se pri negi, naravni obnovi in obnovi s sadnjo ali setvijo izbirajo in pospešujejo drevesne vrste različnih provenienc in genotipov, drevesne vrste, prilagojene na različne rastiščne razmere (bukve, graden, beli gaber, plemeniti listavci, rdeči bor), tudi drevesne vrste, ki v naravni drevesni sestavi rastišča sicer niso prisotne (npr. macesen), imajo pa uspešno perspektivo v prihodnjih podnebnih razmerah. To velja predvsem za drevesne vrste, ki prenašajo višje temperature in sušo (črni gaber, cer, poljski brest, skorš, topol).

Podrobnejše usmeritve za gospodarjenje z gozdnimi sestoji so v vseh GGN GGO 2021–2030 navedene v poglavju 5.3.1 *Usmerjanje razvoja gozdnih sestojev*.

Odločitev o uporabi tujerodne drevesne vrste mora upoštevati načelo previdnosti in biti dobro premišljena

Načrtovanje upravljanja s tujerodnimi drevesnimi vrstami temelji na presoji rastiščnih pogojev in selektivne obravnave posameznih vrst in gozdnih rastiščnih tipov. Sprejemljiv je minimalni delež, če z njimi povečamo stojnost, sklep in odpornost na podnebne spremembe in/ali povečujemo donosnost gozdov. Načelo previdnosti gre upoštevati v največji možni meri tako pri premisleku, ali je vnos tujerodne vrste potreben, kot tudi pri presoji o tem, kako bo tujerodna drevesna vrsta uspevala v novem okolju in kakšni so možni negativni vplivi tujerodne drevesne vrste na gozdni ekosistem.

Na splošno glede tujerodnih drevesnih vrst velja, da tam, kjer je vrsta že močno uveljavljena, kjer so izkušnje z njo dolgoletne, kjer kaže dobro prilagojenost in odpornost, kjer zagotavlja ekosistemske storitve in ne kaže pomembnih negativnih vplivov na okolje, velja z njo gospodariti naprej. Za ta namen je potrebno zagotoviti tudi preskrbo z ustreznim gozdnim reprodukcijskim materialom (GRM).

Predvideva se aktivno gospodarjenje s tremi tujerodnimi vrstami, in sicer robinijo, zeleno duglazijo in črnim orehom, ostale vrste se uvaja le eksperimentalno. Drugih tujerodnih drevesnih vrst (rdeči hrast, zeleni bor, japonski macesen, itd.), ki so že del sestojev, se ne pospešuje, a se jih tudi ne zatira.

Splošno stališče glede robinje je, da se je ne pospešuje, pač pa tolerira do obsega potreb po njenem lesu in čebelji paši, in tudi kot pionirsko vrsto na degradiranih območjih, kot so opuščene gramoznice, kamnolomi in območja odlagališč. Njena invazivnost zahteva več strokovne previdnosti in tudi nekaj dodatnih gojitvenih del, kadar se vrašča na območja, kjer imamo visoke gozdnogojitvene cilje z avtohtonimi drevesnimi vrstami. V območjih, kjer je robinija zaželena/iskana vrsta (npr. del GGO Tolmin, Sežana, Murska Sobota, Maribor), je treba v čistih panjevskih sestojih robinije nadaljevati s panjevskim gospodarjenjem, v sestoji pa vključevati tudi semenjake.

Zelena duglazija se lahko ohranja na območjih, kjer dobro uspeva in se pomlajuje (pomembno predvsem v GGO Brežice in Celje). Pri obnovi jo na primernih rastiščih sadimo skupaj z jelko in listavci. Vnos zelene duglazije je predviden v manjših skupinah predvsem v Jelova bukovja na karbonatnih in mešanih kamninah ter v Gorska bukovja in Jelovja na silikatih.

Črni oreh na bolj vlažnih rastiščih kaže dobro rast in vitalnost, dosega ustrezno debelino in obilno semeni. Zaradi ogroženosti velikega in ostroplodnega jesena zaradi jesenovega ožiga in zaradi ogroženosti črne jelše zaradi jelševe sušice je dopustna posamična do šopasta sadnja črnega oreha na rastiščih nižinskih gozdov (vrbovje s topolom, nižinsko črnojelševje, dobovje, dobovo belogabrovje in vezovje).

Invazivne tujerodne vrste (npr. pavlonija, pajesen, ameriški javor) se z ukrepi nege in varstva gozdov odstranjuje iz gozdnih sestojev oziroma se omejuje njihovo širjenje.

Podrobnejše usmeritve za gospodarjenje z gozdnimi sestoji so v vseh GGN GGO 2021–2030 navedene v poglavju 5.3.1 *Usmerjanje razvoja gozdnih sestojev*.

Nego gozdov in redčenja je treba intenzivirati, ukrepe pa usmeriti v krepitev stabilnosti in odpornosti gozdov na podnebne spremembe

Z nego mlajših razvojnih faz ter z redčenji v razvojnih fazah letvenjakov in drogovnjakov lahko prilagajamo drevesno sestavo glede na pričakovane podnebne spremembe ter krepimo stabilnost in odpornost posameznih dreves in gozdnih sestojev ter prispevamo k večji donosnosti gozdov. Delež ustrezno negovanih sestojev, še posebno v mlajših razvojnih fazah in v zasebnih gozdovih, je treba povečati. V časovnem razporejanju redčenj imajo prednost sestoji na bolj ogroženih območjih. V splošnem velja, da morajo biti ukrepi nege pravočasni in zmerno intenzivni.

Na najboljših rastiščih se kombinira ukrepe za povečanje stabilnosti in izboljšanje kakovosti gozdnih sestojev. Na slabših rastiščih imajo ukrepi za stabilnost ter odpornost prednost pred kakovostjo. Za zmanjšanje ogroženosti in tveganj pri gospodarjenju z gozdovi zaradi negativnih posledic naravnih ujm, bolezni in škodljivcev ter povečanje mehanske in biološke stabilnosti dreves in sestojev je treba intenzivirati nego (predvsem redčenja) letvenjakov in drogovnjakov. Pri tem je pomembna ustrezna izvedba negovalnih ukrepov, ki zagotavlja minimalne poškodbe sestoja in tal.

Koncept redčenj se prilagaja rastiščnim in sestojnim značilnostim gozdov. Najpomembnejši ostaja koncept izbiralnih redčenj, kjer se jakost in pogostnost ukrepanja prilagajata dinamiki rasti (rastišče) in stanju gozdnih sestojev. V splošnem velja, da sta na bolj produktivnih rastiščih in v predhodno negovanih sestojih jakost in pogostnost ukrepanja večji. Prioritetno je treba redčiti letvenjake in drogovnjake na bogatih rastiščih z večjo pestrostjo drevesnih vrst (nižinski in podgorski gozdovi, mešani in listnati gozdovi) in bolj svetloljubnim značajem ključnih drevesnih vrst v sestoji (gozdovi z večjim deležem hrasta, bora in macesna). Nego mlajših sestojev je treba intenzivirati tudi v zasmrečenih gozdovih in v jelovih gozdovih. Z negovalnimi deli naj se pospešuje vse smreki primešane vrste (npr. v GGO Bled, Kočevje, Nazarje, Slovenj Gradec).

V jelovih in jelovo bukovih gozdovih, kjer je ciljna prebiralna oziroma skupinsko raznomerna zgradba, se uporablja prebiranje kot način gospodarjenja. V raznomernih sestojih s posamezno šopasto zgradbo, v presvetljenih debeljakah in v prebiralnih sestojih naj se v večji meri izkorišča možnost samodejne nege pomladka s pomočjo matičnega sestoja. Skupinsko postopno gojenje gozdov se izvaja malopovršinsko, v takšnih razmerah prevladuje posredna nega, manj je finančno zahtevne neposredne (dodatne) nege, ki jo je poleg tega zaradi manjših površin in večje preglednosti lažje izpeljati.

V splošnem je treba zagotoviti večjo heterogenost sestojnih zgradb (več vertikalnih slojev) in vzdrževati razgibano vertikalno, horizontalno in starostno strukturo gozdnih sestojev, ki zmanjšuje ogroženost zaradi posledic podnebnih sprememb.

Klasično izbiralno redčenje v primernih sestojnih razmerah zamenjujemo z novejšimi koncepti nege, kot so situacijska nega, nega za stabilnost idr. S povečevanjem pogostosti in jakosti naravnih ujm se povečujejo tudi tveganja za poškodbe sestojev in s tem razvrednotenje visokih vložkov v nego. Prilagojeni koncepti nege naj se uporabljajo v sestojih s slabšimi zasnovami ali v dobro negovanih sestojih, predvsem pa v večini zasebnih gozdov. Pri izbiri končnega števila izbrancev (načeloma 100–200 nosilcev funkcij (izbrancev) na hektar) upoštevamo poleg ustrezne mehanske stabilnosti izbranih in rastiščem primernih drevesnih vrst tudi primerno kakovost osebkov (npr. GGO Brežice, Novo mesto, Kočevje). V skupinah gozdnih rastiščnih tipov, kot so vrbovja, topolovja in jelševja, se izvaja situacijska nega predvsem v drogovnjakah (npr. GGO Maribor).

Za zagotavljanje akumulacije lesne mase in povečanje ponora ogljika vse površine, kjer ukrepanje ni potrebno zaradi narave razvoja gozdnih sestojev, izvajamo iz gospodarjenja.

Podrobnejše usmeritve za gospodarjenje z gozdnimi sestoji so v vseh GGN GGO 2021–2030 navedene v poglavju 5.3.1 *Usmerjanje razvoja gozdnih sestojev*.

V gozdnih sestojih, ki so močno ogroženi zaradi posledic podnebnih sprememb, je treba z intenzivno nego ali postopno premeno izboljšati mehansko in biološko stabilnost gozdov

Tveganja pri gospodarjenju z gozdovi so največja v velikopovršinskih, močno spremenjenih in izmenjanih gozdovih iglavcev (predvsem smreke) na nižjih nadmorskih višinah in rastiščih, kjer sicer prevladujejo listavci, v mlajših gozdovih, ki so bili v preteklosti pomanjkljivo negovani ali celo nenegovani, v manj stabilnih gozdovih na izpostavljenih legah, v gozdovih z motnjami pri naravni obnovi in v pionirskih gozdovih.

V močno poškodovanih sestojih (žled, veter, lubadar) z razgrajenim sestojnim sklepom in zmanjšano ravnostjo (npr. GGO Postojna, del GGO Ljubljana, Tolmin, Kranj, Kočevje) je treba po zaključku sanitarnih sečenj izvesti načrtovane nujne pomladitvene sečnje (v obliki končnih posekov in posekov, s katerimi pospešeno nadaljujemo naravno obnovo) in nujna redčenja drogovnjakov. Obnova naj poteka po naravni poti, če naravna obnova ni mogoča, pa s sadnjo sadik rastišču primernih drevesnih vrst.

Čisti smrekovi sestoji na večjih površinah, ki se pojavljajo predvsem na bukovih in jelovo bukovih rastiščih po Sloveniji (večje površine najdemo v GGO Bled, Kranj, Nazarje, Slovenj Gradec, Maribor), so najbolj podvrženi ujmam in gradacijam podlubnikov. Te sestoje se v delu, ki je ustrezno naravno pomlajen, pospešeno obnavlja. Zrele dele odraslih sestojev se predčasno uvede v obnovo, po potrebi se v vrzelih izvede obnova s sadnjo ali setvijo rastišču primernih listavcev. V strnjenih delih sestojev se izvede posredna premena, in sicer tako, da se z redčenji ohranja in močnejše sprošča vse listavce, s tem se zagotovi močnejše krošnje in boljši obrod semena, na katerem bo temeljila bodoča naravna obnova. Obnova smrekovih nasadov se pospešuje tudi z vnosom pionirskih drevesnih vrst (jerebika, breza, zelena in siva jelša). V mehanskih in biološko ogroženih sestojih smreko ohranjamo le kot primes v

skupinah in gnezdih, sestoje pa naj tvori samo na primernih rastiščih (predvsem na silikatni podlagi in v nekaterih visokogorskih gozdovih).

V enomernih borovih nasadih (večje površine najdemo npr. v GGO Maribor, delu GGO Kranj in Ljubljana) naj se obnove izvajajo na večjih površinah (do 3 ha), naravno obnovo pa dopolnjujemo s sadnjo ali setvijo hrasta, belega gabra in plemenitih listavcev.

Za zmanjšanje tveganja pri gospodarjenju z gozdovi in za izboljšanje mehanske in biološke stabilnosti gozdov je treba intenzivirati nego gozdov, predvsem redčenja letvenjakov in drogovnjakov, pri čemer se pospešujejo naravne drevesne vrste. V dinarskih jelovo bukovih gozdovih in jelovjih na skalovju ter jelovjih na globokih tleh se ohranja ter ponovno vzpostavlja skupinsko raznomerna in prebiralna zgradba gozdov, v ostalih velikopovršinsko enomernih sestojih pa se postopno vzpostavi malopovršinsko enomerna zgradba (sestoji velikosti 0,5–2 ha). V nižinskih, prisojnih in vetrovnih legah se tudi pospešeno zaključijo obnove starejših labilnih sestojev.

V nekaterih območjih (npr. GGO Brežice) sestoje z velikim tveganjem pri gospodarjenju predstavljajo tudi nižinski hrastovi gozdovi, v katerih je zaradi kompleksnosti in specifičnih pogojev ogrožena naravna obnova. Tu je prioriteta zaščita hrastovega pomladka pred hrastovo pepelovko z biotičnimi sredstvi ter pred poškodbami zaradi divjadi.

V gozdnih sestojih s pionirskimi drevesnimi vrstami naj se izkoristi prisotnost klimaksnih drevesnih vrst in se s premenilnimi redčenji drevesna sestava približa naravni drevesni sestavi danih rastišč. Direktne premene naj se izvajajo samo izjemoma v posebnih primerih (npr. sestoji pionirskih drevesnih vrst v gradnovo-belogabrovjih v GGO Novo mesto).

Podrobnejše usmeritve za gospodarjenje z gozdnimi sestoji so v vseh GGN GGO 2021–2030 navedene v poglavju 5.3.1 *Usmerjanje razvoja gozdnih sestojev*.

Proizvodne dobe se bistveno ne spreminjajo, delno jih skrajšujemo v najbolj ogroženih sestojih, s čimer zmanjšujemo tveganja pri gospodarjenju z gozdovi

Dolžino proizvodne dobe krajšamo predvsem v smrekovih sestojih na nižjih legah do 900 m n.m.v., ki so ogroženi zaradi naravnih ujm in prenamnožitve podlubnikov, in sicer okvirno za 10 do 20 let. Enako tudi zmanjšujemo končne in ciljne lesne zaloge, ciljni premer pri smreki v nižjih predelih (pod 900 m) znaša med 45 in 50 cm (npr. v GGO Kranj, Ljubljana, Novo mesto, Nazarje, Slovenj Gradec). Gospodarjenje s krajšimi proizvodnimi dobami se načrtuje tudi v nekaterih drugih gozdnih sestojih, na primer v gradnovo-belogabrovjih in jelovjih na silikatnih kamninah (GGO Novo mesto) ter zgornjegorskih bukovjih na silikatnih kamninah (GGO Bled). Krajšo dolžino proizvodnih dob (100–120 let) in manjše ciljne premere uveljavljamo tudi na najboljših rastiščih (jelovja, gorska bukovja) za proizvodnjo kvalitetne hlodovine (npr. GGO Slovenj Gradec). Krajše proizvodne dobe se predvidevajo tudi v sestojih, ki so ogroženi zaradi drugačnih vzrokov (nasadi tujerodnih vrst, sestoji belega gabra), v bukovjih, kjer se bukev bujno pomlajuje (npr. rastiščnogojitveni razred (RGR) Predpanonska podgorska bukovja v GGO Maribor) ter v nižinskih gozdovih, kjer je večja verjetnost nastanka bolezni (npr. GGO Murska Sobota). Proizvodne dobe naj se skrajšajo tudi v varovalnih in zaščitnih gozdovih, kjer debelo drevje ogroža zagotavljanje varovalne in zaščitne funkcije gozdov, ter v močno poškodovanih gozdovih oziroma sestojih, ki ne izkoriščajo proizvodnega potenciala rastišča.

V sestojih s poudarjenimi ekološkimi funkcijami (smrekovja na silikatni podlagi, visokogorski bukovski gozdovi, bazoljubna rdečeborovja) so proizvodne in pomladitvene dobe daljše za 10–20 let (GGO Slovenj Gradec). Proizvodna doba se zaradi spremenjenih rastiščnih razmer podaljša v vrbovjih, topolovjih in črnojelševjih (GGO Maribor), podgorskih gradnovih bukovjih (GGO Ljubljana, Nazarje), dinarskih jelovih bukovjih in kisloljubnih borovjih (GGO Ljubljana), podgorskih bukovjih na silikatu in

toploljubnih bukovjih (GGO Nazarje, Slovenj Gradec). V varovalnih in mestnih gozdovih so lahko proizvodne dobe daljše, intenzivnost sečnje pa manjša kot v primerljivih gospodarskih gozdovih (npr. GGO Novo mesto).

Podrobnejše usmeritve za gospodarjenje z gozdnimi sestoji so v vseh GGN GGO 2021–2030 navedene v poglavju 5.3.1 *Usmerjanje razvoja gozdnih sestojev*.

Sanacija poškodovanih gozdov ima prednost pred rednim gospodarjenjem

Sanacija ima prednost pred rednim gospodarjenjem, še posebej, kjer je ujmam sledil napad podlubnikov. Zaradi podlubnikov ima sanacija poškodovanih iglavcev prednost pred listavci. Na večjih prizadetih površinah se ohranja vse poškodovano drevje z možnostjo preživetja (listavci) in se pospešeno nadaljuje z obnovo primerno pomlajenih površin. Tudi pri sanaciji prevladuje naravna obnova, obnova s sadnjo ali setvijo je primerna pri sanaciji velikih ogolelih površin, odsotnosti naravnega pomladka oziroma v predelih z večjim tveganjem za erozijo tal. Novonastalo mladovje se z nego usmerja k ciljnemu stanju in se ga v primeru pogostih poškodb po rastlinojedi divjadi zaščiti. V ranljivih sestojih se zmanjša intenzivnost ukrepov in poveča pogostost vračanja.

Na območjih poškodovanih gozdov je treba osnovati mešane sestoje z drevesnimi vrstami, prilagojenimi rastiščnim razmeram in podnebnim spremembam. Kot nosilne vrste vnašamo jelko, bukev in hrast, kot spremljevalne vrste pa še smreko, duglazijo, macesen, gorski javor in rdeči bor. Na zapleveljenih in zatavljenih območjih in povsod tam, kjer je poudarjena varovalna funkcija, po potrebi vnašamo druge drevesne in grmovne vrste. Del poškodovanih površin prepustimo naravni sukcesiji do faze grmišč, da izboljšamo prehransko osnovo za divjad. Sestoje listavcev na težje dostopnih predelih, poškodovane po naravnih ujmah, se lahko prepusti naravnemu razvoju. V gozdovih, poškodovanih po novih škodljivih organizmih, se izvajajo ukrepi v skladu z veljavnimi predpisi (SI, EU).

Na sanacijskih območjih je varstvo gozdov prednostna naloga. Pomembno je časovno in vsebinsko zaporedje izvajanja del, predvsem intenzivni preventivni ukrepi in pravočasni zatiralni ukrepi. V primeru naravnih ujm zaradi abiotičnih vzrokov se takoj zagotovi prevoznost vseh prometnic, slediti mora hitra sanacija v ujmah poškodovanih iglavcev, predvsem smreke. Zaradi večje varnosti pri izvedbi del v poškodovanih gozdovih se priporoča strojna sečnja.

Podrobnejše usmeritve za gospodarjenje z gozdnimi sestoji so v vseh GGN GGO 2021–2030 navedene v poglavju 5.3.1 *Usmerjanje razvoja gozdnih sestojev*.

Gospodarjenje z gozdovi prispeva k ogljični nevtralnosti družbe z zagotavljanjem ponorov ogljika

Zagotavljanje ponorov ogljika sledi referenčni vrednosti, ki jo je LULUCF določil za Slovenijo za obdobje 2021–2026, in strateškim ciljem, zapisanim v NEPN. Ponore ogljika se bo v naslednjem ureditvenem obdobju zagotavljalo z zmerno akumulacijo prirastka, in sicer je možni posek na ravni Slovenije, načrtovan v višini 86 % prirastka. Akumulacija prirastka je med GGO različna in se giblje med 5 in 23 %.

Edino območje, kjer v prihodnjem desetletju ne predvidevamo ponorov ogljika, je GGO Postojna. V tem GGO so bili gozdovi močno poškodovani zaradi naravnih ujm (žled, veter) in napadov podlubnikov. Zaradi prilagajanja gozdov na podnebne spremembe, zaradi zmanjševanja tveganj pri gospodarjenju z gozdovi (uravnoveženje debelinske zgradbe gozdov) in zaradi potrebe po nadaljevanju sanacije poškodovanih gozdov (pospešena obnova degradiranih sestojev) akumulacija lesne zaloge na ravni GGO v prihodnjem desetletju ni smiselna oz. ni mogoča. Kljub temu takšen koncept dolgoročno zagotavlja ponore CO₂, saj prispeva k boljši ravnosti sestojev (hitrejše preraščanje mladih vitalnih sestojev) in ohranja stabilne in z gozdno vegetacijo stalno pokrite površine gozdov.

V ostalih območjih, kjer je načrtovana akumulacija CO₂, se bo le-to zagotovilo z nižjim posekom v varovalnih gozdovih, s povečevanjem površin gospodarskih gozdov, kjer v naslednjem desetletju ne načrtujemo intenzivnejšega ukrepanja (npr. v ohranjenih starejših preredčenih sestojih, ki še niso zreli za uvajanje v obnovo, v vitalnih in stabilnih drogovnjakih, kjer se krepi lesna zaloga), z ohranjanjem oziroma povečevanjem deleža gozdov, izvzetih iz gospodarjenja (gozdni rezervati, gozdovi v TNP, gozdovi, kjer ni predvidenega možnega poseka, ekocelice) in ohranjanjem dolgih proizvodnih dob v ohranjenih gozdovih, z reguliranjem iznosa biomase iz gozda in varovanjem gozdnih tal, z ohranjanjem površin gozdov zlasti v kmetijski in urbani krajini ter s povečanjem odpornosti gozdov na podnebne spremembe in njihove posledice. Večje akumulacije ogljika bodo tudi v gozdovih, kjer lastniki zaradi različnih vzrokov že dalj časa ne gospodarijo (pomembno predvsem v GGO z razdrobljeno lastniško strukturo in prevladujočim deležem zasebnih gozdov, npr. GGO Brežice, Kraško GGO, GGO Celje).

Za ohranjanje prilagoditvenega potenciala je nujno vzdrževanje genetske pestrosti gozdov in zagotavljanje ustreznega gozdnega reprodukcijskega materiala

Genetska pestrost omogoča ohranjanje prilagoditvenega potenciala gozdov na prihodnje, dokaj nepredvidljive pogoje v okolju, in s tem določa uspešnost preživetja gozdnih ekosistemov.

Strategije in usmeritve pri gospodarjenju z gozdovi, ki zagotavljajo ohranjanje in povečevanje genetske pestrosti gozda, so prilagojene značilnostim gozdnih rastišč. Ukrepi obnove in nege gozdov so tako usmerjeni v čim večji nabor avtohtonih drevesnih vrst v posameznem gozdnem rastiščnem tipu in njihovih provenienc, v prednostno zagotavljanje naravne obnove, ohranjanje samodejnega obnovitvenega potenciala gozdnih sestojev in izkoriščanje zaporednih semenskih let, s čimer se povečuje pretok genov.

Zagotoviti je treba zadosti velike številčnosti reproduktivnih populacij (z zdravim reproduktivnim delom krošenj) in ohranjanje koridorjev/povezav med gozdovi, ki omogočajo migracijo genov (peloda in semena).

V skladu z znanimi napovedmi sprememb rastiščnih pogojev zaradi podnebnih sprememb se prilagaja tudi izbor drevesnih vrst, ki mora biti vrstno čimbolj pester, pospešuje se manj ogrožene nosilne drevesne vrste, kot so hrasti in bori, pospešuje se manjšinske drevesne vrste s primernimi gozdnogojitvenimi lastnostmi in pionirskim značajem, od katerih se lahko pričakuje veliko trdoživost v različno ugodnih življenjskih razmerah.

Ob ogroženi genetski pestrosti najprej dosledno uveljavimo sonaravni gozdnogojitveni sistem, ki povečuje raznolikost na vseh ravneh (vrste, razvojne faze).

Pri obnovi s sadnjo in setvijo se uporablja genetsko pester GRM, pridobljen s pridobivanjem semena iz velikega števila dreves v času močnega cvetenja in obroda, strokovno ustrezno mešanje GRM, in na osnovi provenienčnih testov določene možnosti prenosa GRM med provenienčnimi območji. Z dopolnilno sadnjo/setvijo lahko obogatimo naravne sestoje in tako povečamo genetsko pestrost populacij mladja.

GRM zagotavljamo v mreži gozdnih semenskih objektov (GSO), ki jo sproti dopolnjujemo, razvoj GSO pa z redno nego usmerjamo v smeri optimalne proizvodnje genetsko pestrega GRM z željenimi lastnostmi, ki vrsti omogočajo preživetje v podnebno spremenljivem okolju. Za zagotavljanje nemotene obnove s sadnjo je pomembno ustrezno srednjeročno načrtovanje shranjevanja zalog semena v semenski hranilnici in zagotavljanje stalne razpoložljivosti ustreznih vzgojnih oblik sadik.

Podrobnejše usmeritve so v GGN GGO 2021–2030 navedene v poglavju 5.3.5 *Ohranjanje genetske pestrosti gozdov in zagotavljanje gozdnega reprodukcijskega materiala*.

Izboljšati je treba življenjske in prehranske razmere za prostoživeče živalske vrste in zagotavljati ustrezno prehransko kapaciteto za divjad

Ohraniti je treba vse avtohtone vrste divjadi in druge prosto živeče živali ter njihove habitate. Za izboljšanje življenjskih razmer, zlasti kvalifikacijskih vrst Nature 2000, naj se v gozdni krajini z osnovanjem mladij poveča dolžina strukturiranega gozdnega roba, v gorski gozdnati krajini naj se s čiščenjem zaraščajočih površin vzdržujejo obstoječa pasišča, vzdržujejo pa tudi grmišča in travinje. Za zagotavljanje ustrezne prehranske kapacitete je treba povečati delež mladovij in ohraniti površine senožeti in lazov. V kmetijski krajini se ohranja in oblikuje strukturiran gozdni rob, ohranja mejice, skupine drevja, mrtvice itd. Za ohranjanje življenjskih razmer naj se vzdržuje raznolika zgradba sestojev s puščanjem ustreznega števila sušic in drevesnih dupel, poveča naj se število ekocelic. Za izboljšanje prehranskih razmer naj se na gozdnem robu z nego in vnosom poveča delež plodonosnih vrst. Z ohranjanjem in vzpostavitvijo biokoridorjev naj se zagotavlja možnost prostega prehoda med populacijami.

Zagotavljati je treba usklajenost populacij rastlinojede divjadi z okoljem. Ohranjanje prehranske kapacitete za divjad je še posebej ključno na območjih, kjer je razkorak med dejanskim in modelnim deležem mladovij največji. To velja predvsem za območja jelovo – bukovih gozdov (GGO Tolmin, Postojna, Ljubljana, Kočevje in Novo mesto) in alpskih planot Jelovice in Mežakle (GGO Bled in Kranj) ter Pohorja (GGO Maribor in Slovenj Gradec) in osrednjih Karavank (GGO Kranj). Tu je treba z intenzivnejšim uvajanjem v obnovo povečati delež pomladka in mladovja. Intenzivira naj se vzdrževanje in ohranjanje pašnih površin, grmišč, vodnih virov in kalov, zagotovi dodatne pašne površine ter uvede namensko zimsko sečnjo jelk za prehrano jelenjadi. Z namenom gospodarjenja z divjadjo in izvajanjem lova na večjih ogolelih površinah (nad 2 ha) na območjih sanacije se del površin prepusti naravni sukcesiji do faze grmišč, da se zagotovi prehranska pestrost.

Treba je zmanjševati gostote jelenjadi na raven, ki bo omogočala naravno obnovo vseh ciljnih drevesnih vrst (glej LUN 2021-2030). To je predpogoj za sonaravno, malopovršinsko gospodarjenje, za izboljšanje drevesne sestave, za racionalna in smotrna vlaganja v obnovo in nego. Gostote jelenjadi oziroma njihovo številčnost se z odstrelom zmanjša na območjih jelovo-bukovih gozdov (GGO Tolmin, Postojna, Ljubljana, Kočevje in Novo mesto) in alpskih planot Jelovice in Mežakla (GGO Bled in Kranj) ter Pohorja (GGO Maribor in Slovenj Gradec) in osrednjih Karavank (GGO Kranj). Številčnost jelenjadi in srnjadi se mora zmanjšati na mero, da bo zagotovljeno ustrezno pomlajevanje in preraščanje vseh po naravi prisotnih drevesnih vrst, še posebej jelke in plemenitih listavcev v območju jelovo-bukovih gozdov. Hkrati je na teh območjih treba ohraniti intenziteto sečenj (skladno z načrti GGE) ter ohraniti vse obstoječe pašne površine. Krmljenje divjadi naj bo primarno privabljalno za potrebe monitoringa in odstrela. Na območjih, kjer se določen čas lahko zadržujejo večje koncentracije divjadi (mirne cone, zimovališča) in je večja objedenost mladja, je treba mladje zaščititi pred objedanjem. Podrobnejše usmeritve za posege v populacije divjadi, povezane z upravljanjem, so podane v LUN.

Za malo poljsko divjad je treba ohranjati manjše gozdiče in omejke v permanentno mladostnih fazah in primerno gosti in nizki zarasti (remize).

Zmanjšati je treba vpliv evropskega bobra na obvodno drevje z ukrepi individualne zaščite drevja pred objedanjem in/ali regulacijo številčnosti bobrov, po predhodni spremembi zakonodaje.

V gozdnem prostoru naj se usmerja (nenadzorovana) rekreacija. Z zaporami prometnic in kontrolo se lahko zagotovi mir v mirnih conah.

Podrobnejše usmeritve so v GGN GGO 2021–2030 navedene v poglavju 5.3.3 *Ohranjanje odnosov med gozdom in prostoživečimi živalmi* in v LUN LUO 2021-2030.

Tehnologija dela v gozdu mora biti prilagojena sestojnim in terenskim razmeram, zmožnostim lastnikov gozdov, funkcijam gozdov, skrbi za čim manjše poškodbe tal, sestojev ter stanju voda

Tudi v prihodnje bo prevladovala klasična sečnja z motorno žago. Za čim boljše realizacijo načrtovanega poseka se spodbuja raba sodobnih tehnologij sečnje in spravila (npr. strojna sečnja in sodobni žični žerjavi na dolge razdalje); s tem se viša stopnja mehanizacije gozdne proizvodnje, tako z vidika varovanja okolja, ekonomske učinkovitosti kot varnosti dela. Za spodbujanje sodobnih tehnologij je treba v načrtih GGE opredeliti področja, ki niso primerna za strojno sečnjo, ter področja, kjer je zaradi varstva tal primerno le žičniško spravilo. V vsakem konkretnem primeru, kjer se želi vpeljati sodobne tehnologije, je potrebna temeljita strokovna presoja krajevno pristojnih gozdarjev. Predvsem v zahtevnih razmerah se ukrepe predpiše v gozdnogojitvenih načrtih in odločbah. Strojno sečnjo je treba usmeriti v večje strnjene gozdne komplekse na položnejših ravninskih terenih, koncentrirane redne sečnje in v sanacijo poškodovanih gozdov.

Pospešuje se nadomeščanje vlačjenja lesa z vožnjo lesa po kolesih, kar bo prineslo manjšo potrebo po gostitvi gozdnih cest ter drugačen način gradnje oziroma prilagoditve gozdnih vlak. Vožnja lesa naj se prednostno uveljavi na daljših vlakih (nad 600 m) in vlakih, kjer vlačenje lesa ni dopustno iz ekoloških razlogov (npr. erodibilna in plazljiva območja). V strmih, z vlakami neodprtih predelih, naj se spodbuja žičniško spravilo. Pogoj za to je gradnja novih gozdnih cest.

Z obdobjim in rednim vzdrževanjem gozdnih cest je treba omogočiti izvoz tudi v neugodnih vremenskih razmerah. Z gradnjo pomožnih skladišč izven cest se omogoči nemoteno izvajanje manipulacije lesa. Umestitev pomožnih skladišč je potrebno uveljavljati kot pogoj pri rekonstrukciji in novogradnji prometnic, na katere je vezano spravilo lesa.

Po končanih delih sta nujna redno vzdrževanje in sanacija vlak. Zmanjšati je treba obseg poškodb drevja in tal zaradi dela v gozdu ter izvajati sprotne sanacije po zaključku del. Vzpodbujati je treba rabo takšnih delovnih sredstev, ki omogočajo čim manj poškodb drevja in gozdnih tal. Pri strojni sečnji to pomeni stroje z več pogonskimi osmi, prilagojeno velikostjo glede na razvojne faze gozda in usposobljene strojnike. Sečnja in spravilo naj se izvajata prioritarno izven vegetacijske dobe, dosledno naj se upoštevajo tudi vse omejitve in prepovedi (npr. prepoved spravila na razmočenih slabo nosilnih tleh).

Pri sanacijah obsežnejših naravnih ujm je treba spodbujati uporabo strojne sečnje in usmeriti aktivnosti v pomoč lastnikom pri iskanju rešitev za učinkovito izvedbo del, zlasti v predelih z več iglavci. Pri obsežnejših sanacijah naravnih ujm in gradacij podlubnikov se nudi pomoč lastnikom gozdov pri organizaciji čimprejšnje izvedbe del, zlasti pri strojni sečnji ali žičnem spravilu. Za tehnološki napredek je pomembno zagotavljanje sofinanciranja, tako z vidika varnosti in zdravja pri delu kot varstva okolja in ekonomske učinkovitosti. Pri tem je cilj čim večja profesionalizacija izvedbe del tudi v zasebnih gozdovih. Še naprej se spodbuja in razvija izobraževanja, ki so namenjena lastnikom gozdov, sodeluje s strokovnimi javnostmi ter ažurno informira splošno javnost o izvajanju ukrepov v gozdovih.

Podrobnejše usmeritve za so v GGN GGO 2021–2030 navedene v poglavju 5.3.4 *Odpiranje gozdov z gozdnimi prometnicami, vzdrževanje gozdnih cest in tehnologija pridobivanja lesa*.

Zagotoviti je treba celostno odpiranje gozdov z gozdnimi cestami in gozdnimi vlakami

Pomembna je načrtna gradnja gozdnih prometnic v pomanjkljivo odprtih predelih, ki so opredeljena kot prednostna območja na osnovi dolgih pravilnih razdalj, razdalj zbiranja in bonitete rastišč.

Gradnjo gozdnih cest se prvenstveno usmerja na pomanjkljivo odprta območja s cestami, območja z žičnim spravilom, območja traktorskega spravila z dolgimi pravilnimi razdaljami (nad 800 m), območja z večjim obsegom načrtovanih sečenj in območja z ugodno lastniško strukturo z visokim interesom za gospodarjenje z gozdom, hkrati pa se upošteva okoljske omejitve in skladnost z ostalimi rabami gozdov.

Spodbuja naj se interes lastnikov za gradnjo gozdnih cest ter se jim pomaga pri združevanju in uveljavljanju sofinanciranja. Zaradi vse pogostejših vremenskih ujm je treba redno vzdrževati gozdne ceste, zlasti skrbeti za odvodnjavanje ter utrjevanje vozišča in brežin. Določanje režima uporabe cest naj prispeva k manjšim stroškom vzdrževanja. Pri vzdrževanju imajo prednost ceste, ki so obremenjene zaradi gospodarjenja z gozdovi ali vodijo do posameznih zaselkov in domačij.

Prednostna območja za odpiranje gozdov z vlakami so tista, ki so primerna za traktorsko spravilo po tleh ali prevoz lesa s traktorsko prikolico. Novogradnje in rekonstrukcije gozdnih vlak je treba usmerjati v manj strme vlake, ki omogočajo spravilo lesa po kolesih. Zaradi spremenjene tehnologije s prevladujočim izvozom lesa s traktorskimi prikolicami mora biti gradnja vlak prilagojena novi tehnologiji. Razporeditev novih vlak naj bo prilagojena terenskim razmeram ter obstoječemu omrežju vlak. Praviloma mora biti razdalja med primarnimi vlakami najmanj dve drevesni višini odraslega drevja. Vmes izvajamo predspravilo. Gradnjo gozdnih vlak usmerjamo na predele, kjer je razdalja zbiranja večja od 50 m. V strmih pobočjih, kjer so pričakovane močnejše sečnje, se omrežje gozdnih prometnic prilagodi spravilu po zraku (žičniškemu spravilu). Odpiranje gozdov z gozdnimi vlakami je treba zagotoviti predvsem v zasebnih gozdovih in gozdovih lokalnih skupnosti. Nakazuje se potreba po gozdni prometnici – traktorski poti, ki bo utrjena z naravnim materialom in bo omogočala izvoz lesa s traktorjem ter bo bistveno cenejša, kot so gozdne ceste.

Spodbujati je treba interes lastnikov za gradnjo, jim pomagati pri združevanju in uveljavljanju sofinanciranja. Pri pridobivanju sredstev za sofinanciranje odpiranja gozdov in za vzdrževanje gozdnih prometnic je treba svetovati lastnikom gozdov ter okrepiti sodelovanje z občinami, ki za te namene še ne dajejo sredstev.

Na področjih, kjer je velika verjetnost gozdnih požarov (GGO Tolmin, Kraško GGO), se gozdove odpira tudi s protipožarnimi prometnicami in zagotavlja preventivno požarno varstvo.

Tehnologija gradnje mora upoštevati funkcije gozda, ki ga prometnica odpira, predvsem pa ne sme povzročati novih erozijskih žarišč ali preprečevati naravni odtok vode, upoštevajoč tudi vse pogostejše padavinske ekstreme. Dimenzioniranje gozdnih cest mora upoštevati izvoz lesa s priklopniki in sedlastimi vlačilci, pri vlakah pa, če je le mogoče, z gozdarskimi polprikolicami. Skladišča morajo biti primerno velika transportnim sredstvom ($> 50 \text{ m}^3$) in verjetnim večjim količinam lesa kot posledici sanacije kalamitet.

Na obstoječih gozdnih prometnicah je treba zagotavljati minimalne standarde prevoznosti.

Podrobnejše usmeritve so v GGN GGO 2021–2030 navedene v poglavju 5.3.4 *Odpiranje gozdov z gozdnimi prometnicami, vzdrževanje gozdnih cest in tehnologija pridobivanja lesa*.

Ukrepi varstva naj bodo usmerjeni v ranljive gozdove, zagotavljata se redni nadzor zdravstvenega stanja gozdov in protipožarno varstvo gozdov

Varstvo pred naravnimi ujami, gozdnimi požari in škodljivimi organizmi temelji na preventivi, to je na smotrni zasnovi sestojev, naravni vrstni sestavi, načinu in času dela v gozdu ter gozdni higieni.

Ukrepi varstva naj bodo usmerjeni predvsem v ranljive gozdove. Kjer so sestoji ogroženi zaradi škodljivih organizmov in tujerodnih vrst, je nujno intenzivno spremljanje zdravstvenega stanja in takojšnje poročanje o vseh spremembah, prav tako tudi o vseh novih najdbah (invazivnih) tujerodnih vrst. Redno naj se kontrolira zdravstveno stanje gozdov, še posebej na bolj izpostavljenih toplih legah, ter vitalnost najbolj ogroženih drevesnih vrst.

Sanitarne sečnje močno poškodovanih sestojev naj se izvajajo po načrtih sanacije. Posamezna poškodovana drevesa naj se odstranjujejo iz gozda kot del negovalnih sečenj.

Potrebna je pravočasna izvedba vseh preprečevalno-zatiralnih in zatiralnih del. Posebna skrb naj bo namenjena ukrepom varstva gozdov pred podlubniki s spremljanjem gostote populacije osmerozobega smrekovega podlubnika s feromonskimi pastmi, s kontrolno-lovnimi nastavami in sprotni sanitarni sečnji napadenih dreves z izvedbo vseh potrebnih zatiralnih ukrepov v gozdu ali zunaj gozda, sanitarno sečnjo v ujmah poškodovanih iglavcev, prednostno smreke, ter ureditvijo sečišč po opravljenih sečnjah. Mehanski in biološki ukrepi zatiranja imajo prednost pred kemičnimi.

Spremlja naj se pojavnost drugih škodljivih organizmov za redno spremljanje in poročanje, določenih s Pravilnikom o varstvu gozdov, ter druge vrste, ki jih poročevalsko, prognostično-diagnostična služba za gozdove spozna za škodljive. V hrastovih sestojih, kjer hrastova pepelovka preprečuje obnovo s hrasti (npr. GGO Novo mesto, Brežice, Celje), je pomembno pravočasno preventivno zaščititi mladje hrasta z odobrenim fitofarmaceutskim sredstvom.

Tujerodne vrste, ki se štejejo za posebej nevarne rastlinam in rastlinskim proizvodom, se spremlja in zatira po predpisih o zdravju rastlin. Še posebno pozornost naj se namenja obmejnemu območju z Italijo, Luki Koper ter Letališču Jožeta Pučnika Ljubljana. Tujerodne vrste, ki so uvrščene na sezname invazivnih tujerodnih vrst, naj se spremlja in zatira po predpisih o ohranjanju narave (veliki pajesen, žlezava nedotika). Več pozornosti naj se nameni tudi tujerodnim vrstam rastlin, ki onemogočajo nemoteno naravno obnovo gozdov z domačimi drevesnimi vrstami (navadna barvilnica).

Pred poškodbami zaradi srnjadi in jelenjadi ščitimo vse s sadnjo obnovljene površine, ponekod, predvsem v zasmrečenih gozdovih, tudi naravni pomladek za objedanje bolj priljubljenih vrst (jelka, plemeniti listavci). Zmanjšati je treba uporabo tulcev pri zaščiti posajenih sadik in povečati zaščito s premazi in škropivi. Večje posajene površine (0,5 ha do 2 ha) z za objedanje bolj priljubljenimi vrstami se ščitijo z zaščitno ograjo. Za zaščito minoritetnih vrst se lahko ogradi tudi manjše površine, v katere se te po potrebi tudi sadi. Pri sadnji listavcev sadike obeležujemo. Odpornost gozdnih sestojev je treba krepiti s spremembo drevesnih vrst, ki so bolj prilagojene na višje temperature (npr. nadomestitev doba z gradnom, deloma tudi bukvijo in pionirskimi vrstami).

Požarno so gozdovi najbolj izpostavljeni na Krasu in v Slovenski Istri ter na drugih termofilnih rastiščih v Slovenskem Primorju (Kraško GGO, GGO Tolmin, GGO Postojna). Z napovedanimi podnebnimi spremembami se bo tveganje za požare v naravnem okolju povečevalo tudi na toploljubnih legah v alpskem delu države. Gozdnogojitvene ukrepe v ogroženih gozdovih je treba usmeriti v povečevanje deleža na požare odpornejših drevesnih vrst (hrasti, bori). V požarno najbolj ogroženih borovih sestojih se naravna sukcesija usmerja v klimaksni gozd s postopnim zmanjševanjem deleža bora na račun povečevanja avtohtonih listavcev. V toploljubnih gozdovih je treba večati deleže starejših razvojnih faz in ohranjati gost polnilni sloj za vzdrževanje vlažnejše mikroklimе sestojev. Oblikujejo se ostri prehodi med razvojnimi fazami, zmanjšuje pa površina pionirskih gozdov ter panjevcev z indirektno spremembo oz. postopnim opuščanjem panjevskega gospodarjenja.

Protipožarno varstvo gozdov se zagotavlja na način, da se v požarno najbolj ogroženih gozdovih poveča dostopnost območja za intervencijska gasilska vozila z vzdrževanjem prevoznosti oziroma gradnjo protipožarnih presek in drugih prometnic. Na protipožarnih prometnicah se zagotavlja čim več izogibalšč, obračališč, vstopnih ploščadi, obvestilnih in opozorilnih tabel. V predelih, ki jih ni mogoče odpreti s prometnicami, se vzdržuje oz. gradi protipožarne steze. Usklajuje se preventivne in preprečevalne ukrepe z znanimi povzročitelji požarov (npr. železnica).

Posege v prostor usmerjamo v gozdove z manjšim pomenom ekoloških in socialnih funkcij

Ohranja se zavarovane gozdove (gozdni rezervati, gozdovi osrednjega območja TNP, varovalni gozdovi, gozdovi s posebnim namenom) in strnjene komplekse gozdov. Posege v prostor se usmerja v gozdove, kjer ekološke in socialne funkcije niso poudarjene na 1. stopnji.

V varovalnih gozdovih, gozdnih rezervatih in naravnih rezervatih posegi v prostor praviloma niso dopustni. V varovalnih gozdovih se posegi dopuščajo izjemoma, kadar ni nobene druge rešitve in je poseg nujen. V tem primeru je treba pridobiti dovoljenje Ministrstva, pristojnega za področje gozdarstva, in po potrebi izvesti ustrezne omilitvene ukrepe.

V gozdni in gozdnati krajini se ohranja strnjene gozdne komplekse in znotraj teh obstoječe negozdne travniške površine (košnja gozdnih jas) ter vodne površine z namenom ohranjanja ekološke pestrosti in zagotavljanja ostalih funkcij gozda. Gozdne komplekse se varuje pred morebitnim umeščanjem večjih infrastrukturnih objektov. Kjer so posegi nujni z vidika državnih in regionalnih strategij razvoja (hitra cesta, širitev turističnih centrov, energetika), mora upravičenost posega podati rešitve z nadomestnimi površinami in prilagoditvenimi ukrepi (nadomestni habitati) na najvrednejših območjih. Krčenje gozdov in druge posege v gozd (vetrne elektrarne idr.) naj se dovoli le v primerih, ko ti bistveno ne vplivajo na okrnjenje ekoloških in socialnih funkcij gozdov. Krčitve gozdov v gozdnati krajini naj bodo dopustne le ob navezavi na obstoječe kmetijske površine. Krčitvam v kmetijski namen se prioriteto namenja manj kakovostne sestoje na zaraščajočih površinah. Nadomestna kmetijska zemljišča se naj v največji možni meri zagotovijo na zaraščajočih površinah in v degradiranih gozdovih.

V kmetijski in primestni krajini je potrebno v največji meri ohraniti obstoječe gozdne površine in koridorje drevesne vegetacije, omejkje in protivetrne pasove, preprečiti drobljenje gozdnih zaplat ter si pri posegih v prostor prizadevati za osnovanje nadomestnih gozdnih površin. Prepreči naj se zmanjševanje gozdnatosti v kmetijski in primestni krajini (npr. Kranjsko-Sorško polje, Dravsko in Ptujsko polje, Krško-Brežiško polje, priobalni pas slovenske Istre) ter zagotovi ohranjanje ostankov nekaterih gozdov v kmetijski krajini, kot so nižinski gozdovi v GGO Murska Sobota ter hrastovi gozdovi v kmetijski krajini Spodnjih Brd in Vipavske doline.

Ohranja naj se obseg gozdnih rezervatov in varovalnih gozdov ter spodbuja razglasitev primestnih in mestnih gozdov za gozd s posebnim namenom ter s tem ohranja mestne in primestne gozdove ter jih varuje pred spremembo namembnosti (npr. GGO Kranj, Nazarje, Maribor, Ljubljana, Celje, Novo mesto). V urbanih okoljih naj se gozdne površine poveča ali vsaj ohrani.

Ohraniti je treba tudi gozdove, ki so pomembni za ohranjanje virov pitne vode. Aktivno naj se sodeluje pri umeščanju in usmerjanju rekreativne in turistične dejavnosti v gozdnem prostoru na za to primerna območja. Pripravljena je karta členitve gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma, ki določa območja gozdnega prostora, v katerih sta načeloma mogoči ježa in vožnja s kolesom brez motorja po označenih gozdnih vlakah in drugih poteh. Karta predstavlja osnovno orientacijsko strokovno podlago za presojo oziroma odločanje, dopustnost tovrstne rabe pa je treba presoditi za vsako posamezno lokacijo posebej. Medresorsko je treba določiti območja, ki bodo trajno namenjena gozdu in tam posegi v gozd načeloma niso dovoljeni, in območja, kamor kmetijska dejavnost in urbanizacija lahko posegata.

Podrobnejše usmeritve so v GGN GGO 2021–2030 navedene v poglavju 5.3.2 *Posegi v gozd in gozdni prostor*.

Večnamensko vlogo zagotavljamo v vseh gozdovih, usklajevanja rabe so ključna na območjih, kjer prihaja do nesoglasij

Večnamensko vlogo v čim večji možni meri zagotavljamo v celotnem gozdnem prostoru. Več pozornosti pri usklajevanju namenjamo območjem, kjer zaradi številnih in nasprotujočih interesov rabe gozda prihaja do nesoglasij. V primerih konkurenčnih odnosov med funkcijami dajemo prednost ekološkim pred socialnimi in proizvodnimi funkcijami. Pri tem se držimo načela, da lahko nekatere (predvsem socialne rabe) preusmerimo na druga za to primerna območja. Tako se na primer rekreacijo in turizem

usmerja v predele, kjer ne prihaja do konfliktov z ostalimi rabami gozdov (npr. zavarovana območja, mirne cone).

Večino nesoglasij nastaja v primerih povečanega pomena rekreacijske ali turistične rabe na območjih, kjer so izjemno pomembne ekološke funkcije gozda, ter na območju mestnih gozdov, kjer so interesi na majhni površini izjemno raznovrstni. Regulirati je treba obisk večjih strnjenih kompleksov gozdov, kot so Kočevski rog, Gorjanci, Rogla, Pohorje, Smrekovec, Košenjak, Snežnik in Alpe. Na teh območjih je še posebej pereče vprašanje umeščanja kolesarske dejavnosti v gozdni prostor, ki se nujno rešuje v sodelovanju z lastniki gozdov. Hkrati je treba na večfunkcionalnih območjih aktivno usmerjati obiskovalce na obstoječe poti, manj občutljiva območja, v skrajnem primeru pa tudi omejiti obisk. Gozdove naj se tudi opremi z ustrežno infrastrukturo (table itd.). Na občutljivih območjih je potrebno okrepiti gozdarski in naravovarstveni nadzor, še posebej za dejavnosti, ki povzročajo hrup in uničujejo gozdni ekosistem (štirikolesniki, kros motorji, motorne sani). Dodatno se lahko nesoglasja omejijo z režimom uporabe (zapiranjem) gozdnih cest, z vzpostavitvijo mirnih območij in ekocelic ter časovnimi omejitvami izvajanja del v gozdovih. Rabo je treba načrtno in aktivno usmerjati v sodelovanju z lastniki gozdov, pristojnimi lokalnimi skupnostmi in drugimi zainteresiranimi deležniki.

Z ohranjanjem vrstne in strukturne pestrosti gozdov se pospešuje biotsko raznovrstnost, ohranja se odmrlo drevje ter vzpostavlja mreža ekocelic

V vseh gozdovih je treba pospeševati biotsko raznovrstnost z vzpostavljanjem naravne drevesne sestave in zgradbe gozdov ter z izvajanjem ukrepov za preprečevanje škodljivih biotskih in abiotskih dejavnikov. Ohranjati je treba redke ekosisteme, gozdove v primestni in kmetijski krajini, predvsem manjše gozdne otoke in tudi gozdno drevje izven gozda. V večjih strnjenih gozdnih kompleksih naj se ohranja ali celo povečuje travniške površine, za vse gozdove, še posebej pa za območja Natura 2000, pa velja, da je treba ohranjati posebne in za živalski svet pomembne habitate. Povsod naj se ohranjajo habitatna drevesa, brlogi, gnezdišča, vodni viri, obrežna vegetacija in razgiban gozdni rob, plodonosne in manjšinske drevesne in grmovne vrste ter vsa druga naravna zatočišča. Velik pomen je treba dati izboljšanju stanja manjšinskih gozdnih habitatnih tipov. Pomembni so tudi obdobja neizvajanja sečnje ter prilagojeno gospodarjenje z gozdovi na območjih mirnih con, rastišč divjega petelina, gnezdišč zavarovanih in ogroženih vrst, zimovališč, rukališč, gozdnih jas in gozdov za pospeševanje vrstne pestrosti in v območjih gnezdenja.

Povečuje se delež gozdov, prepuščenih naravnemu razvoju, predvsem s povečanjem površine ekocelic v območjih Natura 2000 tako, da bodo ekocelice bolj razpršene po celotnem območju gozdov. Zaželeno je določanje večjih površin ekocelic (5 ha in več). V nekaterih območjih je treba povečati delež gozdov, prepuščenih naravnemu razvoju, z oblikovanjem novih oz. širitvijo obstoječih gozdnih rezervatov. Mrežo gozdnih rezervatov je treba preveriti in dopolnjevati, pri tem pa se površina obstoječih gozdnih rezervatov ne sme zmanjšati. V državnih gozdovih naj se načrtno oblikuje mreža ekocelic v obsegu najmanj 5 % gozdne površine. Ekocelice ali novi gozdni rezervati se ne izločajo v ranljivih gozdovih, kjer lahko pričakujemo žarišča podlubnikov.

Ohranja se sedanji delež odmrle biomase, ki izpolnjuje pogoje za splošen dolgoročni cilj upravljanja vrst Natura 2000. V območjih Natura 2000 je treba povečati delež odmrle lesne biomase v razredu nad 30 cm. V območju con živalskih vrst, ki potrebujejo večji delež odmrle biomase (detli, brazdar...), je treba ohranjati, večinoma pa tudi povečati delež odmrle biomase in količino odmrlih dreves v C razširjenem debelinskem razredu (npr. GGO Kočevje, Novo mesto, Bled). V conah detlov je treba odmrlo biomaso dvigniti vsaj na 5 % lesne zaloge, predvsem to usmerjati v državnih gozdovih, v katerih je primanjkljaj največji (npr. GGO Novo mesto).

V vseh GGO je treba okrepiti gozdarski nadzor, predvsem v predelih povečanega obiska gozdov zaradi rekreacije in nabiralništva ter predelih intenzivnejših sečenj.

Ukrepanje v varovalnih in zaščitnih gozdovih je treba intenzivirati

Z realizacijo načrtovanih ukrepov se varovalne in zaščitne gozdove usmerja predvsem k krepitvi varovalnega učinka gozdov, preprečevanju erozijskih procesov in ohranjanju pokrovnosti tal. V območju varovalnih gozdov, na erozijskih, plazovitih, poplavnih in plazljivih območjih, na strmih in močno skalovitih predelih je treba ohranjati stalno pokrovnost tal, raznomerno zgradbo gozda, povečevati gozdnatost, zagotoviti naravno obnovo gozda ter rastišču primerno sestavo drevesnih vrst. V predelih, ki imajo poleg varovalne poudarjeno tudi zaščitno funkcijo, se izvajajo tudi tehnične ukrepe, ki prispevajo k varovanju nižje ležečih objektov. Z aktivnim ukrepanjem se pospešuje take strukture in zgradbe gozdnih sestojev, ki so pomembne za krepitev varovalne in zaščitne funkcije gozda. Načrtovani ukrepi v varovalnih gozdovih so namenjeni ohranjanju in izboljševanju ugodnega stanja v pogledu stabilnosti pobočij, hudourniških strug in podorov. Ukrepa se prioritarno v gozdovih, kjer je poleg varovalne funkcije poudarjena še zaščitna funkcija in kjer so ti gozdovi na erozijskih in hudourniških območjih. V teh gozdovih naj se začnejo izvajati vsi ukrepi (glej usmeritve za to funkcijo), ki zmanjšujejo tveganja za naravne nevarnosti. Pomembno je vzdrževati ugodno stanje, odstranjevati staro in nevitarno drevje ter hitro sanirati posledice ujm. Ukrepanje je treba prilagoditi terenskim in rastiščnim razmeram ter prisotnosti naravnih nevarnosti.

Spodbuja se razglasitev mestnih in primestnih gozdov ter prilagojeno gospodarjenje v teh gozdovih

V mestnih in primestnih gozdovih, ki še nimajo urejenega statusa mestnih gozdov, se javna gozdarska služba aktivno vključuje v pripravo akta za razglasitev gozdov s posebnim namenom, v pripravo operativnih načrtov, če so ti predvideni z odlokom o gozdovih s posebnim namenom, ter sodeluje pri krepitvi prepoznavnosti pomena mestnih gozdov in spodbujanju odkupa. ZGS bo ozaveščal prebivalstvo o pomenu mestnih gozdov za kakovost bivanja, o primernem obnašanju in izvajanju aktivnosti v mestnih gozdovih.

Mestne in primestne gozdove se ohranja in se jih zavaruje pred krčivami. Iz mestnih občin z urejenim sistemom upravljanja mestnih gozdov (npr. Ljubljana, Celje) se prenaša dobra praksa na ostale občine, kjer se v okolici večjih mest nahajajo gozdovi s poudarjenimi socialnimi funkcijami. Tu gre za določitev gozdov s posebnim namenom, strategijo razvoja mestnih gozdov, operativne načrte ter za primere dobre prakse pri gospodarjenju s temi gozdovi in njihovem urejanju za zagotavljanje socialnih funkcij.

V mestnih in primestnih gozdovih naj se zagotavlja naslednje prioritete: zagotavljanje zdravega življenjskega okolja za meščane, zagotavljanje možnosti za oddih in rekreacijo, preživljanje prostega časa ter promocija trajnostnega turizma, zagotavljanje možnosti za vzgojo in izobraževanje, ohranjanje narave in kulturne dediščine, ustvarjanje spodbudnega okolja za lastnike gozdov in za trajnostno gospodarjenje z zasebnimi gozdovi, spodbujanje krožnega gospodarstva, krepitev prepoznavnosti pomena mestnih gozdov in razvoj celovitega upravljanja.

Za uspešnejše upravljanje z mestnimi gozdovi je treba vzpostaviti participativno načrtovanje razvoja gozdov z vključevanjem različnih javnosti (uporabniki, potencialni uporabniki, lastniki, šolske skupine, lokalni politiki, nevladne organizacije, mnenjski voditelji), pomagati lastnikom gozdov pri gospodarjenju z gozdovi in organizirati lastnike za skupno gospodarjenje z gozdovi, koordinirati organizacijo izvedbe nujnih in potrebnih del v občinskih in državnih mestnih gozdovih ter izvajati monitoring mestnih gozdov: vplivi rekreacijske rabe, stanje sestojev in dreves ob urejenih gozdnih poteh z vidika zagotavljanja varnosti za obiskovalce, stanje rekreacijske infrastrukture in opreme.

Za izboljšanje gospodarjenja z zasebnimi gozdovi je treba intenzivirati komunikacijo z lastniki gozdov

Za izboljšanje realizacije načrtovanih del v zasebnih gozdovih mora javna gozdarska služba intenzivirati komunikacijo z lastniki gozdov, izobraževalno dejavnost, obveščanje in ozaveščanje lastnikov. Ciljna publika so predvsem večji lastniki gozdov (>5ha), v nekaterih območjih tudi občine in agrarne skupnosti (npr. GGO Tolmin).

Okrepi se pomoč lastnikom pri medsebojnem sodelovanju in povezovanju, pri postopkih pridobivanja sredstev sofinanciranja za izvajanje del in nabave opreme ter pri sodelovanju z ostalimi institucijami. Lastnike je treba aktivneje vključiti v procese gozdarskega načrtovanja. Še večji poudarek naj se da svetovanju in izobraževanju preko tečajev, delavnic, predavanj in prikazov dobre prakse. Lastnike gozdov je treba izobraževati in usposablјati tako na področju gojitvenih in varstvenih del kakor tudi sečnje in spravila lesa. Lastnike je treba seznaniti s pravili varnega dela v gozdu, s sodobnimi tehnologijami in sodobno opremo za delo v gozdu. Lastnike naj se vzpodbuja k povezovanju tako pri izvedbi del v gozdovih, kjer naj bo, predvsem na majhnih in razdrobljenih posestih in v okolici večjih mest, trend po večanju deleža del, ki jih izvedejo usposobljeni poklicni izvajalci, kot tudi k povezovanju v razne oblike društev, strojnih krožkov in podobno. Omogoči naj se zaposlitve in zaslužek ljudem na podeželju z delom v gozdovih in v dejavnostih, povezanih z lesom in gozdom.

7.1.2 USMERITVE GOSPODARJENJA Z GOZDOVI GLEDE NA POUDARJENE FUNKCIJE GOZDOV

Površine gozdov s poudarjenimi posameznimi funkcijami gozda po stopnjah poudarjenosti so navedene v Prilogi 16.

Usmeritve za funkcijo varovanja gozdnih zemljišč in sestojev ter zaščitno funkcijo

V varovalnih gozdovih je pri gospodarjenju treba upoštevati režim gospodarjenja varovalnih gozdov, ki ga določajo Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom (Uradni list RS, št. 88/05 in nasl.) ter podrobnejše usmeritve za varovanje posameznih območij varovalnih gozdov, določene z GGN GGE.

Posegi, ki niso povezani z gospodarjenjem z varovalnimi gozdovi in ne bodo bistveno negativno vplivali na funkcije gozdov, zaradi katerih je bil gozd razglašen za varovalni gozd, se lahko izvedejo le na podlagi predhodno pridobljenega dovoljenja, ki ga izda pristojno ministrstvo.

V GGN GGO 2021–2030 so med usmeritvami za funkcijo varovanja gozdnih zemljišč in sestojev ter zaščitno funkcijo upoštevane tudi usmeritve, ki izhajajo iz Zakona o vodah (Uradni list RS, št. 67/02 in naslednji) (ZV-1) in usmeritev DRSV, in sicer za ogrožena območja (poplavna, erozijska, plazljiva in plazovita območja).

Na erozijskih, plazljivih in poplavnih območjih naj se po ZV-1 pri vseh posegih v gozd in gozdni prostor ter načrtovanju in umeščanju gozdnih prometnic na ogroženih območjih, kot so erozijska, plazljiva, plazovita in poplavna območja, upoštevajo veljavni predpisi s področja upravljanja z vodami in usmeritve DRSV.

V GGN GGO 2021–2030 so med usmeritve za varovalne in zaščitne gozdove vključene še naslednje smernice:

- obnovo gozdov na večjih strminah izvajati tako, da bo z naravnim pomlajevanjem zagotovljena stalna pokritost tal z naravno vegetacijo;
- gospodariti z daljšimi proizvodnimi in pomladitvenimi dobami, kot so v ostalih rastiščno podobnih gozdovih;

- sečnje opraviti z namenom dolgoročnega povečanja stabilnosti teh sestojev. V primeru kritične stabilnosti odstraniti prestara drevesa in sanirati erozijska žarišča;
- minimalno posegati v sestoje na najstrmejših, termofilnih pobočjih. V najekstremnejših delih posegati samo v smislu saniranja ali preprečevanja izval in usadov;
- temeljiti na minimalni negi, kjer je ta nujno potrebna za izboljšanje ali ohranitev zagotavljanja varovalne in zaščitne funkcije gozdov;
- pospeševati rastišču in naravnim razmeram primerno drevesno sestavo, ki najbolje zagotavlja uresničevanje varovalne in zaščitne funkcije gozda ter hkrati pomeni glavni ukrep za reševanje povečanih tveganj zaradi klimatskih sprememb v teh gozdovih. Na obrežju rek zaradi erozije ob visokih vodah pospeševati drevesne in grmovne vrste, ki so primerne logom in dobravam;
- z zagotavljanjem in izvajanjem doslednega nadzora nad stanjem hudourniških strug in ustreznim gospodarjenjem z gozdom v zalednih območjih (nižje lesne zaloge in redno odstranjevanje težkega, nestabilnega ter odmrlega drevja) skrbeti za čim manjši vnos lesenega plavja v vodotok;
- urejanje hudournikov in hudourniških zlivnih območij ni omejeno zgolj na struge vodotokov, ampak je usmerjeno v celovito urejanje prostora in preventivno protierozijsko ukrepanje v širšem zalednem območju hudourniškega območja;
- uporabljati rastišču in terenskim razmeram prilagojeno sečnjo in tehnologijo spravila lesa;
- v varovalnih gozdovih, ki imajo hkrati tudi zaščitno funkcijo in so večinoma tudi požarno ogroženi, zgraditi oziroma vzdrževati protipožarne elemente (poti in preseke).

V gozdovih s poudarjeno zaščitno funkcijo:

- upoštevati v GGN GGO 2021–2030 zapisane usmeritve glede na različno vrsto prisotne naravne nevarnosti in z ukrepanjem ohranjati oziroma pospeševati strukturo gozda, ki glede na prisotno naravno nevarnost (padajoče kamenje, plazovi ...) zagotavlja najbolj optimalno zaščito;
- po opravljeni sečnji in spravi vzpostaviti gozdni red in sanirati vse nastale poškodbe na gozdnih prometnicah ter urediti njihovo odvodnjavanje;
- na erodibilnih strmih pobočjih se izogniti vsakršnim posegom, ki povečujejo nevarnost površinske in globinske erozije (npr. gradnje infrastrukture in drugih objektov). Gozdnih vlak in cest naj se na strmih in erodibilnih tleh ne gradi;
- čas sečnje in drugih ukrepov v gozdu mora biti prilagojen infrastrukturnemu objektu, zaradi katerega je poudarjena funkcija.

Usmeritve za hidrološko funkcijo

Usmeritve za krepitev hidrološke funkcije izhajajo iz ZV-1 in so obširno predstavljene v Usmeritvah s področja upravljanja z vodami za pripravo GGN, ki jih je izdal DRSV in so v GGN GGO 2021–2030 upoštevane v poglavju 5.3.11 *Upravljanje z vodami*. Smernice za ogrožena območja po zakonu o vodah (plazljiva, plazovita, erozijska in poplavna) so v GGN GGO 2021–2030 obravnavane v poglavju 5.3.10 *Varovalni in zaščitni gozdovi*. Usmeritve za pridobitev vodnega soglasja in pravice graditi so navedene v poglavju 5.3.4 *Odpiranje gozdov z gozdnimi prometnicami, vzdrževanje gozdnih cest in tehnologija pridobivanja lesa*.

V kartne prikaze območnega načrta je vključen prikaz: plazovitih in plazljivih območij, varstvenih območij in območij poplav ter potencialnih erozijskih območij. Ker so podlage za karte (z izjemo poplavnih in vodovarstvenih območij) izdelane v grobem merilu, so karte informativne.

Dodatno pri gospodarjenju z gozdovi na območjih s poudarjeno hidrološko funkcijo upoštevamo še:

- zagotavljati stalno pokrovnost vegetacije, ustrezno razmerje razvojnih faz in ustvarjanje pogojev za uspešno naravno obnovo gozdov na ravni vodozbirnega območja;
- vzdrževati primerno stopnjo gozdnatosti, ustrezno strukturo in ohranjenost gozdov;
- pospeševati rastišču primerno drevesno sestavo, ki najbolje zagotavlja uresničevanje hidrološke funkcije;
- vzdrževati zgradbo gozdov, ki ugodno vpliva na odtok vode;
- omejiti posege na vodnih, priobalnih in vodovarstvenih območjih v skladu s predpisi o varstvu voda;
- prilagoditi časovno izvedbo sečnje, izdelave in spravila;
- prilagoditi gospodarjenje v okolici kraških jam, izvirov in studencev;
- takojšnja sanacija poškodovanih gozdov v območju 1. stopnje poudarjenosti;
- uporabljati naravi prijazno tehnologijo in naravi neoporečne stroje;
- prilagoditi gradnjo in vzdrževanje gozdnih prometnic;
- prilagoditi način skladiščenja in spravila lesa in ohranjati ustrezno širino vegetacije obvodnega pasu;
- preprečiti onesnaženje vodnih virov, upoštevati omejitve pri sečnji in spravilu za preprečevanje onesnaženja;
- vodne vire ter ostale večje objekte, povezane z vodami, vrisati v gojitvene načrte;
- vodne vire ter bližnjo okolico občasno očistiti in urediti dostope, kjer je to smiselno;
- stalno sodelovanje z vodarji in upravnimi organi pri nadzoru virov pitne vode in drugih posegih v varovana in varstvena območja (vodna in priobalna zemljišča ter vodovarstvena območja).

Usmeritve za funkcijo ohranjanja biotske raznovrstnosti

Za gozdove, ki so vključeni v območja Natura 2000 ali EPO, so predpisane posebne usmeritve za ohranjanje ugodnega stanja posameznih vrst, ki jih je potrebno pri gospodarjenju z gozdovi upoštevati in izhajajo iz Naravovarstvenih smernic za gozdnogospodarske načrte, ki jih pripravi ZRSVN. V GGN GGO 2021–2030 so vključene splošne usmeritve za območja Natura 2000 v poglavju 5.3.9 *Natura 2000 in ohranjanje biotske pestrosti* in podrobnejše usmeritve po upravljavskih conah v prilogah GGN GGO 2021–2030. Konkretne varstvene usmeritve po upravljavskih conah se v skladu z veljavnim PUN 2000 (2015–2020) smiselno vključijo v pripravo GGN GGE.

Upoštevajo pa se sledeče usmeritve:

- ohranjati in vzdrževati razgibano strukturo in vrstno raznolikost habitatov, kot so gozdni robovi, jase, košenice, kali, luže, grmišča in manjšinski ekosistemi v gozdu;
- ohranjati gozdne površine, ki pomembno vplivajo na krajinsko in biotsko raznovrstnost, členijo krajino in predstavljajo vezni člen med posameznimi območji;
- dele gozda, ki so pomemben življenjski prostor redkih in ogroženih živalskih ali rastlinskih vrst, prepustiti naravnemu razvoju oziroma v njih ustrezno prilagojeno gospodariti;
- skrbeti za neokrnjen, razgiban gozdni rob, vzdrževati in ohranjati grmišča ter preprečevati zaraščanje in pogozdovanje obstoječih gozdnih jas;
- ohranjati naravno sestavo drevesnih vrst gozdnih združb, redke drevesne in grmovne vrste ter drevje posebnih oblik in varietet;
- v gospodarskih gozdovih vzpostaviti in ohranjati zadostni delež sestojev z odraslim drevjem;

- zagotavljati zadostno količino, prostorsko razporejenost in ustrezno strukturo odmrle biomase s puščanjem posameznih dreves ali skupin dreves;
- ohranjati in vzpostavljati mrežo ekocelic, kjer se sestoj prepušča naravnemu razvoju;
- ohranjati grmovni in zeliščni sloj;
- zagotavljati naravno obnovo gozdov;
- ohranjati gostoto populacij divjadi do meje, ki še omogoča naravno obnovo sestojev z vsemi rastišču primernimi vrstami;
- zagotoviti čim prejšnjo sanacijo poškodovanih sestojev;
- pri izvedbi sečnje izvajati popolni gozdni red in zagotoviti zaščito gozdnega robu;
- uporaba ustreznih pravilnih sredstev, ki imajo najmanjši negativni vpliv;
- izvajanje del v gozdovih prilagajati zahtevam živalskih vrst, predvsem zahtevam redkih in ogroženih živalskih vrst (gnezdenje, poleganje mladičev, rukališča ...);
- vnašanje neavtohtonih rastlinskih in živalskih vrst v gozdove ni dopustno;
- odstranjevati in omejevati tujerodne vrste;
- prepovedana je uporaba gnojil, pesticidov in drugih vodnemu okolju škodljivih snovi;
- ohranjati mravljišča v naravnem stanju;
- v območjih redkih in ogroženih vrst čas in način gospodarjenja prilagoditi zahtevam vrst, ki tam prebivajo, in upoštevati obdobja neizvajanja sečnje ter prilagojenega gospodarjenja z gozdovi;
- izvajati neposreden nadzor glede na vsebino Zakona o ohranjanju narave, vključno z določili, s katerimi se ureja vožnja z vozili v naravnem okolju;
- sodelovati z ZRSVN, drugimi inštitucijami in organizacijami s področja varstva narave ter lastniki gozdov;
- ohranjati površine varovalnih gozdov, določenih z Uredbo o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom, zaradi izjemne poudarjenosti funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti.

Usmeritve za klimatsko funkcijo

- ohranjati in krepiti biološko pestre, zdrave in stabilne gozdove;
- pospeševati drevesne vrste, ki izkazujejo večjo odpornost proti neugodnim vremenskim dejavnikom, boleznim in onesnaženju;
- ohranjati vertikalno in horizontalno razslojenost;
- prepovedane so večjepovršinska oplodna sečnja in direktne premene;
- večji posegi v gozdni prostor, kot je krčenje gozdnih sestojev z namenom povečanja kmetijskih ali zazidalnih površin, niso dovoljeni;
- redno izvajati ukrepe varstva pred škodljivimi organizmi in boleznimi.

Usmeritve za higiensko-zdravstveno funkcijo

- priporočljivo je malopovršinsko gospodarjenje;
- ohranjati in pospeševati strukturno in vrstno pestrost ter pospeševati naravno drevesno sestavo;
- z izbiralnimi redčenji povečevati vitalnost ter stabilnost gozdov;
- vzdrževati bujni gozdni rob in polnilni sloj v okolici emisijskih virov in večjih naselij;
- spremljati zdravstveno stanje po posameznih drevesnih vrstah;
- prepovedane so večjepovršinske oplodnje in panjevske sečnja ter direktne premene.

Usmeritve za obrambno funkcijo

- ukrepanje naj bo malopovršinsko, omejeno predvsem na sanitarno sečnjo;
- po izvajanju vojaških aktivnosti (vadba) naj ostane območje v prvotnem stanju, torej brez posegov v zemljišča;
- odstranjevati vse odpadke, ki nastanejo med vajami. Dreves naj se ne poškoduje in trajno označuje;
- na območjih z visoko stopnjo požarne ogroženosti naj se v času razglašene visoke stopnje ogroženosti zaradi požarov ne izvaja vaj, ki bi lahko povzročile vžig;
- vaj naj se ne izvaja v času in na območju, ko bi vaje lahko vplivale na funkcijo ohranjanja biotske raznovrstnosti ali na hidrološko funkcijo.

Usmeritve za rekreacijsko in turistično funkcijo

- pospeševati raznodobno, malopovršinsko zgradbo sestojev;
- pospeševati drevesne in grmovne vrste, ki estetsko obogatijo krajino in ji dajo tipičen pečat;
- ohranjati zanimiva drevesa oz. skupine dreves in oblikovati pester gozd s spreminjajočo se obliko, zgradbo, barvo;
- izogibati se velikopovršinskim posegom, ki so dopustni le izjemoma, v primeru sanacij posledic različnih ujm;
- zagotavljati čim pestrejšo strukturo rastišča primernih drevesnih in grmovnih vrst;
- pomlajevati postopno in na majhnih površinah;
- izvajati vedutno sečnjo;
- čas sečnje prilagoditi obisku v gozdu in izvajati različne preventivne ukrepe zaradi varnosti obiskovalcev;
- prioriteto izvajati sanitarne sečnje na močno obiskanih območjih;
- v primeru del v gozdu je treba poskrbeti za varnost obiskovalcev, pravočasno in na primeren način obvestiti obiskovalce o delih in poti za čas izvajanja del zapreti;
- uporaba prijaznejših tehnologij pri gradnji in spravilu lesa;
- upoštevati rekreacijsko in turistično funkcijo pri načrtovanju gozdnih prometnic;
- skrbno izvajati gozdni red na in ob gozdnih prometnicah;
- ohranjati posebnosti v gozdnem prostoru, ki so zanimive za obiskovalce;
- redno vzdrževati rekreacijsko infrastrukturo;
- obveščati javnost o stanju gozdov, večjih posegih in urejanju rekreacijske infrastrukture;
- redna vzdrževalna dela infrastrukture in povečan strokovni nadzor;
- usmerjati rekreacijsko rabo na za to primerna območja in usmerjati obiskovalcev na obstoječe poti;
- v gozdovih s poudarjeno varovalno funkcijo prilagoditi potek planinskih poti tako, da se ne bi zaradi obiskovalcev povečala erozija, in poti na strmih predelih ustrezno zaščititi;
- postaviti opozorilne in obvestilne table na območjih, kjer obiskane poti prečkajo erodibilna območja;
- označevati poti in atraktivne točke;
- sodelovanje javne gozdarske službe (ZGS) s turističnimi, planinskimi, kolesarskimi društvi ter taborniki, skavti in lokalnimi skupnostmi.

Usmeritve za poučno funkcijo

- pospeševati vitalnost, naravno sestavo, vrstno pestrost in ohranjati estetsko zanimiva drevesa ter grmovnice;
- ob učnih poteh izvajati sadnjo manjšinskih drevesnih vrst, ki popestrijo doživljanje gozda;
- z gozdom gospodariti malopovršinsko, z daljšo proizvodno dobo (a največ za 10 do 20 let);
- zaradi varnosti izvajati reden nadzor zdravstvenega stanja gozda in po potrebi izvesti sanitarno sečnjo;
- ob učnih poteh posekati vsa suha, nevarna drevesa in odstraniti suhe veje, ki lahko ogrožajo obiskovalce;
- na območju večjega obiska gozdov redno zagotavljati urejenost sečišč;
- zagotoviti stalno urejenost in prehodnost v gozdovih;
- po sečnji in spravilu zagotavljati urejenost sečišč in vzpostaviti prvotno stanje;
- v primeru gozdarskih del poskrbeti za varnost obiskovalcev, pravočasno in na primeren način obvestiti obiskovalce o delih in poti za čas izvajanja del zapreti;
- izboljšati možnosti za vzgojno-izobraževalne aktivnosti v gozdu;
- okrepiti sodelovanje med lokalnimi skupnostmi, lastniki gozdov, SIDG, ZGS in izobraževalnimi ustanovami;
- izvajati različne preventivne ukrepe zaradi varnosti obiskovalcev.

Usmeritve za raziskovalno funkcijo

V gozdnih rezervatih veljajo splošne usmeritve za razglašene gozdne rezervate, ki jih določa Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom ločeno na režim, ki je lahko strožji ali blažji. Poleg teh usmeritev upoštevati še:

- ohranjati in/ali povečati obseg raziskovalnih ploskev in dejavnosti v različnih sestojnih tipih, območjih ali nadaljevati z začetimi raziskavami;
- načrtno spremljati stanje razvoja sestojev v gozdnih rezervatih;
- dostopne poti do rezervata je potrebno načrtovati tako, da je vpliv na razvojne procese kar najmanjši;
- dosledno upoštevati varstveni pas okoli rezervata pri gospodarjenju ter gradnji vlak in cest v sosednjih gozdovih;
- zagotoviti označitev in vzdrževanje označb mej rezervatov, morebitnih učnih poti in informacijske infrastrukture;
- spremljati obisk gozdnih rezervatov;
- ustvariti javno dostopno zbirko in evidenco zunanjih raziskav, ki se izvajajo ali so se izvedle v gozdnih rezervatih;
- izvajati proaktiven program sodelovanja z znanstveno-raziskovalnimi institucijami;
- za potrebe raziskovanja znotraj gozdnih rezervatov s strogim in blažjim varstvenim režimom določiti ploskve, kjer se lahko raziskave opravljajo;
- v primeru stalnih raziskovalnih ploskev navesti usmeritve za gospodarjenje.

Usmeritve za funkcijo varovanja naravnih vrednot

Usmeritve za funkcijo varovanja naravnih vrednot izhajajo iz Naravovarstvenih smernic, ki jih je ZGS prejel od ZRSVN ob pripravi območnih načrtov. V GGN GGO 2021–2030 so v poglavju 5.3.7 *Usmeritve*

za varstvo naravnih vrednot in zavarovanih območij narave navedene Splošne usmeritve za varstvo naravnih vrednot glede na zvrsti, v GGN GGE pa se smernice konkretizirajo.

Usmeritve za funkcijo varovanja kulturne dediščine

Usmeritve za funkcijo varovanja kulturne dediščine izhajajo iz smernic, ki jih je ZGS prejel od ZVKDS ob pripravi območnih načrtov. V GGN GGO 2021–2030 so v poglavju 5.3.8 *Varstvo kulturne dediščine* navedene Splošne kulturno varstvene usmeritve in dodatni režimi. V GGN GGE pa se usmeritve konkretizirajo.

Usmeritve za estetsko funkcijo

- ohranjati strukture gozdnega drevja, s katerimi se povečuje estetska vrednost krajine;
- pospeševati estetsko zanimive drevesne vrste;
- zagotavljati zgradbo gozdnih sestojev, ki ima večjo estetsko privlačnost;
- obnovo temeljiti na naravnemu pomlajevanju in ukrepih na manjših površinah;
- izvajati vedutno sečnjo;
- z gozdnimi prometnicami se izogibati gozdnim otokom, omejkom, obvodni vegetaciji vzdolž strug vodotokov in posameznim drevesom ter skupinam drevja in grmičevja v gozdnem prostoru in izven gozda, s katerimi se povečuje estetska vrednost krajine;
- ohranjati zanimivosti v gozdnem prostoru.

Usmeritve za lesnoproizvodno funkcijo

Za krepitev lesnoproizvodne funkcije gozdov je treba dosledno upoštevati gozdnogojitvene usmeritve in izvrševati ukrepe, zapisane v usmeritvah za gospodarjenje z gozdovi.

Usmeritve za funkcijo pridobivanja drugih gozdnih dobrin

- ohranjati izbrane semenske sestoje oziroma izbrana semenska drevesa znotraj sestoja;
- z ukrepi pospeševati proizvodnjo kvalitetnega semena;
- pri sečnji in izdelavi ter spravilu preprečiti poškodbe izbranih semenskih dreves;
- podrobnejše usmeritve za delo s semenskimi objekti so navedene v GGN GGO 2021–2030 v poglavju 5.3.5 *Ohranjanje genetske pestrosti gozdov in zagotavljanje gozdnega reprodukcijskega materiala*;
- pospeševati in zagotavljati varstvo zdravih in vitalnih dreves medonosnih vrst;
- saditi drevesa medonosnih vrst;
- načrtno postavljati čebelnjake na ustrezna mesta;
- ohranjati in pospeševati drevesne vrste, katerih dele se izkorišča kot druge gozdne dobrine (npr. kostanj, robinija);
- ohranjati in pospeševati druge vrste, katerih dele se izkorišča kot druge gozdne dobrine (npr. gobe, borovnice);
- prilagoditi čas sečnje in spravila proizvodnji nelesnih gozdnih proizvodov;
- usmerjati in izobraževati javnosti o pravilih pridobivanja drugih gozdnih dobrin;
- izvajati nadzor.

Usmeritve za lovnogospodarsko funkcijo

Usmeritve za lovnogospodarsko funkcijo so podrobneje navedene v GGN GGO 2021–2030 v poglavju 5.3.3 *Usklajevanje odnosov med gozdom in prostoživečimi živalmi*. Pri načrtovanju in izvedbi del za krepitev lovno gospodarske funkcije naj se upošteva tudi usmeritve za krepitev funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti.

Odnosi med funkcijami

Funkcije so v medsebojnih odnosih, med seboj so lahko kompatibilne, nevtralne, izključujoče ali konkurenčne.

- kompatibilni odnos; je najpogostejši (Slika 16). S pospeševanjem določene funkcije gozda ugodno vplivamo tudi na druge funkcije gozda. Na primer, krepitev varovalnih učinkov gozda praviloma ugodno vpliva tudi na druge, predvsem ekološke funkcije gozda (hidrološka, biotopska, klimatska). Pospeševanje estetske funkcije praviloma izboljšuje turistično in rekreativno funkcijo gozdov. Na splošno med funkcijami prevladuje kompatibilni odnos, to pomeni, da lahko s smiselno izbranimi ukrepi hkrati uresničujemo različne cilje gospodarjenja;
- nevtralni odnos; pospeševanje določene funkcije gozda ne vpliva na druge učinke ali rabe gozda. Največkrat nevtralni (ali pa tudi kompatibilni) odnos vidimo pri funkcijah, ki jih gozd zagotavlja že samo s svojim obstojem (npr. estetska, higiensko-zdravstvena, klimatska), saj za omenjene funkcije posebni ukrepi večinoma niso nujno potrebni;
- izključujoč odnos; pomeni, da določena raba gozda izključuje drugo rabo gozda. Takšen primer so gozdni rezervati, v katerih je prepovedana lesnoproizvodna raba gozdov. Podobno je izključujoč odnos med obrambno funkcijo in večino socialnih in proizvodnih funkcij, saj so druge rabe na obrambnih območjih vsaj začasno prepovedane. Izključujoč odnos je tudi med lovnogospodarsko in večino socialnih funkcij, saj je za pospeševanje lovnogospodarske funkcije zaželen čim manjši obisk v gozdovih ter v zvezi z njim povezane aktivnosti;
- konkurenčni odnos; pomeni, da s pospeševanjem določene funkcije gozda zmanjšamo druge učinke gozda ali primernost gozdnega prostora za drugo rabo. Primer za to je lahko vpliv poudarjene lovnogospodarske funkcije (velike gostote populacij parkljarjev) na lesnoproizvodno funkcijo gozdov. Prav tako lahko ukrepi za pospeševanje rekreacijske in turistične funkcije (npr. povišana gostota poti, velik obisk, načrtovanje nove infrastrukture) negativno delujejo na zagotavljanje varovalnih učinkov gozdov. Z večino funkcij je konkurenčno pospeševanje lesnoproizvodne funkcije, saj ukrepi, običajno povezani z izvedbo sečnje in spravila, močno vplivajo na uresničevanje drugih funkcij (npr. če čas sečnje ni usklajen z obdobjem gnezdenja, če spravilo poteka po rekreacijskih poteh).

Pregled odnosov med funkcijami je načrtovalcem v pomoč, ko v GGN GGO 2021–2030 določajo območja nesoglasij ter načrtujejo usmeritve za njihovo usklajevanje. GGN GGO 2021–2030 za območja, kjer so pomembne različne funkcije, ki med seboj niso kompatibilne, temveč so konkurenčne, izpostavljajo posebne usmeritve za preprečevanje negativnih vplivov; primer je načrtovanje ukrepov za pospeševanje rekreacije in turizma, ki zagotavljajo zaščito gozdnih rastišč in tal, s čimer se ohranja tudi varovalna funkcija gozdov. Za funkcije, ki so izključujoče, pa GGN GGO 2021–2030 v okviru načrtovanja trajnostne rabe gozdnega prostora določene rabe preusmerja oziroma izpostavlja prioritete v gozdnem prostoru. Določanje odnosov med funkcijami je namenjeno prepoznavanju tveganj, zato se je pri pripravi shematskega prikaza odnosov med funkcijami za posamezno kombinacijo funkcij upošteval najslabši možni scenarij. To pomeni, da sta lahko funkciji npr. večinoma

kompatibilni, v najslabšem primeru pa konkurenčni in je v preglednici prikazan konkurenčen odnos (npr. odnos med funkcijo varovanja kulturne dediščine in rekreacijsko funkcijo).

Funkcije	V	H	B	K	Z	HZ	O	Re	T	P	R	VND	VKD	E	L	DGD
Varovanje gozdnih zemljišč in sestojev (V)																
Hidrološka (H)	komp															
Biotopska (B)	komp	komp														
Klimatska (K)	komp	komp	komp													
Zaščitna (Z)	komp	komp	komp	komp												
Higiensko-zdravstvena (HZ)	komp	komp	komp	komp	komp											
Obrambna (O)	nevtr.	konku.	konku.	nevtr.	nevtr.	nevtr.										
Rekreacijska (Re)	konku.	konku.	konku.	komp.	konku.	komp.	izključ.									
Turistična (T)	konku.	konku.	konku.	komp.	konku.	komp.	izključ.	komp.								
Poučna (P)	nevtr.	nevtr.	komp.	nevtr.	nevtr.	nevtr.	izključ.	komp.	komp.							
Raziskovalna (R)	komp.	nevtr.	komp.	nevtr.	nevtr.	nevtr.	izključ.	izključ.	izključ.	komp.						
Varovanje naravnih vrednot (VND)	komp.	komp.	komp.	komp.	komp.	komp.	izključ.	konku.	konku.	komp.	komp.					
Varovanje kulturne dediščine (VKD)	komp.	komp.	nevtr.	nevtr.	nevtr.	nevtr.	izključ.	konku.	komp.	komp.	komp.	komp.				
Estetska (E)	nevtr.	komp.	komp.	komp.	nevtr.	komp.	konku.	komp.	komp.	komp.	komp.	komp.	komp.			
Lesnoproizvodna (L)	konku.	konku.	konku.	komp.	konku.	komp.	konku.	konku.	konku.	konku.	izključ.	konku.	konku.	konku.		
Pridobivanje drugih gozdnih dobrin (DGD)	nevtr.	nevtr.	konku.	nevtr.	nevtr.	nevtr.	izključ.	komp.	komp.	nevtr.	izključ.	konku.	nevtr.	nevtr.	konku.	
Lovnogospodarska (LOV)	nevtr.	nevtr.	konku.	nevtr.	nevtr.	nevtr.	konku.	konku.	konku.	konku.	izključ.	konku.	nevtr.	nevtr.	konku.	konku.

Slika 16: Shematski prikaz odnosov med funkcijami (komp-kompatibilni odnos; nevtr-nevtralni odnos; konku-konkurenčni odnos; izključ-izključujoči odnos)

7.1.3 GOZDNOGOSPODARSKI UKREPI

Možni posek

Najvišji letni možni posek za prihodnje ureditveno obdobje na ravni Slovenije znaša 7,5 milijona m³ (Preglednica 26). V prejšnjem obdobju je najvišji letni možni posek znašal 6,5 milijona m³, dejansko realiziranega poseka pa je bilo po evidencah poseka ZGS 77 % možnega poseka.

Višino možnega poseka se določi glede na sedanje stanje gozdnih sestojev, preteklo gospodarjenje, opredeljene strategije in gozdnogospodarske cilje. Posek je višji kot v preteklem obdobju predvsem zaradi presežka starejših sestojev in zagotavljanja stabilnosti sestojev pred naravnimi ujmami. Na višino možnega poseka močno vpliva neugodna drevesna sestava (razmerje iglavci – listavci) zaradi pospeševanja smreke v preteklosti, kar je še posebej problematično v predelih, ki so podvrženi ujmam. V vseh predelih je potrebno s posekom vzdrževati stabilnost gozdov. Možni posek znaša v povprečju 86 % prirastka oz. 21 % lesne zaloge. Pri iglavcih znaša 90 % prirastka in variira med 71 in 121 % prirastka, pri listavcih pa 83 % prirastka in variira med 57 in 95 % prirastka.

V večini Slovenije je predvidena zmerna akumulacija prirastka, ki med GGO variira med 5 in 23 % prirastka. Z akumulacijo lesne zaloge se (do neke mere) krepi sposobnost gozda za vezavo in skladiščenje ogljika. Na teh območjih se ohranja varovalni potencial gozda, prilagodi se gospodarjenje, spremlja se zdravstveno stanje in z ustreznimi ukrepi varuje tla. Zmerna akumulacija lesnih zalog na ravni države sledi zahtevam LULUCF in ciljem dolgoročne podnebne strategije Slovenije 2050 (DPS2050) ter celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta (NEPN).

V predelih ranljivih, nestabilnih gozdov, ki so pogosto podvrženi ekstremnim dogodkom in ujmam, je predviden višji možni poseki z namenom izboljšanja razmerja drevesnih vrst, zgradbe sestojev in stabilnosti gozdov. V nekaterih delih Slovenije je bil v gozdovih z močno spremenjeno ali izmenjano drevesno sestavo predvsem v monokulturah smreke v nižinskih predelih (GGO Kranj) oziroma bora

(Kraško GGO) predviden višji možni posek iglavcev. V GGO Postojna je višji možni posek načrtovan z namenom pospešitve obnove poškodovanih gozdov in izboljšanja stabilnosti sestojev.

Preglednica 26: Načrtovan možni posek za celotno Slovenijo (možni posek po GGO je v Prilogi 17)

SKUPAJ	v 1000 m ³	Posek		
		m ³ na ha, leto	% od LZ	% od P
Iglavci	34.350	2,9	21,6	90,1
Listavci	41.552	3,5	20,9	83,1
Skupaj	75.904	6,4	21,2	86,1

Gozdnogojitvena in varstvena dela

Okvirne potrebe po gojitvenih, varstvenih in ostalih delih so določene v minimalnem in optimalnem obsegu. Minimalni obseg del vključuje dela, ki omogočajo nemoteno obnovo gozda, znatno zmanjšujejo ogroženost sestojev in so zelo pomembna za krepitev biotske pestrosti in zdravja gozda oziroma za dolgoročno stabilnost gozdnih sestojev in se nanašajo na trenutno stanje mladja. Minimalni obseg del je izjemnega pomena za prilagajanje gozdov na podnebne spremembe. Optimalni obseg del zajema minimalni obseg del, dodatno povečan za dela, ki prispevajo k izboljšanju kakovosti sestojev na rastiščih in v sestojih, kjer lahko pričakujemo prav dobro in odlično kakovost, ter dodatna dela za krepitev drugih funkcij. Optimalen obseg je možno izvesti le ob dobrem sodelovanju z lastniki in z razpoložljivimi sredstvi za sofinanciranje vlaganj v gozdove iz državnega proračuna del. V splošnem je realizacija del odvisna od višine razpoložljivih proračunskih sredstev za financiranje in sofinanciranje vlaganj v gozdove, od pripravljenosti lastnikov gozdov za izvedbo teh del in od prioritet nege gozdov, ki jih določajo v glavnem nepredvideni dogodki v gozdovih, kot so naravne ujme.

Pri sonaravnem usmerjanju razvoja gozdov se izkorišča vse možnosti za obnovo gozdov po naravni poti, ki zagotavlja stabilnost bodočih gozdnih sestojev, njihovo biotsko in genetsko pestrost in se prilagaja spreminjajočim se rastiščnim razmeram zaradi posledic podnebnih sprememb. Pri negi smo za optimalen obseg upoštevali obstoječo površino mladja in površino sestojev v obnovi z bogato in dobro zasnovano, kjer naj bi bil narejen končni posek. Varstvo temelji na preventivi. Obseg ukrepov se določi glede na preteklo obdobje. Posek ima velik vpliv v nekaterih delih Slovenije zaradi prenamnožitve podlubnikov in drugih ekstremnih dogodkov v prejšnjem načrtovalnem obdobju. Nega habitatov obsega biomeliorativna dela, vzdrževanje vodotokov, kalov, košnjo jas oziroma lazov, vzdrževanje grmišč (Preglednica 27). Med dela za nego habitatov ni zajet ukrep naravni razvoj biotopov (ekocelice). Obseg izločitve ekocelic se opredeli na podlagi ciljev, zapisanih v PUN 2000, in na podlagi usklajevanja naravovarstvenih smernic za GGN GGE.

Preglednica 27: Skupni obseg načrtovanih gojitvenih in varstvenih del (obseg po GGO je v Prilogi 13)

SKUPAJ	Skupina del	Enota	Skupaj	
			minimalno	optimalno
	Obnova	ha	22.019	46.586
	Nega	ha	64.024	133.431
	Varstvo	dni	110.930	152.874
	Nega habitatov	dni	24.240	45.130

Gradnja gozdnih prometnic

Temeljna usmeritev za nadaljnje odpiranje gozdov z gozdnimi cestami so pomanjkljivo odprti predeli, določeni na podlagi metodologije Krča in Beguša (2013). To so s cestami pomanjkljivo odprte površine večnamenskih gozdov v velikosti nad 30 ha, kjer je rastiščni koeficient vsaj 5 ali več. Na podlagi strokovne presoje, predvidenega poseka, predvidenih gojitvenih in varstvenih del in potencialno ogroženih območij zaradi naravnih nevarnosti so po prioriteti okvirno izločeni pomanjkljivo odprti predeli, na katerih je v naslednjem desetletju predvidena gradnja 705 km gozdnih cest (Preglednica 28). Gradnje gozdnih cest so mogoče tudi v drugih gozdovih, zlasti v primeru povezovalnih cest v smislu skrajševanja prevoza, gradnje in rekonstrukcije poljskih in gozdnih poti iz naselij v gozdove, premika gozdarskega prometa iz naselij (gozdne ceste se direktno poveže na javne ceste) ter gradnje krajših odcepov, ki bodo omogočili umik gozdne proizvodnje z javnih cest, pri čemer pa je nujno potrebno upoštevati omejitve, ki izhajajo iz različnih varovanih, varstvenih ali ogroženih območij.

Ob načrtovanju in umeščanju tras gozdnih prometnic je potrebno preveriti območja, pomembna z vidika varstva narave, območja nepremične kulturne dediščine ter varstvena (vodovarstvena območja) in ogrožena območja (plazljiva, erozijska, plazovita in poplavna) po ZV-1. Z gozdnimi cestami pomanjkljivo odprte predele, ki bi jih bilo z gozdarskega vidika treba odpreti v naslednjem desetletju, se v besedilu in karti zasnove gozdne infrastrukture deli na tiste, na katerih je gradnja gozdnih cest z okoljskega vidika sprejemljiva, ter tiste, kjer so pri gradnji omejitve z vidika funkcij gozdov. Na slednjih je treba pri načrtovanju odpiranja predhodno pridobiti različna mnenja (DRSV, ZRSVN, ZVKDS ...), kar se rešuje na podrobnejših ravneh načrtovanja.

Pri načrtovanju gozdnih vlak prednostno obravnavamo pomanjkljivo odprte predele z gozdnimi vlakami (dosežena gostota gozdnih vlak manj kot 50 m/ha je v kraškem, gričevnatem oziroma alpskem svetu) z izjemo tipičnih terenov za spravilo po zraku (žično spravilo), kjer se načrtujejo le najnujnejše vlake (priprava dostopa za stojišča in trase žičnic). Omrežja gozdnih vlak je potrebno zgoščevati na predelih z nevarnim ročnim in kombiniranim spravilom. Pri daljših spravilnih razdaljah mora biti poudarek na rekonstrukciji obstoječih vlak s ciljem omogočanja spravila lesa po kolesih.

Preglednica 28: Okvirne načrtovane dolžine gozdnih prometnic (prikaz po GGO je v Prilogi 14)

GGO	Gradnja gozdnih cest (km)		Gradnja gozdnih vlak (km)		Gradnja protipožarnih presek (km)	
	Za optimalno odprtost	Prioritetne dolžine odpiranja v naslednjem desetletju	Za optimalno odprtost	Prioritetne dolžine odpiranja v naslednjem desetletju	Za optimalno odprtost	Prioritetne dolžine odpiranja v naslednjem desetletju
Skupaj	2.217	705	14.521	4.401	252	106

7.2 UPRAVLJANJE DIVJADI

V LUN LUO 2021–2030 so vsebovani strateški cilji, ki preko ukrepov v populacijah (odvzem) in v okolju (biomeliorativni ter biotehniški ukrepi) usmerjajo razvoj populacij divjadi, njihovega okolja ter odnosa divjad-okolje. Poleg tega nekateri cilji pomembno vplivajo na ohranjanje drugih prostoživečih živalskih in tudi rastlinskih vrst ter njihovih habitatov. Določeni strateški cilji usmerjajo razvoj populacij in okolja v zeleno smer tudi preko usmerjanja in omejevanja drugih rab prostora (npr. gozdarstvo, kmetijstvo). Načrti podajajo nabor usmeritev in ukrepov za doseg strateških ciljev, a ti ukrepi niso kvantitativno opredeljeni, saj je to v pristojnosti operativnih dvoletnih LUN. Strateški cilji se v LUN LUO 2021–2030 medsebojno prepletajo in so vsebovani v različnih poglavjih. V nadaljevanju sintezno podajamo opis ključnih strateških ciljev in usmeritev:

- ohranjanje vitalnih populacij divjadi vseh avtohtonih vrst in drugih prostoživečih živali ter njihovih habitatov;
- sooblikovanje življenjskega prostora divjadi in drugih prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst;
- optimalna trajnostna raba vrst divjadi z lovom;
- zmanjševanje ali preprečevanje nastajanja neželenih vplivov v okolju;
- omejevanje prostorske razširjenosti in številčnosti invazivnih ter drugih tujerodnih vrst;
- zagotavljanje ekološke povezljivosti;
- usklajevanje upravljanja divjadi z drugimi rabami prostora.

Ohranjanje vitalnih populacij divjadi vseh avtohtonih vrst in drugih prostoživečih živali ter njihovih habitatov

Upravljavski cilji so prvenstveno tarčno usmerjeni v ohranjanje vitalnih populacij vrst divjadi in njihovih habitatov, v nekaterih primerih pa so usmeritve tudi neposredno usmerjene v ohranjanje zavarovanih živalskih vrst. Obenem načrti (zlasti poudarjeno preko naravovarstvenih smernic in CPVO) vsebujejo številne usmeritve in omejitve ukrepov, ki so usmerjeni v ohranjanje najširše palete živalskih in rastlinskih vrst ter habitatnih tipov. Med vrstami divjadi je v posameznih LUN poudarek na tistih vrstah, katerih populacije so v območju (ali delu območja) slabo vitalne, npr.: (i) ohranjanje populacij male poljske divjadi (zlasti poljska jerebica in fazan; npr. Pomursko, Posavsko, Slovensko goriško, Ptujsko-Ormoško LUO) predvsem preko ukrepov ohranjanja strukturiranosti kmetijske krajine (podane so tudi usmeritve za kmetijski sektor) in uravnavanja populacij plenilskih vrst (lisica, kune); (ii) srnjadi (deli Notranjskega in Primorskega LUO) preko prilagajanja višine in strukture odzema ter (iii) kozoroga (Triglavskega in Gorenjskega LUO) prvenstveno preko vzpostavitve statusa avtohtone vrste. Glede zagotavljanja ohranjanja vitalnosti zavarovanih živalskih vrst so najbolj poudarjeni ukrepi ohranjanja velikih zveri (vsa LUO, kjer so velike zveri trenutno prisotne in kjer je zanje ustrezen habitat) preko zagotavljanja zadostne plenske baze (ustrezne gostote vrst parkljaste divjadi) in gozdnih kur (Triglavskega, Gorenjskega, Kamniško-Savinjskega, Pohorskega LUO) preko uravnavanja populacij plenilskih vrst in umeščanja lovskotehniških objektov. Za zagotavljanje ugodnega stanja številnih zavarovanih vrst in naravovarstveno pomembnih območij/habitatov so v vseh LUN LUO 2021–2030 vključene različne usmeritve in omejitve biomeliorativnih in biotehniških ukrepov ter lovskotehniških objektov (pogostost košenj in začetek prve košnje, prepovedi gnojenja travnikov, usmeritve oblikovanja gozdnega roba, usmeritve in omejitve pri gradnji kaluž, omejitve umeščanja krmišč itd.) ter prepovedi in časovne omejitve izvajanja lova (zlasti v povezavi z ohranjanjem vodni ptic).

Sooblikovanje življenjskega prostora divjadi in drugih prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst

Z vsemi LUN LUO 2021–2030 se opredeljujejo in načrtujejo ukrepi v okolju divjadi, ki ji delimo na biomeliorativne (npr. vzdrževanje travnikov in pašnikov v gozdnem prostoru, vzdrževanje grmišč in obrečnih pasov, vzdrževanje remiz za malo divjad, vzdrževanje gozdnega roba, vzdrževanje vodnih virov) in biotehniške ukrepe (npr. krmljenje, krmne njive, sečnja v zimskem času). Ukrepi so namenjeni zlasti zagotavljanju ustreznih habitatov divjadi (zagotavljanje prehranskih razmer, razmer za kritje, pogojev za razmnoževanje), pri čemer je v povezavi s prvim ciljem (»Ohranjanje vitalnih populacij...«) v večini območij oz. vsaj v njihovih nižinskih predelih poudarek na ukrepih, ki so usmerjeni v zagotavljanje ustreznih habitatov za malo poljsko divjad (le-ta ima najbolj degradirane habitate). Ukrepi v sredo- in visokogorju so usmerjeni predvsem v preprečevanje zaraščanja kmetijskih površin z namenom ohranjanja habitatov rastlinojede parkljaste divjadi. Poleg vpliva na divjad pa imajo ti ukrepi mnogo širši pozitiven vpliv na biotsko raznovrstnost, mozaičnost krajine ter na stanje številnih rastlinskih in živalskih vrst ter njihovih habitatov. Drug pomemben cilj, ki ga zasledujemo s to skupino ukrepov, je preprečevanje neželenih vplivov divjadi v okolju s poudarkom na preprečevanju objedenosti gozdnega mladja od rastlinojede parkljaste divjadi (cilj je poudarjen na vseh območjih, kjer

je pomlajevanje zaradi vpliva rastlinojede divjadi neustrezno – v največjem obsegu v Gorenjskem, Notranjskem, Kočevsko-Belokranjskem LUO – glej cilj »Zmanjševanje ali preprečevanje nastajanja neželenih vplivov v okolju« v nadaljevanju) in preprečevanju škod v kmetijski krajini (škode na kmetijskih kulturah; najbolj poudarjeno v Pomurskem LUO). Pri sooblikovanju habitatov v kmetijski krajini imajo bolj kot biomeliorativni in biotehniški tehniški ukrepi, ki jih neposredno načrtujemo v LUN, vpliv ukrepi v okviru kmetijske politike. Zato vsi LUN LUO vsebujejo tudi usmeritve za kmetijski sektor, kakor tudi usmeritve za vključevanje lovskega sektorja pri oblikovanju kmetijske politike in pri posegih v (kmetijski) prostor (glej cilj »Usklajevanje upravljanja divjadi z drugimi rabami prostora«).

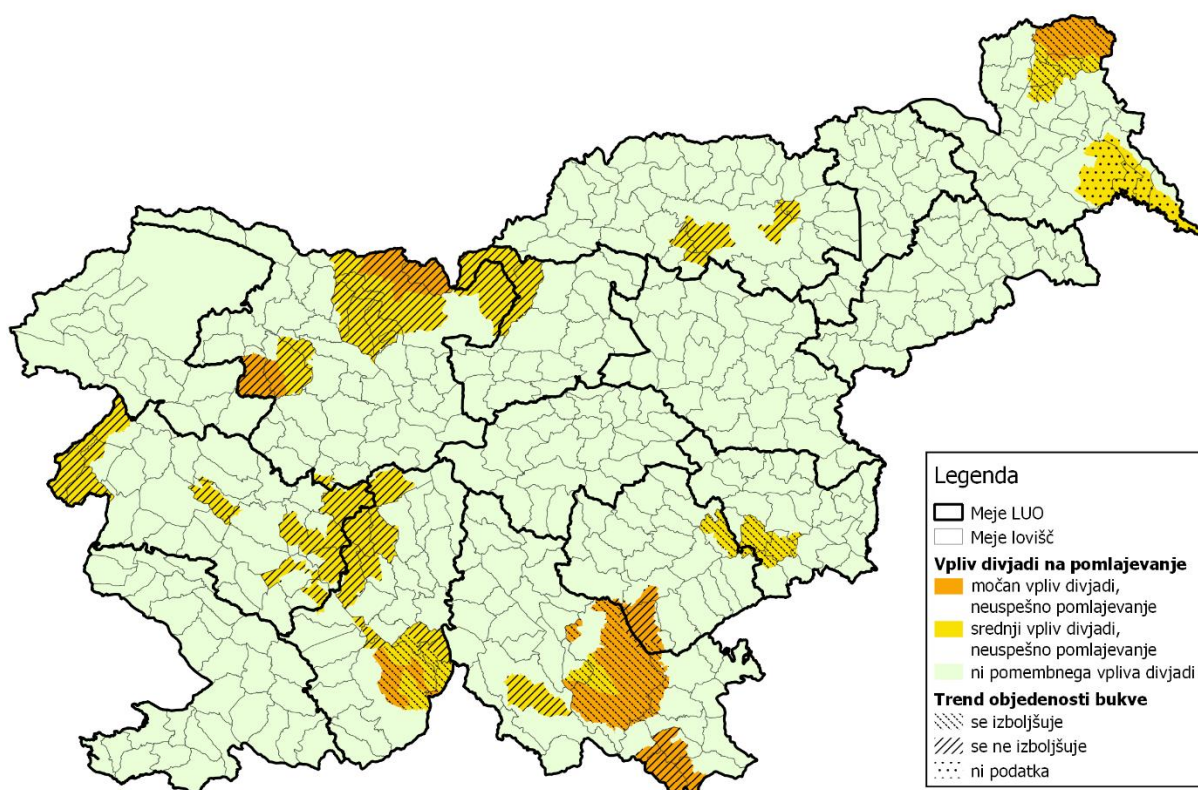
Optimalna trajnostna raba vrst divjadi z lovom

Pomemben strateški cilj LUN LUO 2021–2030 je tudi usmerjanje populacij divjadi (in njihovega okolja) na način, da zagotavljajo trajnostno rabo divjadi kot obnovljivega naravnega vira v smislu trofejnega in rekreativnega lova ter pridobivanja divjačine. Cilj je torej pomemben v ekonomskem smislu, saj prodaja trofejnega lova in divjačine pomeni vir prihodkov upravljavcev lovišč, ki se (vsaj deloma) vrne v lovišča v obliki ukrepov v okolju, kar ima pomemben doprinos k ostalim strateškim ciljem. Poleg tega lovni turizem prinaša posredne dohodke od ostalih dejavnosti (npr. nočitve, hrana), ki imajo lahko lokalno tudi velik pomen. Trajnostna raba divjadi je pomembna tudi z vidika zagotavljanja motiviranosti lovcev in s tem vzdrževanja njihovega pozitivnega doprinosa v procesu lovsko upravljavskega načrtovanja in pri drugih družbeno pomembnih nalogah (izvajanje odstrela, sodelovanje pri spremljanju stanja populacij, nadzor v naravi itd.). Cilj dosegamo predvsem preko načrtovanja ustrezne višine in starostne ter spolne strukture odvzema posameznih vrst divjadi, pri čemer stremimo k temu, da ta cilj ni v nasprotju z ostalimi cilji (npr. ohranjanje vitalnih populacij, preprečevanje nastajanja neželenih vplivov v okolju). Ta cilj je zlasti pomemben v LUO, kjer so večja lovišča s posebnim namenom (Notranjsko, Kočevsko-Belokranjsko, Gorenjsko, Pohorsko), poudarjeno usmerjen pa je v tiste vrste divjadi, ki so v območju ali v delu območja lovno (v ekonomskem ali rekreativnem smislu) najbolj zanimive (zlasti jelenjad, srnjad, divji prašič, gams).

Zmanjševanje ali preprečevanje nastajanja neželenih vplivov v okolju

V preteklem obdobju so najmočnejše naraščale populacije ravno tistih vrst, ki lahko imajo (za človeka) najbolj negativne vplive v okolju, kot so objedenost gozdnega mladja in ostali vplivi na gozd, škode v kmetijstvu, prometne nesreče, pojav divjadi v urbanih okoljih itd. – to sta zlasti divji prašič in jelenjad. Zmanjševanje ali preprečevanje nastajanja neželenih vplivov v okolju je zato cilj, ki v načrtovalskem obdobju 2021–2030 zelo pomembno in konkretno usmerja upravljavske odločitve v večini LUN LUO 2021–2030. Zlasti poudarjen je pod-cilj zmanjšanja vpliva rastlinojede parkljaste divjadi na gozdno mladje oz. izboljšanje uspešnosti pomlajevanja gozda. Za potrebe zasledovanja tega cilja smo na podlagi serije kvantitativnih kazalcev stanja in trendov gozdnega mladja ter ekspertne ocene pripravili karto (ne)uspešnosti pomlajevanja gozda po posameznih GGE za območje cele Slovenije (Slika 17). Cilj je poudarjen v vseh LUO oz. delih LUO, kjer smo zaznali neuspešno pomlajevanje gozda zaradi vpliva divjadi – v največjem obsegu v Gorenjskem, Notranjskem in Kočevsko-Belokranjskem LUO. Ukrepi za dosego cilja so prvenstveno usmerjeni v zmanjšanje lokalnih gostot populacij jelenjadi preko načrtovanja ustrezne višine in starostno-spolne strukture odvzema (v okviru dvoletnih LUN). Zelo lokalno so usmerjeni tudi k ostalim vrstam divjadi – npr. muflon na Boču (Ptujsko-Ormoškem LUO). Drug pomemben pod-cilj v okviru obravnavanega cilja je zmanjševanje obsega škod v kmetijski krajini (kmetijske kulture in travniki). Ukrep je najbolj intenzivno usmerjen v divjega prašiča in jelenjad, ki v Sloveniji skupno povzročita čez 95 % škod v kmetijstvu. Prostorsko je ta cilj zasledovan v vseh LUO oz. v delih LUO, kjer je prisotna kmetijska krajina, najmočnejše pa je poudarjen v Pomurskem LUO, ki ima daleč največji obseg škod v Sloveniji. Lokalno je pod-cilj usmerjen tudi v druge vrste – npr. srnjad in siva vrana v vinogradniških, sadjarskih in zelenjadarskih območjih (Posavsko, Slovensko goriško,

Ptujsko-Ormoško LUO). Cilj je usklajen tudi z usmeritvami za gospodarjenje z gozdovi glede izboljšanja prehranske zmogljivosti okolja, ki so vključene tudi v GGN GGO 2021–2030.

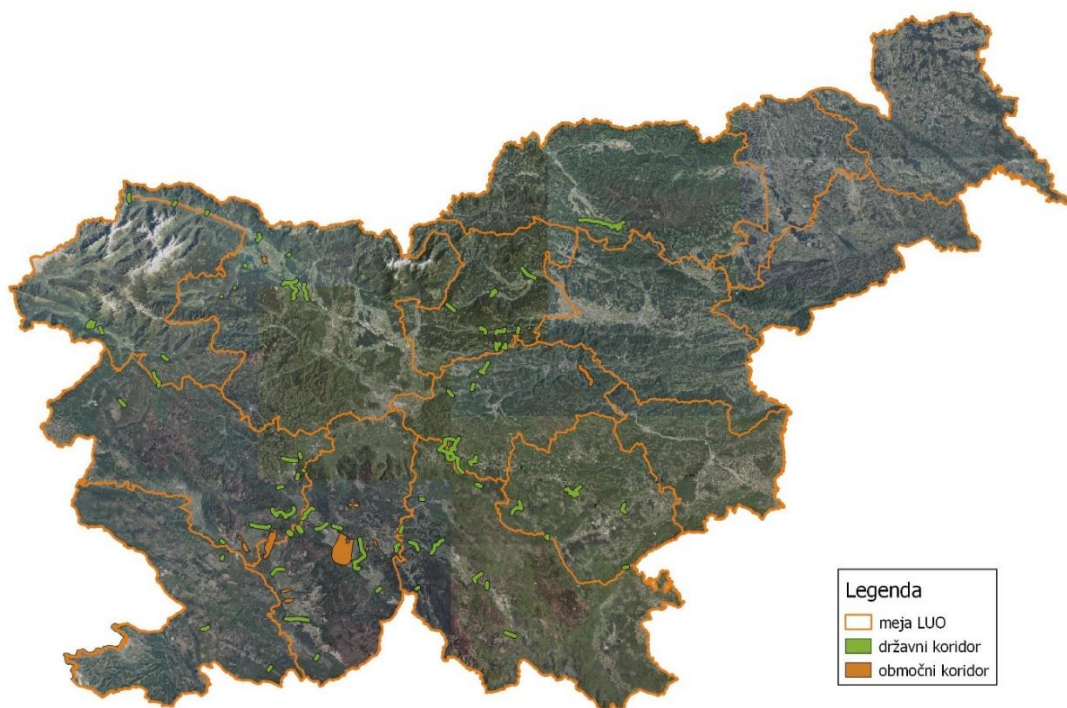
Slika 17: Vpliv divjadi na uspešnost pomlajevanja gozda

Omejevanje prostorske razširjenosti in številčnosti invazivnih ter drugih tujerodnih vrst

Pri nas je kot divjad opredeljenih šest tujerodnih vrst: pižmovka, nutrija, rakunasti pes (v Sloveniji se pojavlja le občasno), muflon, damjak in kozorog. Med temi so prve tri invazivne; v vseh LUN LUO 2021–2030 sta zanje predvidena strateška cilja preprečevanja njihovega širjenja in omejevanja številčnosti populacij oz. na območjih, kjer se vrste pojavijo na novo – zgodnje odkrivanje in popolni odvzem osebkov. V večini primerov to pomeni neomejen odvzem, obenem pa usmeritve LUN LUO 2021–2030 dopuščajo možnost številčnega načrtovanja odvzema, saj lahko s takim pristopom v nekaterih primerih bolj učinkovito dosežemo cilj; doseganje takega ukrepa je namreč preverljivo in predvideva tudi sankcije za nedoseganje (za razliko od neomejenega odvzema, katerega doseganje ni preverljivo). Glede na naraščajočo populacijsko dinamiko in zaznane negativne vplive v okolju je od invazivnih vrst cilj najbolj usmerjen v nutrijo (vsa LUO). Pri damjaku in muflonu je obravnavan cilj izpostavljen povsod, kjer se vrsti prostorsko širita ali je zaznan njun negativen vpliv na domorodne živalske ali rastlinske vrste (npr. muflon v Ptujsko-Ormoškem LUO, damjak v Posavskem in Novomeškem LUO). Kozorog predstavlja izjemo od tega cilja; glede na ogroženost vrste in novejša podatke o njegovi avtohtonosti pri nas (Nève Repe, 2023) je pri kozorogu v LUN za Triglavsko in Gorenjsko LUO določen cilj formaliziranja statusa domorodne vrste in izvedbe ostalih potrebnih aktivnosti za njegovo dolgoročno ohranitev.

Zagotavljanje ekološke povezljivosti

V Sloveniji so prisotne velike površine ohranjenih habitatov živalskih vrst, ki so pretežno vezane na gozd in imajo velika območja aktivnosti ter dolge disperzijske razdalje (npr. velike zveri, jelenjad, divji prašič). Vendar pa so habitatno primerne površine pogosto prekinjene in medsebojno slabo povezane zaradi razdrobljenosti krajine (preplet gozdnate in kmetijske ter urbane krajine), infrastrukturnih objektov ter drugih antropogenih rab prostora in motenj. Za namen dolgoročnega ohranjanja, preprečevanja genetskega siromašenja populacij prostoživečih vrst živali, ohranjanja njihovih migracijskih poti, zmanjševanja neželenih vplivov v okolju (npr. povozi, škode v kmetijstvu) je ključnega pomena ohranjanje ekološke povezljivosti med gozdnimi kompleksi. Slednje zagotavljamo z varovanjem t. i. (bio)koridorjev, t. j. prehodov med populacijami oz. deli populacijskih območij, po katerih lahko živali prečkajo sicer habitatno manj primerna okolja. Do sedaj koridorji niso bili nikjer celovito opredeljeni. Zato je bila v okviru območnih načrtov izdelana metodologija za določanje koridorjev, ki naslavlja opisano problematiko (Javornik in sod., 2022). Metodologija temelji na analizi večjih gozdnih kompleksov, ki so pomemben življenjski prostor vrst živali z zahtevo po večjem življenjskem območju in možnostmi za njihovo medsebojno povezovanje. Dodatno so se pri opredelitvi koridorjev upoštevali tudi podatki o povozih teh vrst na prometnicah ter njihove ekološke zahteve, kot so na primer velikost domačega okoliša, disperzijski potencial, izogibanje antropogenim strukturam. Rezultate modeliranja smo nato dodatno preverili in ustrezno dopolnili na podlagi ekspertne ocene, pri čemer so bili dodani še t. i. območni koridorji, ki so pomembni za zagotavljanje povezljivosti prostora na območni ravni. Na ta način smo dobili natančno prostorsko opredeljene koridorje, ki smo jih v obliki kart in opisov za posamezna območja vključili v LUN LUO 2021–2030. Na ravni Slovenije je bilo izločenih 97 koridorjev (Slika 18), ki se nahajajo v enajstih LUO in skupaj pokrivajo približno 23.200 ha površin. Poleg opredelitve koridorjev območni načrti vsebujejo tudi usmeritve za njihovo dolgoročno ohranitev pred nadaljnjo fragmentacijo, vključno s prepovedjo krčenja gozdov in usmeritvami za povečanje pokritosti območij z gozdnim in grmovnim rastjem ter preprečevanjem pozidave v kmetijski krajini.

Slika 18: Prikaz koridorjev v Sloveniji

Druga raven zagotavljanja ekološke povezljivosti, ki jo naslavlja LUN LUO, je povezljivost kmetijske krajine, ki je zlasti ključna za ohranjanje vrst male poljske divjadi in tistih zavarovanih živalskih vrst, ki so vezane na strukturirano kmetijsko krajino. V preteklih letih oz. desetletjih se je predvsem zaradi intenziviranja kmetijstva drastično poslabšala kakovost in povezljivost habitatov navedenih vrst. Vsi LUN LUO 2021–2030 vsebujejo usmeritve za kmetijski sektor, ki so namenjene preprečevanju nadaljnje degradacije in revitalizaciji habitatov za vrste strukturirane kmetijske krajine (glej cilj »Usklajevanje upravljanja divjadi z drugimi rabami prostora«). Ta cilj je zlasti poudarjen v LUO, kjer je velik delež kmetijske krajine in so lokalno še ohranjene populacije male poljske divjadi (Pomursko, Slovensko goriško, Ptujsko-Ormoško LUO).

Usklajevanje upravljanja divjadi z drugimi rabami prostora

Ta cilj se prepleta z zgoraj navedenimi cilji (in jih posredno zasleduje), obenem pa je v smislu načina pristopa novost in pomemben doprinos LUN LUO 2021–2030. Možnosti usmerjanja populacij divjadi in njihovega okolja so v okviru lovsko upravljavskih načrtov omejene na neposredne posege v populacije divjadi (zlasti z odstrelom) in na ukrepe v okolju divjadi, ki pa zajemajo le zelo majhen delež habitatov divjadi in majhen delež vseh človekovih vplivov na okolje divjadi. Bistven vpliv na okolje divjadi imajo namreč tudi druge rabe prostora, npr. gozdarstvo, kmetijstvo, turizem, rekreacija. Te rabe pogosto ožijo življenjski prostor, zmanjšujejo prehranske možnosti, poslabšujejo možnosti za gnezdenje, poleganje in vzrejo mladičev, spreminjajo življenjski ritem z vnašanjem nemira ter slabšajo ekološko povezljivost prostora ali celo predstavljajo neposredni vir smrtnosti živali. Vsi LUN LUO 2021–2030 zato vsebujejo usmeritve za druge rabe prostora, katerih namen je preprečevanje oz. zmanjševanje obsega navedenih negativnih vplivov (usmeritve za gospodarjenje z gozdovi, usmeritve in omejitve pri posegih v prostor, usmeritve in omejitve različnih dejavnosti v gozdu in gozdnem prostoru). Te usmeritve in omejitve so podane v posebnem poglavju v vsakem LUN LUO 2021–2030 (*7.5 Usklajevanje rabe prostora in odprava nesoglasij pri rabi prostora*). Usmeritve za gospodarjenje z gozdovi so vključene tudi v GGN GGO 2021–2030. Navedena so območja poudarjenosti funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti in lovnogospodarske funkcije ter omejitve in usmeritve za ta območja (npr. prostorske in časovne omejitve izvajanja del okrog habitatno pomembnih lokacij/območij – rastišč, zimovališč ipd.). Dalje so podane usmeritve in omilitveni ukrepi pri raznih posegih v prostor (npr. umeščanje in gradnja infrastrukturnih objektov). Posebna pozornost je namenjena usmeritvam za posege v kmetijsko krajino z namenom ohranjanja kakovosti in povezljivosti habitatov vrst, ki so vezane na ta prostor (npr. mala poljska divjad) ter usmeritvam oz. omejitvam na območju koridorjev (npr. ohranjanje gozda in vegetacijskih struktur, omejevanje pozidave). Na koncu so podane še usmeritve in omejitve za ostale rabe prostora (npr.: turizem, rekreacija) z namenom blaženja njihovih negativnih vplivov na divjad in ostale vrste prostoživečih živali (npr. umeščanje rekreacijskih in turističnih objektov, prostorsko usmerjanje aktivnosti).

8 PREDNOSTNE NALOGE IN PRIPOROČILA

Z namenom izboljšanja izvajanja GGN GGO 2021–2030 in LUN LUO 2021–2030 ter povečanja njihovih pozitivnih vplivov na okolje so bile v procesu izdelave in sprejemanja načrtov ter postopku CPVO podane prednostne naloge (priporočila), ki pa se ne nanašajo na določila GGN GGO 2021–2030 in LUN LUO 2021–2030, temveč na izvedbene pogoje in strokovne podlage za podrobnejše načrtovanje ter politiko (Preglednica 29, Preglednica 30).

Preglednica 29: Prednostne naloge, ki presegajo okvir GGN GGO 2021–2030 in so pomembne za izvajanje javne gozdarske službe in gozdno politiko

Sklop	Prednostne naloge
Spremembe pravnih predpisov in finančne spodbude	<p>Poveča se stopnja financiranja v gozdovih s prvo stopnjo poudarjenosti ekoloških in socialnih funkcij, pripravi se sistem financiranja del v gozdovih z izjemno poudarjenimi funkcijami (npr. varovalna, zaščitna ...), kjer prihodki iz ukrepov ne pokrijejo stroškov izvedbe, je pa ukrepanje nujno za zagotavljanje funkcij gozdov.</p> <hr/> <p>Za doseganje varstvenih ciljev, povezanih s količino odmrle biomase, se predlaga sprememba Pravilnika o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove, saj 5–7 odmrlih ali odmirajočih dreves B+C debelinskega razreda, potrebnih za dobro stanje saproksilnih vrst skladno s PUN in GGN GGO, pomeni vsaj 20 m³/ha (sedanja omejitev v Pravilniku je 10 m³/ha). Prav tako je skladno s pravilnikom vrednost odškodnine za drevo, ki se pušča v gozdu, 25 €/m³, kar je glede na povprečne odkupne cene lesa močno podcenjeno; predlaga se sprememba Pravilnika in povečanje vrednosti na 50 €/m³.</p> <hr/> <p>Pravila državnih pomoči za okoljske ukrepe, kot so na primer prepuščanje gozdov naravnemu razvoju v zasebnih gozdovih za obdobje 20 let (ekocelice brez ukrepanja), puščanje habitatnega drevja in odmrle lesne biomase, ne bi smela veljati.</p> <hr/> <p>Na podlagi novih normativov varstvenih in gojitvenih del za obvladovanje ITVR je treba spremeniti Pravilnik o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove. Za uspešno zatiranje ITVR v gozdovih se opredelijo sredstva Podnebnega sklada, s katerimi se ugotovijo najučinkovitejše metode varstvenih in gojitvenih del (odstranjevanje, preprečevanje širjenja, uspešna vzgoja avtohtonih sestojev) ter opredeli normative teh del.</p> <hr/> <p>Za potrebe vzpostavitve gozdarskega nadzora je treba spremeniti Zakon o gozdovih in/ali Zakon o ohranjanju narave, s katerima se omogoči za potrebe nadzora avtomatske vpogleda vsaj v baze podatkov nadzornikom o registru prebivalstva, registru motoriziranih vozil in vzpostavi obvezno registracijo motoriziranih vozil na način, kot je to urejeno s cestnoprometno zakonodajo.</p> <hr/> <p>Poda se predlog povišanja glob, izrečenih zaradi neupoštevanja pravnih podlag prepovedi obiska gozda.</p> <hr/> <p>Vzpostavi se pravni sistem za ohranjanje gozdnega prostora in drugih habitatov (mejice, omejki, strukturiran gozdni rob, mrtvice itd.), ki zagotavljajo življenjski prostor prosto živečim živalskim vrstam.</p> <hr/> <p>Zagotovi se sofinanciranje vlaganj za optimalni obseg gojitvenih, varstvenih in ostalih del.</p> <hr/> <p>Zagotovi se finančna sredstva za kartiranje gozdnih rastišč v predelih, kjer ni ustreznih fitocenoloških podlag.</p> <hr/> <p>Okrepi se izobraževanje lastnikov gozdov o pomenu vlaganj v obnovo in nego, o pomenu izvajanja gojitvenih del za stabilnost in kakovost sestojev, o delu v varovalnih in zaščitnih gozdovih, o pomenu ukrepov za prilagajanje gozdov na pričakovane podnebne spremembe. Sredstva za izobraževanje se zagotovijo iz različnih finančnih virov (npr.: proračun RS, PRP, Gozdni sklad, Podnebni sklad).</p>

Raziskave in razvoj metodologij	<p>Pripravi se študija vpliva podnebnih sprememb na gozdne sestoje s predlogi ukrepov za prilagajanje sestojev na podnebne spremembe, ki bo lahko učinkovita podpora za izdelavo GGN GGE.</p> <hr/> <p>Izvajajo se raziskave naravnih procesov v gozdnih rezervatih, v katerih so bile do sedaj raziskave pomanjkljive.</p> <hr/> <p>Izvajajo se raziskave s področja pomlajevanja in preraščanja hrasta na hrastovih rastiščih.</p> <hr/> <p>Pospešujejo se raziskave gospodarsko zanimivih drevesnih vrst, ki bodo lahko alternativa smreki v luči podnebnih sprememb (npr. bori, macesen, jelka).</p> <hr/> <p>Preveri in dopolni se metodologijo uspešnosti pomlajevanja za ugotavljanje odnosov gozd divjad.</p> <hr/> <p>Izvede se kartiranje območij, ogroženih zaradi naravnih nevarnosti, ki bo pomembna strokovna podlaga za obnovo GGN GGE, in oceni ustreznost sestojnih zgradb.</p> <hr/> <p>Z interdisciplinarnim pristopom se razvije metodologijo za oceno nosilne zmogljivosti gozdnega prostora glede rekreacije in turizma s poudarkom na urejanju gorskega kolesarjenja.</p> <hr/> <p>Na podlagi obstoječih primerov dobrih praks upravljanja mestnih gozdov se nadaljuje z razvojem upravljanja mestnih gozdov.</p>
Drugo	<p>Poveča se aktivnosti za zagotavljanje gozdarskega nadzora na območjih z izjemno poudarjenimi funkcijami, kot so mestni in primestni gozdovi, zelo obiskana naravovarstveno pomembna območja itd.</p> <hr/> <p>Dolgoročni cilj gozdov, prepuščenih naravnemu razvoju, se lahko doseže tudi z odkupi in menjavami gozdov s strani države in določitvijo teh gozdov z Uredbo o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom za gozdne rezervate. Poleg tega se lahko v državnih gozdovih t.i. »dislocirane« parcele zemljišč v soglasju s SiDG določi za gozdove, prepuščene naravnemu razvoju.</p> <hr/> <p>ZGS v sodelovanju z ZRSVN pripravi protokol in usmeritve za sanacijo posledic ujm v predelih, pomembnih za ohranjanje biotske raznovrstnosti (Natura 2000) in varstva narave (npr. zavarovana območja) z vidiki, pomembnimi za zagotavljanje doseganja ciljev ohranjanja biotske raznovrstnosti in varstva narave.</p> <hr/> <p>Pristojno ministrstvo (MOP) pripravi kakovostne strokovne podlage za ogrožena območja po ZV-1 (področje plazljivosti, plazovitosti in erozije) v primernem merilu (1:50.000), ki bodo v naslednjem obdobju podlaga za posodobitev karte funkcij gozdov. Območja naj se predhodno medsektorsko uskladi in jih skladno s 83.členom ZV-1 sprejme Vlada Republike Slovenije.</p> <hr/> <p>Spodbuja se sodelovanje z lesarstvom in lesarsko industrijo za čim večjo predelavo lesa; na ta način se zagotavlja trajnostna predelava lesa v izdelke, ki prinese dolgoročno shranjevanje CO₂ in lahko pomembno pripomore k blaženju podnebnih sprememb. Energetsko rabo lesa se spodbuja le za lesne ostanke in tiste sortimente, ki se jih na trgu ne da oplemenititi.</p> <hr/> <p>Vzpostavi se sistem natančne spremljave sortimentne in vrednostne strukture lesa v prodaji z možnostjo uporabe na ravni gozdnogospodarskega območja.</p> <hr/> <p>Nujna je debirokratizacija postopkov JGS (pri gradnji gozdnih prometnic, subvencijah itd.).</p>

Preglednica 30: Pregled prednostnih nalog v LUN LUO 2021–2030

Sklop	Prednostne naloge
Izboljšanje stanja populacij divjadi	Ohranjanje in izboljšanje vitalnosti populacij male poljske divjadi (npr. ohranjanje in izboljšanje habitatov, kot so grmišča, mejice, obvodni pasovi, remize; določitev dejavnikov, ki negativno vplivajo na malo divjad; izobraževanje lovcev glede primerov dobrih praks za izboljšanje življenjskih pogojev male poljske divjadi).
	Prilagajanje kmetijskih dejavnosti v smeri zmanjševanja negativnih vplivov na prostoživeče živali (npr. način košnje, omejevanje velikopovršinskih monokultur, ekološka, malopovršinska pridelava poljščin itn.).
	Preprečevanje zaraščanja in izgube pašnih površin za divjad (medsektorsko sodelovanje, razširitev nabora finančnih mehanizmov).
	Prijava in izvedba projekta/raziskave z namenom preprečevanja izumrtja in dolgoročne ohranitve alpskega kozoroga v Sloveniji (reševanje problematike slabšanja viabilnosti z doseljevanjem osebkov, vzpostavljanje povezljivosti s snovanjem novih kolonij, sprememba statusa vrste iz tujerodne v domorodno vrsto).
	Spodbujanje intenzivnega odstrela malih zveri na območju habitatov gozdnih kur.
Neželeni vplivi divjadi v gozdu	Razvoj in optimizacija metod za ugotavljanje objedenosti gozdnega mladja (npr. prilagoditev metode v smeri uporabnosti rezultatov tudi za manjša območja, npr. GGE, lovišča, manjšinski habitati, večje ogolele površine; določitev kritičnih stopenj poškodovanosti, ko je ogroženo doseganje gozdnogojitvenih ciljev).
	Optimizacija nabora ukrepov v okviru gojenja gozdov za zmanjšanje objedenosti gozdnega mladja.
	Presoja ustreznosti lokacij krmišč z vidika možnosti vpliva divjadi na gozdno mladje (muflon).
Škode po divjadi	Razvoj in poenotenje meril za ocenjevanje škode po divjadi (poenotenje cenikov za plačilo odškodnin; razvoj metode ocenjevanja škode v gozdnih sestojih; opredelitev kriterijev in meril za določanje odškodnin; opredelitev zakonskega določila varovanja premoženja kot dober gospodar; določitev merila minimalne potrebne zaščite pri varovanju premoženja).
	Iskanje rešitev za reševanje konfliktov z divjadjo na nelovnih površinah, priprava smernic za izboljšanje upravljanja divjadi in reševanja konfliktov z divjadjo na nelovnih površinah.
	Iskanje načinov za učinkovito zmanjševanje obsega škod v kmetijstvu (predvsem škod po jelenjadi in divjem prašiču).
	Iskanje rešitev glede širjena populacije sive vrane in njenega izrazito negativnega vpliva v urbanem okolju in predelih z intenzivno pridelavo poljščin.
Negativni okoljski vplivi na divjad	Preučitev, kako rekreativne dejavnosti tako podnevi kot v nočnem času (npr. vožnja v naravnem okolju, plezanje izven urejenih plezališč) vplivajo na divjad in upravljanje le-te ter razmislek o možnih ukrepih za zmanjšanje teh negativnih vplivov (npr. določitev režimov rabe prostora in nadzor nad izvajanjem režimov na območju mirnih con, usmerjanje turizma na manj občutljiva območja).
	Preučitev vpliva velikih zveri in šakala na parkljasto divjad (npr. vpliv medveda in šakala na populacijo srnjadi) in upoštevanje izsledkov pri upravljanju v povezavi z zagotavljanjem ustreznega prehranskega vira za velike zveri.
	Opredelitev meril za posege v prostor, ki bi lahko bistveno spremenili življenjske razmere za divjad (v povezavi s 4. odstavkom 30. člena ZDLov-1).
	Preučitev vpliva vetrnih elektrarn na populacije divjadi in opredelitev kriterijev za umeščanje vetrnih elektrarn v prostor.
Preučitev vpliva gradnje gozdnih prometnic in režimov na njih na živalski svet.	

Sklop	Prednostne naloge
Optimizacija načrtovanja upravljanja divjadi	Uvedba novih kazalnikov številčnosti parkljaste divjadi, temelječih na metodah neposrednega ugotavljanja številčnosti (npr. fotopasti, štetje kupčkov iztrebkov).
	Natančnejša opredelitev in popis rukališč in območij, pomembnih za divjad (gnezdišča, brlogi, mirne cone, ekocelice...) v LUO.
	Okrepitev aktivnosti izobraževanja, ozaveščanja in sodelovanja z različnimi javnostmi na temo upravljanja divjadi.
	Priprava strokovnih podlag za izdajo dovoljenj in prilagoditve zakonodaje glede lovnihi dob ter nočnega lova nekaterih vrst divjadi.
	Preučitev vplivov izvajanja lova na območju gozdnih rezervatov in drugih zavarovanih območij.
	Ugotavljanje pomena in vpliva damjaka in muflona na dejavnost lovstva, na domorodne vrste divjadi ter na njihovo življenjsko okolje, tudi v luči podnebnih sprememb.
	Preučitev vpliva krmljenja in drugih okoljskih dejavnikov na reprodukcijo divjih prašičev.
Optimizacija kazalnikov stanja in trendov populacij divjadi v prvi varstveni coni TNP.	

9 REFERENCE

Anko, B. 2003. Interes javnosti v razvojnih perspektivah slovenskega gozdarstva. V: (Bončina, ur.) Območni gozdnogospodarski načrti in razvojne perspektive slovenskega gozdarstva. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: 5–7.

Bončina, A. 2003. Uvod. V: (Bončina, ur.) Območni gozdnogospodarski načrti in razvojne perspektive slovenskega gozdarstva. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: 187–199.

Bončina, A. 2009. Urejanje gozdov - upravljanje gozdnih ekosistemov, učbenik za študente univerzitetnega študija gozdarstva. Ljubljana: Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire: 359 str.

Bončina, A., Klopčič, M., Simončič, T., Dakskobler, I., Ficko, A., Rozman, A. 2017. A general framework to describe the alteration of natural tree species composition as an indicator of forest naturalness. Elsevier, Ecological Indicators 77: 194–204. Direkcija RS za vode, MNVP. 2019.

Opozorilna karta erozije. <http://www.evode.gov.si/index.php?id=120> (16 .5. 2023).

EEA, 2021. <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/forest-growing-stock-increment-and-fellings-3/assessment>. Dostopno 10. 4. 2022

Javornik, J., Černe, R., Stergar, M., Bartol, M., Marenče, M. 2022. Large carnivores and wild ungulates movement corridors in forest and wildlife management plans for Slovenia. V: Bertonec, I. (ur.), Slana, D. (ur.), Al Sayegh-Petkovšek, S. (ur.). Dinalpconnect : Conference on Ecological Connectivity (book of abstracts), Velenje, Slovenia. Ljubljana: Agricultural Institute of Slovenia: Str. 32. http://dacconference.si/wp-content/uploads/2022/06/zbornik_dinalp_A4_22_screen_jun.pdf.

Krč, J., Beguš, J. 2013. Planning Forest Opening with Forest Roads. Croatian Journal of Forest Engineering 34/2, str.: 217-228.

MCPFE (Ministerial conference on the protection of forests in Europe). 2002. Public participation in forestry in Europe and North America. Synopsis. MCPFE Paper 2. Joint FAO/ECE/ILO committee on forest technology, management and training: 21 str.

Navodila za izdelavo načrtov za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo. 2023.

Nève Repe, A. 2023. Alpski kozorog (*Capra ibex* Linnaeus 1758) domorodna vrsta v Sloveniji? Strokovna naloga, Zavod za gozdove Slovenije, Ljubljana: 22 str.

Paletto, A. 2018. Preface to "Participatory Forestry: Involvement, Information and Science". Forests, 9 (Special Issue): ix-x.

Poljanec, A. (ur.). 2019. Gozd in gozdarstvo v samostojni Sloveniji – 25 let javne gozdarske službe, Ljubljana, Silva Slovenica: 68 str.

Poljanec, A., Bončina, A. 2020. Structure and composition of forest stands at regional and national levels in the last five decades. V: Čater, M. (ur.), Železnik, P. (ur.). Forests and forestry in Slovenia. 1st ed. Ljubljana: Slovenian Forestry Institute, The Silva Slovenica Publishing Centre: Str. 24-35 <https://dirros.openscience.si/lzpisGradiva.php?id=15640>, <https://dirros.openscience.si/lzpisGradiva.php?id=15640>, DOI: 10.20315/SFS.165.2.

Poljanec, A., Guček, M., Stergar, M., Simončič, T., Rantaša, B., Marenče, M. 2022. Območni gozdnogospodarski in lovsko upravljavski načrti 2021- 2030 : temeljni problemi in izzivi upravljanja gozdnih ekosistemov v prihodnjem desetletju. V: BONČINA, Andrej (ur.). *Gospodarjenje z gozdovi v Sloveniji do leta 2030: razvojni problemi in njihovo reševanje : XXXVIII. Gozdarski študijski dnevi*: 3–13.

Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo. 2010. Uradni list RS, 91/10 in 200/20.

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. 2007. Uradni list RS, 111/07.

Third Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe 2-4 June 1998, Lisbon/Portugal. RESOLUTION L1 People, Forests and Forestry – Enhancement of Socio-Economic Aspects of Sustainable Forest.

Uredba o določitvi divjadi in lovnih dob. 2004. Uradni list RS, 101/04 in 81/14.

Zakon o divjadi in lovstvu. 2004. Uradni list RS, št. 16/04, 120/06 – odl. US, 17/08, 46/14 – ZON-C, 31/18, 65/20, 97/20 – popr., 44/22 in 158/22).

Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom. 2005. Uradni list RS, št. 88/05, 56/07, 29/09, 91/10, 1/13, 39/15 in 191/20.

Zakon o gozdovih. 1993. Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS in 77/16.

Zakon o vodah. 2002. Uradni list RS, št. 67/02, 2/04 – ZZdrI-A, 41/04 – ZVO-1, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14, 56/15 in 65/20.

10 PRILOGE

Priloga 1: Površine gozda po GGO v obdobju 2011–2020

GGO	Površina gozda (ha)		Delež gozda
	2011	2020	2020
Tolmin	150.265	148.883	67
Bled	64.642	63.312	62
Kranj	72.144	71.000	66
Ljubljana	145.254	144.335	58
Postojna	79.648	79.135	74
Kočevje	92.435	93.044	79
Novo mesto	97.239	98.153	64
Brežice	70.486	69.692	51
Celje	75.831	74.986	49
Nazarje	49.161	48.058	70
Slovenj Gradec	59.577	60.718	68
Maribor	96.791	95.966	41
Murska Sobota	39.393	40.018	30
Kraško	86.463	88.873	58
Skupaj	1.179.329	1.176.173	58

Priloga 2: Krčitve gozdov v obdobju 2011–2020 po namenu po GGO

GGO	Krčitve gozdov po namenu (ha)						Skupaj
	Urbanizacija	Infrastruktura	Kmetijstvo	Rudarstvo	Energetika	Drugo	
Tolmin	70	29	547	0	21	44	711
Bled	4	16	73	13	1	7	114
Kranj	97	78	242	10	0	7	434
Ljubljana	199	121	490	97	6	34	947
Postojna	6	5	128	2	0	4	145
Kočevje	8	22	40	13	6	9	98
Novo mesto	135	30	286	35	74	5	565
Brežice	30	8	247	51	18	24	377
Celje	13	9	272	18	0	1	313
Nazarje	4	24	125	3	0	0	156
Slovenj Gradec	2	0	142	0	0	0	144
Maribor	30	19	234	69	26	12	390
Murska Sobota	9	11	47	3	10	0	79
Kraško	8	84	494	6	11	4	607
Skupaj	613	455	3.367	321	173	150	5.081

Priloga 3: Lesna zaloga gozdov po GGO v obdobju 2011–2020

GGO	Lesna zaloga 2011 (m ³)			Lesna zaloga 2020 (m ³)			Lesna zaloga 2020 (m ³ /ha)		
	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj
Tolmin	9.574.646	24.950.860	34.525.505	9.134.472	27.690.301	36.824.773	61	186	247
Bled	14.567.592	5.643.510	20.211.102	15.267.777	6.085.228	21.353.005	241	96	337
Kranj	15.916.804	8.643.294	24.560.098	16.817.946	9.385.268	26.203.214	237	132	369
Ljubljana	16.702.858	22.224.123	38.926.981	16.199.235	24.115.101	40.314.336	112	167	279
Postojna	12.254.466	10.645.691	22.900.157	12.017.664	11.995.441	24.013.105	152	151	303
Kočevje	13.625.215	15.389.964	29.015.179	13.257.268	16.949.858	30.207.126	142	183	325
Novo mesto	7.989.574	18.502.758	26.492.332	8.783.579	22.242.043	31.025.622	89	227	316
Brežice	3.120.021	15.925.122	19.045.143	3.197.404	16.703.671	19.901.075	46	240	286
Celje	8.051.957	14.031.927	22.083.884	8.552.375	15.168.470	23.720.845	114	202	316
Nazarje	12.809.999	4.498.194	17.308.193	12.962.456	4.914.281	17.876.737	270	102	372
Slovenj Gradec	17.495.719	3.299.800	20.795.520	19.585.571	4.141.387	23.726.958	323	68	391
Maribor	14.583.375	17.757.033	32.340.408	15.333.094	20.263.954	35.597.048	160	211	371
Murska Sobota	2.526.379	7.348.771	9.875.150	2.683.510	8.646.264	11.329.774	67	216	283
Kraško	4.602.817	8.659.825	13.262.642	4.694.079	10.212.394	14.906.473	53	115	168
Skupaj	153.821.422	177.520.872	331.342.294	158.486.430	198.513.661	357.000.091	135	169	304

Priloga 4: Prirastek gozdov po GGO v obdobju 2011–2020

GGO	Prirastek 2011 (m ³)			Prirastek 2020 (m ³)			Prirastek 2020 (m ³ /ha)		
	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj
Tolmin	238.637	681.905	920.542	237.736	679.600	917.336	1,6	4,6	6,2
Bled	285.784	121.458	407.242	287.842	119.958	407.799	4,5	1,9	6,4
Kranj	345.776	192.159	537.935	355.420	206.073	561.493	5,0	2,9	7,9
Ljubljana	387.671	545.741	933.412	434.178	650.887	1.085.065	3,0	4,5	7,5
Postojna	287.032	267.986	555.017	267.122	226.171	493.293	3,4	2,9	6,2
Kočevje	320.412	371.209	691.621	344.119	369.128	713.246	3,7	4,0	7,7
Novo mesto	238.483	493.107	731.591	303.904	650.338	954.242	3,1	6,6	9,7
Brežice	91.259	445.601	536.859	91.444	443.846	535.290	1,3	6,4	7,7
Celje	204.475	354.982	559.458	222.676	382.347	605.023	3,0	5,1	8,1
Nazarje	297.525	122.174	419.699	301.133	123.849	424.982	6,3	2,6	8,8
Slovenj Gradec	366.384	89.463	455.847	441.749	120.944	562.692	7,3	2,0	9,3
Maribor	373.965	494.604	868.570	344.179	478.655	822.834	3,6	5,0	8,6
Murska Sobota	58.483	186.886	245.369	59.830	247.934	307.764	1,5	6,2	7,7
Kraško	129.197	273.527	402.723	105.847	299.435	405.282	1,2	3,4	4,6
Skupaj	3.625.082	4.640.803	8.265.886	3.797.176	4.999.165	8.796.341	3,2	4,3	7,5

Priloga 5: Drevesna sestava gozdov po GGO v obdobju 2011–2020 v m³

GGO	Leto 2011									
	Smreka	Jelka	Bori	Macesen	Ost. iglavci	Bukev	Hrasti	Pl. list.	Dr. t. lst	Meh. lst
Tolmin	6.277.268	1.509.433	1.319.496	448.963	19.485	15.698.233	1.059.305	3.244.731	4.400.305	548.286
Bled	12.782.883	823.142	289.619	670.288	1.660	4.756.517	105.668	371.640	279.281	130.404
Kranj	12.844.582	1.472.952	966.271	627.093	5.906	5.919.341	1.170.818	685.113	755.142	112.880
Ljubljana	11.562.167	2.441.798	2.525.987	159.038	13.867	14.120.151	3.013.614	2.144.504	2.656.719	289.135
Postojna	4.846.160	6.019.979	1.306.923	24.263	57.141	8.167.067	451.049	1.096.320	800.175	131.080
Kočevje	8.110.565	5.134.283	361.603	10.513	8.250	10.620.915	1.366.049	2.001.150	1.099.376	302.473
Novo mesto	5.462.256	1.885.392	442.892	25.490	173.544	9.202.906	3.763.752	1.415.836	3.610.435	509.829
Brežice	2.027.391	196.277	723.436	55.769	117.148	8.614.548	3.157.373	967.340	2.731.587	454.274
Celje	5.894.507	649.778	1.371.026	89.643	47.003	9.128.053	2.145.864	999.314	1.570.906	187.790
Nazarje	10.560.092	935.197	594.997	716.680	3.033	3.269.219	353.623	537.704	256.826	80.822
Slovenj Gradec	14.430.837	772.390	1.482.780	793.191	16.523	2.313.696	86.381	774.712	65.122	59.890
Maribor	9.213.922	2.777.188	2.206.060	254.212	131.993	9.550.497	2.973.164	1.232.025	3.198.608	802.739
Murska Sobota	510.285	1.581	1.966.644	25.536	22.332	1.862.688	1.770.632	541.133	1.792.723	1.381.595
Kraško	357.003	19.610	3.921.557	106.593	198.054	2.235.802	1.834.159	242.123	3.766.306	581.435
Skupaj	104.879.918	24.639.000	19.479.292	4.007.273	815.939	105.459.634	23.251.451	16.253.645	26.983.511	5.572.632

GGO	Leto 2021									
	Smreka	Jelka	Bori	Macesen	Ost. iglavci	Bukev	Hrasti	Pl. list.	Dr. t. lst	Meh. lst
Tolmin	6.187.931	1.383.433	1.143.484	403.613	16.011	17.260.137	1.154.946	3.840.850	4.885.687	548.681
Bled	13.320.944	963.564	304.379	678.528	362	5.110.236	96.557	447.016	287.465	143.953

Območni gozdnogospodarski in lovsko upravljavski načrti za obdobje 2021–2030 - kompendij

GGO	Leto 2021									
	Smreka	Jelka	Bori	Macesen	Ost. iglavci	Bukev	Hrasti	Pl. list.	Dr. t. lst	Meh. lst
Kranj	13.522.016	1.617.228	1.010.086	663.417	5.199	6.402.579	1.208.508	788.462	852.967	132.752
Ljubljana	11.032.843	2.604.910	2.387.217	156.193	18.072	15.364.609	3.166.842	2.376.616	2.852.739	354.295
Postojna	4.989.246	5.937.084	1.019.947	11.358	60.029	9.256.766	361.812	1.333.525	913.415	129.923
Kočevje	7.565.254	5.288.256	382.775	12.312	8.671	11.491.648	1.490.036	2.361.298	1.333.450	273.426
Novo mesto	5.906.224	2.139.528	528.733	25.739	183.355	10.924.879	4.260.916	1.852.539	4.598.680	605.029
Brežice	1.975.737	275.830	776.757	56.675	112.405	9.082.398	3.180.836	1.063.185	2.903.484	473.768
Celje	6.241.891	754.127	1.420.576	87.854	47.927	9.853.299	2.283.569	1.131.851	1.701.674	198.077
Nazarje	10.411.599	1.192.636	580.863	774.910	2.448	3.511.128	374.200	652.877	289.915	86.161
Slovenj Gradec	16.094.201	1.000.797	1.601.157	871.033	18.383	2.767.966	102.176	1.054.576	91.298	125.371
Maribor	9.366.979	3.348.072	2.226.519	259.640	131.884	11.522.449	3.378.936	1.317.967	3.244.995	799.607
Murska Sobota	531.454	569	2.089.605	40.726	21.156	2.372.338	2.126.163	657.152	1.970.322	1.520.289
Kraško	479.336	22.153	3.738.477	115.206	338.907	2.615.120	2.082.617	444.092	4.459.978	610.587
Skupaj	107.625.655	26.528.187	19.210.575	4.157.204	964.809	117.535.552	25.268.114	19.322.006	30.386.069	6.001.919

Priloga 6: Debelinska struktura gozdov po GGO v obdobju 2011–2020 v m³

GGO	Leto 2011									
	Razred 10 do 19 cm		Razred 20 do 29 cm		Razred 30 do 39 cm		Razred 40 do 49 cm		Razred nad 50 cm	
	Iglavci	Listavci	Iglavci	Listavci	Iglavci	Listavci	Iglavci	Listavci	Iglavci	Listavci
Tolmin	747.214	4.425.760	1.674.680	7.270.491	2.220.713	6.202.820	2.362.234	4.071.983	2.569.762	2.979.358
Bled	967.203	871.620	2.428.652	1.650.940	3.642.768	1.572.638	3.668.394	957.651	3.860.575	590.661
Kranj	1.061.000	1.078.972	2.595.107	2.246.639	3.946.286	2.347.560	4.163.459	1.601.979	4.150.776	1.367.871
Ljubljana	1.163.476	2.837.847	2.941.309	6.015.798	4.444.197	5.711.484	4.366.931	4.295.922	3.786.782	3.362.883
Postojna	880.372	1.439.395	1.752.863	2.716.386	2.377.112	2.922.795	2.735.331	2.166.289	4.508.578	1.400.464
Kočevje	821.258	1.514.985	1.775.042	3.160.451	2.547.741	3.888.900	3.237.079	3.515.312	5.243.900	3.310.117
Novo mesto	840.242	2.340.064	1.558.424	4.500.016	1.800.856	4.757.683	1.769.336	3.697.759	2.020.578	3.207.164
Brežice	275.410	1.821.985	640.049	4.303.566	817.285	3.886.249	824.863	3.258.616	562.337	2.654.411
Celje	1.187.082	2.306.756	2.006.855	3.585.887	2.419.082	3.765.766	1.629.794	2.554.247	809.104	1.819.329
Nazarje	1.095.277	641.548	2.486.981	1.185.110	3.246.717	1.074.807	3.367.617	817.541	2.613.269	779.184
Slovenj Gradec	1.441.739	553.370	3.366.042	957.867	4.342.035	786.679	4.463.983	562.974	3.881.809	438.980
Maribor	995.252	1.781.259	2.507.037	4.138.485	3.637.280	4.592.765	3.731.939	3.707.936	3.711.811	3.536.132
Murska Sobota	364.538	1.131.114	838.035	1.955.648	801.035	1.669.491	366.270	1.215.959	156.419	1.376.483
Kraško	651.171	2.523.316	1.499.698	3.025.485	1.403.488	1.738.394	774.401	825.155	273.985	547.090
Skupaj	12.491.234	25.267.991	28.070.773	46.712.769	37.646.596	44.918.033	37.461.629	33.249.323	38.149.685	27.370.129

GGO	Leto 2021									
	Razred 10 do 19 cm		Razred 20 do 29 cm		Razred 30 do 39 cm		Razred 40 do 49 cm		Razred nad 50 cm	
	Iglavci	Listavci	Iglavci	Listavci	Iglavci	Listavci	Iglavci	Listavci	Iglavci	Listavci
Tolmin	724.412	4.326.582	1.529.169	7.571.265	1.936.894	6.571.651	2.166.963	5.148.588	2.777.034	4.072.215
Bled	917.106	911.452	2.485.425	1.745.517	3.810.830	1.709.657	3.882.666	1.049.943	4.171.749	668.658
Kranj	970.425	1.028.358	2.456.116	2.183.271	3.726.126	2.483.134	4.389.554	1.957.285	5.275.725	1.733.221
Ljubljana	1.004.709	2.528.375	2.543.787	5.744.584	3.784.280	5.930.158	4.277.989	5.256.030	4.588.470	4.655.953
Postojna	732.481	1.318.920	1.673.212	2.673.584	2.153.671	3.285.960	2.632.135	2.752.199	4.826.166	1.964.777
Kočevje	649.810	1.438.591	1.586.061	3.175.897	2.247.463	4.139.830	3.000.922	4.105.362	5.773.011	4.090.178
Novo mesto	695.092	2.335.860	1.587.007	4.822.767	1.931.308	5.468.335	1.971.062	4.931.452	2.599.109	4.683.629
Brežice	244.837	1.599.774	572.239	3.826.084	800.964	4.165.613	841.423	3.663.819	737.941	3.448.381
Celje	1.019.810	2.091.411	1.969.475	3.547.105	2.345.407	3.764.397	1.886.115	3.103.654	1.331.568	2.661.902
Nazarje	883.870	571.188	2.237.151	1.195.113	3.003.995	1.100.406	3.499.651	992.242	3.337.789	1.055.333
Slovenj Gradec	1.352.855	559.567	3.028.001	990.071	4.415.133	970.031	4.992.147	834.882	5.797.435	786.837
Maribor	810.506	1.593.441	2.301.539	3.695.181	3.537.211	4.970.441	3.968.548	4.665.416	4.715.290	5.339.474
Murska Sobota	244.672	978.144	823.699	2.003.505	919.410	1.896.195	482.873	1.613.367	212.856	2.155.052
Kraško	509.475	2.469.816	1.418.280	3.358.143	1.515.516	2.310.069	879.465	1.255.970	371.343	818.396
Skupaj	10.760.061	23.751.479	26.211.160	46.532.088	36.128.209	48.765.877	38.871.514	41.330.212	46.515.486	38.134.005

Priloga 7: Deleži ohranjenosti drevesne sestave gozdov

GGO	Površina (%)			
	Ohranjeni	Spremenjeni	Močno spremenjeni	Izmenjani
Tolmin	24,7	62,3	11,2	1,7
Bled	17,7	45,6	33,4	3,3
Kranj	13,0	43,3	39,2	4,4
Ljubljana	22,9	55,4	18,8	2,9
Postojna	68,7	13,9	10,5	6,9
Kočevje	35,0	43,0	16,0	7,0
Novo mesto	31,4	46,5	17,6	4,5
Brežice	29,0	61,0	9,0	1,0
Celje	34,0	41,0	21,0	4,0
Nazarje	7,9	35,7	40,6	15,7
Slovenj Gradec	5,0	18,0	57,0	19,0
Maribor	32,6	46,4	16,2	4,8
Murska Sobota	17,0	49,0	29,0	5,0
Kraško	27,3	29,7	24,8	18,2
Skupaj	27,5	44,3	22,0	6,3

Priloga 8: Delež drevja po vrstah poškodovanosti

GGO	Delež drevja po vrstah poškodovanosti (%)		
	Deblo in koreničnik	Veje in krošnja	Osutost
Tolmin	5,1	7,7	1,9
Bled	2,6	2,5	3,4
Kranj	6,2	5,7	1,0
Ljubljana	4,4	3,0	2,0
Postojna	3,3	1,3	1,3
Kočevje	12,7	4,0	2,2
Novo mesto	3,7	1,3	1,1
Brežice	3,1	12,3	0,3
Celje	4,7	3,3	4,0
Nazarje	8,8	2,9	0,8
Slovenj Gradec	4,3	1,5	1,0
Maribor	4,7	0,3	1,3
Murska Sobota	3,3	0,5	2,3
Kraško	3,3	3,1	5,7
Skupaj	5,2	3,3	2,0

Priloga 9: Delež realizacije možnega poseka v obdobju 2011–2020

GGO	Realizacija (%)		
	Iglavci	Listavci	Skupaj
Tolmin	101	47	63
Bled	153	36	122
Kranj	78	55	71
Ljubljana	119	64	89
Postojna	137	63	105
Kočevje	128	63	95
Novo mesto	104	67	78
Brežice	82	56	61
Celje	67	56	60
Nazarje	78	60	74
Slovenj Gradec	102	65	97
Maribor	73	54	63
Murska Sobota	48	78	69
Kraško	31	35	33
Skupaj	99	58	77

Priloga 10: Sanitarni posek po GGO v obdobju 2011–2020 v m³

GGO	Abiotski			Biotski			Sanitarni skupaj	Delež sanitarnega poseka (%)
	Iglavci	Listavci	Skupaj	Iglavci	Listavci	Skupaj		
Tolmin	329.986	733.086	1.063.072	851.168	83.248	934.416	1.997.488	51
Bled	575.405	116.293	691.698	2.073.915	15.084	2.088.999	2.780.697	79
Kranj	678.498	328.980	1.007.479	786.749	31.982	818.731	1.826.209	53
Ljubljana	804.622	1.322.871	2.127.493	2.007.537	119.947	2.127.484	4.254.977	67
Postojna	1.506.639	530.670	2.037.309	1.479.707	69.969	1.549.676	3.586.985	73
Kočevje	1.255.035	296.627	1.551.661	1.630.594	85.283	1.715.877	3.267.538	55
Novo mesto	195.852	215.647	411.498	668.592	182.115	850.707	1.262.206	27
Brežice	83.186	408.866	492.052	187.197	169.112	356.309	848.361	33
Celje	130.497	195.012	325.509	224.825	61.593	286.418	611.927	24
Nazarje	539.462	152.370	691.832	467.516	14.275	481.791	1.173.623	48
Slovenj Gradec	928.994	93.078	1.022.071	951.292	30.554	981.847	2.003.918	55
Maribor	418.446	235.131	653.577	631.393	275.536	906.929	1.560.506	35
Murska Sobota	21.815	84.465	106.280	88.311	212.786	301.097	407.377	29
Kraško	94.139	105.023	199.163	54.725	33.121	87.846	287.008	30
Skupaj	7.562.575	4.818.119	12.380.694	12.103.520	1.384.606	13.488.125	25.868.819	51

Priloga 11: Razvojne faze oz. zgradbe gozdov po GGO v obdobju 2011–2020 v ha

GGO	Razvojne faze 2011										
	Mladovje	Drogovnjak	Debeljak	Sestoj v obnovi	Dvoslojni sestoj	Raznomerno (ps.-šp.,preb.)	Raznomerno (sk.gnz.)	Panjevec	Grmičav gozd	Pionirski gozd z grmišči	Tipični prebiralni sestoj
Tolmin	4.263	34.190	37.667	9.777	417	1.237	18.946	23.138	10.331	10.299	0
Bled	4.136	9.467	13.371	6.249	0	0	31.419	0	0	0	0
Kranj	4.614	12.826	37.953	13.734	0	783	1.108	0	1.118	8	0
Ljubljana	7.101	47.497	75.120	13.103	53	683	1.587	0	84	28	0
Postojna	2.671	19.160	24.939	11.004	299	9.671	11.289	0	200	41	377
Kočevje	2.781	12.988	41.910	8.479	182	556	15.254	0	3	5.635	4.647
Novo mesto	4.186	22.103	40.032	10.401	1.411	2.531	2.640	4.144	534	8.714	542
Brežice	3.643	26.291	27.895	5.288	322	2.023	2.950	1.626	307	141	0
Celje	4.522	21.094	39.292	10.801	0	63	0	39	20	0	0
Nazarje	1.115	4.322	28.852	5.622	4	4.697	2.839	0	1.241	240	226
Slovenj Gradec	2.087	5.996	39.083	9.423	7	2.239	112	0	0	9	621
Maribor	4.073	25.372	50.773	8.466	0	0	0	0	204	148	7.755
Murska Sobota	2.173	18.080	15.870	1.005	40	1.485	659	40	17	24	0
Kraško	1.417	55.543	15.659	1.989	0	0	0	11.751	69	36	0
Skupaj	48.782	314.929	488.416	115.341	2.733	25.969	88.802	40.737	14.130	25.322	14.168

GGO	Razvojne faze 2021										
	Mladovje	Drogovnjak	Debeljak	Sestoj v obnovi	Dvoslojni sestoj	Raznomerno (ps.-šp.,preb.)	Raznomerno (sk.gnz.)	Panjevec	Grmičav gozd	Pionirski gozd z grmišči	Tipični prebiralni sestoj
Tolmin	3.828	28.017	38.647	14.054	0	446	31.868	20.768	4.783	6.468	0
Bled	4.451	8.222	14.733	8.069	0	2	27.835	0	0	0	0
Kranj	4.950	10.427	40.547	14.621	0	157	284	0	14	0	0
Ljubljana	5.784	39.846	73.137	25.145	328	0	0	0	96	0	0
Postojna	2.810	21.094	28.096	14.218	0	6.461	5.669	0	199	0	587
Kočevje	4.191	7.598	39.893	8.639	0	0	26.693	0	0	3.108	2.921
Novo mesto	4.099	22.120	43.243	14.642	175	1.662	4.616	259	258	5.067	2.012
Brežice	2.675	15.766	33.778	10.089	189	561	5.492	797	181	150	0
Celje	3.732	20.149	37.211	13.895	0	0	0	0	0	0	0
Nazarje	1.251	3.583	28.011	7.722	0	4.360	2.266	0	528	162	176
Slovenj Gradec	3.125	6.072	37.572	12.587	0	1.166	0	0	0	0	197
Maribor	3.639	22.121	52.150	10.785	0	0	69	0	219	148	6.835
Murska Sobota	1.531	15.451	19.979	1.126	113	1.461	264	40	11	41	0
Kraško	2.344	47.359	25.607	4.213	0	0	0	9.351	0	0	0
Skupaj	48.410	267.825	512.602	159.805	805	16.276	105.057	31.214	6.288	15.145	12.728

Priloga 12: Količine odmrlega drevja v m³/ha po GGO

GGO	Odmrlo drevje (m ³ /ha)		
	Iglavci	Listavci	Skupaj
Tolmin	7,0	23,5	30,4
Bled	30,1	10,1	40,2
Kranj	15,2	10,8	26,1
Ljubljana	9,7	12,8	22,5
Postojna	9,3	7,7	17,0
Kočevje	6,5	7,5	14,0
Novo mesto	4,5	12,7	17,2
Brežice	4,2	26,3	30,5
Celje	5,5	10,9	16,5
Nazarje	18,2	8,9	27,0
Slovenj Gradec	10,8	2,8	13,6
Maribor	5,6	8,7	14,2
Murska Sobota	5,3	10,3	15,6
Kraško	4,1	10,4	14,5
Skupaj	8,3	12,6	21,0

Priloga 13: Okvirne potrebe po gojitvenih, varstvenih in ostalih delih po oblikah lastništva po GGO

GGO	Skupina del	Enota	Skupaj	
			Minimalno	Optimalno
TOLMIN	Obnova	ha	1.508	6.722
	Nega	ha	9.621	18.026
	Varstvo	dni	15.926	17.804
	Nega habitatov	dni	2.256	8.103
BLED	Obnova	ha	360	450
	Nega	ha	2.672	4.110
	Varstvo	dni	4.500	6.350
	Nega habitatov	dni	1.050	2.100
KRANJ	Obnova	ha	400	1.030
	Nega	ha	3.470	9.955
	Varstvo	dni	7.000	13.725
	Nega habitatov	dni	1.050	1.400
LJUBLJANA	Obnova	ha	1.100	2.756
	Nega	ha	5.648	14.028
	Varstvo	dni	4.010	4.308
	Nega habitatov	dni	790	818
POSTOJNA	Obnova	ha	6.280	11.010
	Nega	ha	5.890	12.070
	Varstvo	dni	7.590	12.750
	Nega habitatov	dni	8.950	10.530
KOČEVJE	Obnova	ha	1.570	5.371
	Nega	ha	3.470	11.152
	Varstvo	dni	3.220	10.094
	Nega habitatov	dni	2.140	4.712
NOVO MESTO	Obnova	ha	1.000	1.390
	Nega	ha	7.385	13.800
	Varstvo	dni	4.200	4.500
	Nega habitatov	dni	500	1.000
BREŽICE	Obnova	ha	950	1.650
	Nega	ha	3.300	6.200
	Varstvo	dni	4.650	6.000

GGO	Skupina del	Enota	Skupaj	
			Minimalno	Optimalno
CELJE	Nega habitatov	dni	2.100	2.520
	Obnova	ha	330	530
	Nega	ha	4.400	7.320
	Varstvo	dni	2.550	4.110
	Nega habitatov	dni	625	750
NAZARJE	Obnova	ha	628	1.141
	Nega	ha	1.960	2.948
	Varstvo	dni	4.505	6.700
	Ostala dela	dni	360	633
SLOVENJ GRADEC	Obnova	ha	1.483	1.483
	Nega	ha	5.478	12.200
	Varstvo	dni	11.521	11.521
	Nega habitatov	dni	1.609	2.010
MARIBOR	Obnova	ha	2.000	3.242
	Nega	ha	5.000	8.751
	Varstvo	dni	16.000	21.235
	Nega habitatov	dni	230	315
MURSKA SOBOTA	Obnova	ha	920	1.672
	Nega	ha	3.365	8.013
	Varstvo	dni	5.538	8.820
	Nega habitatov	dni	600	840
KRAŠKO	Obnova	ha	1.590	2.358
	Nega	ha	2.615	5.915
	Varstvo	dni	20.800	30.339
	Nega habitatov	dni	650	2.959
SKUPAJ	Obnova	ha	20.119	40.805
	Nega	ha	64.274	134.488
	Varstvo	dni	112.010	158.256
	Nega habitatov	dni	22.910	38.690

Priloga 14: Okvirne načrtovane dolžine gozdnih prometnic po GGO

GGO	Gradnja gozdnih cest (km)		Gradnja gozdnih vlak (km)		Gradnja protipožarnih presek (km)	
	Za optimalno odprtost	Prioritetne dolžine odpiranja v naslednjem desetletju	Za optimalno odprtost	Prioritetne dolžine odpiranja v naslednjem desetletju	Za optimalno odprtost	Prioritetne dolžine odpiranja v naslednjem desetletju
Tolmin	370	200	1.400	750	40	21
Bled	91	19	1.000	300	0	0
Kranj	224	78	1.469	410	0	0
Ljubljana	405	34	2.000	350	0	0
Postojna	107	91	862	706	12	5
Kočevje	143	54	600	200	0	0
Novo mesto	314	50	2.000	165	0	0
Brežice	170	20	2.000	320	0	0
Celje	61	19	300	200	0	0
Nazarje	19	12	180	180	0	0
Slovenj Gradec	20	13	200	150	0	0
Maribor	50	30	2.000	500	0	0
Murska Sobota	20	14	60	20	0	0
Sežana	223	75	450	150	200	80
Skupaj	2.217	709	14.521	4.401	252	106

Priloga 15: Kazalci stanja ohranjenosti narave po GGO

GGO	Površina gozda (ha)	Natura 2000		Zavarovana območja		Naravne vrednote		Gozdni rezervati		Ekocelice brez ukrepanja		Mirne cone		Varovalni gozdovi		EPO v gozdu	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Tolmin	148.883	69.298	46,5	39.991	26,9	36.184	24,3	1.383	0,9	519	0,4	22.354	15,0	28.848	19,4	93.075	62,5
Bled	63.312	37.298	58,9	40.292	63,6	37.771	59,7	1.296	2,0	15	0,0	2.959	4,7	23.410	37,0	55.947	88,4
Kranj	71.000	26.599	37,5	1.711	2,4	12.103	17,1	238	0,3	155	0,2	13.535	19,1	7.641	10,8	30.302	42,7
Ljubljana	144.335	41.732	28,9	13.779	9,6	13.245	9,2	783	0,5	311	0,2	869	0,6	10.979	7,6	53.566	37,1
Postojna	79.135	58.353	73,7	28.085	35,5	9.203	11,6	1.752	2,2	1.068	1,4	20.092	25,4	1.267	1,6	75.823	95,8
Kočevje	93.044	70.211	75,5	42	0,1	5.324	5,7	1.239	1,3	4.721	5,1	2.004	2,2	3.725	4,0	93.037	100,0
Novo mesto	98.153	43.099	43,9	3.065	3,1	3.917	4,0	471	0,5	358	0,4	4.581	4,7	1.578	1,6	57.789	58,9
Brežice	69.691	20.616	29,6	7.088	10,2	7.744	11,1	93	0,1	97	0,1	0	0,0	1.458	2,1	28.435	40,8
Celje	74.986	7.315	9,8	4.911	6,6	7.401	9,9	207	0,3	200	0,3	2.889	3,9	3.165	4,2	9.945	13,3
Nazarje	48.058	14.723	30,6	5.008	10,4	14.906	31,0	391	0,8	25	0,1	7.276	15,1	6.461	13,4	20.413	42,5
Slovenj Gradec	60.718	18.414	30,3	1.423	2,3	4.560	7,5	641	1,1	459	0,8	12.457	20,5	2.790	4,6	14.545	24,0
Maribor	95.966	40.538	42,2	4.745	4,9	6.666	7,0	684	0,7	478	0,5	14.728	15,3	2.913	3,0	8.622	9,0
Murska Sobota	40.018	28.246	70,6	21.508	53,8	7.820	19,5	54	0,1	93	0,2	0	0,0	2.998	7,5	29.286	73,2
Kraško	88.873	48.150	54,2	1.245	1,4	13.433	15,1	194	0,2	478	0,5	3.846	4,3	1.594	1,8	54.178	61,0
SKUPAJ	1.176.173	524.593	44,6	172.894	14,7	180.277	15,3	9.426	0,8	8.977	0,8	107.590	9,1	98.829	8,4	624.962	53,1

Priloga 16: Površine funkcij gozdov po stopnjah poudarjenosti

Funkcija	1. stopnja ha	2. stopnja ha	3. stopnja ha	Skupaj ha
Varovanje gozdnih zemljišč in sestojev	247.913	233.344	751.009	1.232.266
Hidrološka funkcija	55.885	581.876	597.254	1.235.015
Funkcija ohranjanja biotske raznovrstnosti	161.693	640.964	432.457	1.235.115
Klimatska funkcija	42.317	46.508	1.146.189	1.235.015
Zaščitna funkcija	26.388	6.081		32.469
Higiensko-zdravstvena funkcija	28.637	86.616	1.119.762	1.235.015
Obrambna funkcija	7.563	24.414		31.977
Rekreacijska funkcija	21.394	32.498	1.176.541	1.230.432
Turistična funkcija	14.131	5.146	1.211.220	1.230.497
Poučna funkcija	3.134	1.598	1.184.484	1.189.216
Raziskovalna funkcija	9.980			9.980
Funkcija varovanja naravnih vrednot	50.434	237.985		288.419
Funkcija varovanja kulturne dediščine	19.935	107.575		127.510
Estetska funkcija	39.710	106.325		146.035
Lesnoproizvodna funkcija	982.187	65.708	110.372	1.158.267
Funkcija pridobivanja drugih gozdnih dobrin	13.537	88.889		102.426
Lovnogospodarska funkcija	21.572	172.386		193.958

Priloga 17: Možni posek po GGO v m³, m³ na ha, leto, % od LZ, % od P za listavce in iglavce

GGO		m ³	m ³ na ha, leto	% od LZ	% od P
Tolmin	Iglavci	1.873.000	1,3	20,5	78,7
	Listavci	5.381.000	3,6	19,4	79,3
	Skupaj	7.254.000	4,9	19,7	79,1
Bled	Iglavci	2.615.000	4,1	17,1	91,8
	Listavci	787.000	1,3	12,9	65,4
	Skupaj	3.402.000	5,4	15,9	84,0
Kranj	Iglavci	3.689.000	5,2	21,9	103,8
	Listavci	1.672.000	2,4	17,8	81,1

Območni gozdnogospodarski in lovsko upravljavski načrti za obdobje 2021–2030 - kompendij

GGO		m ³	m ³ na ha, leto	% od LZ	% od P
	Skupaj	5.362.000	7,6	20,5	95,5
Ljubljana	Iglavci	3.485.000	2,4	21,5	80,3
	Listavci	4.889.000	3,4	20,3	75,1
	Skupaj	8.374.000	5,8	20,8	77,2
Postojna	Iglavci	2.976.000	3,8	24,8	111,0
	Listavci	2.092.000	2,6	17,4	93,0
	Skupaj	5.068.000	6,4	21,1	103,0
Kočevje	Iglavci	3.187.000	3,4	24,0	92,6
	Listavci	3.224.000	3,5	19,0	87,3
	Skupaj	6.411.000	6,9	21,2	89,9
Novo mesto	Iglavci	2.148.000	2,2	24,4	70,8
	Listavci	5.852.000	6,0	26,3	90,0
	Skupaj	8.000.000	8,2	25,8	83,9
Brežice	Iglavci	752.000	1,1	23,5	83,0
	Listavci	4.218.000	6,0	25,2	94,6
	Skupaj	4.970.000	7,1	24,9	92,6
Celje	Iglavci	2.026.000	2,7	23,7	91,0
	Listavci	3.530.000	4,7	23,3	92,3
	Skupaj	5.556.000	7,4	23,4	91,8
Nazarje	Iglavci	2.591.000	5,4	20,0	86,0
	Listavci	711.000	1,5	14,5	57,4
	Skupaj	3.302.000	6,9	18,5	77,7
Slovenj Gradec	Iglavci	4.030.000	6,6	20,5	90,9
	Listavci	764.000	1,3	18,5	62,9
	Skupaj	4.794.000	7,9	20,2	84,9
Maribor	Iglavci	3.021.000	3,1	19,7	87,8
	Listavci	4.113.000	4,3	20,3	85,9
	Skupaj	7.134.000	7,4	20,0	86,7
Murska Sobota	Iglavci	542.000	1,3	20,2	91,0
	Listavci	1.984.000	5,0	22,9	80,0
	Skupaj	2.526.000	6,3	22,3	82,0
Kraško	Iglavci	1.281.000	1,4	27,3	121,0
	Listavci	2.337.000	2,6	22,9	78,0
	Skupaj	3.618.000	4,0	24,3	89,3
Skupaj	Iglavci	34.216.000	2,9	22,0	91,0
	Listavci	41.554.000	3,5	20,0	81,0
	Skupaj	75.771.000	6,4	21,0	87,0